

ΟΔΗΓΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΩΝ ΣΤΙΣ ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ

Συντακτική ομάδα:

- **Θανασιάς Ευθύμιος**, MD, M.Sc., MPH, PhD, Ειδικός Ιατρός Εργασίας
- **Παπαδάκης Αντώνιος**, M.Sc., M.Sc., PhD., Υγιεινολόγος – Επόπτης Δημόσιας Υγείας, Αντιπρόεδρος της Πανελλήνιας Ένωσης Εποπτών Δημόσιας Υγείας
- **Μακρυνός Γεώργιος**, MPH, Υγιεινολόγος – Επόπτης Δημόσιας Υγείας, Πρόεδρος της Πανελλήνιας Ένωσης Εποπτών Δημόσιας Υγείας
- **Ψαρουλάκη Άννα**, PhD, Αναπληρώτρια καθηγήτρια Μικροβιολογίας - Ανθρωποζωονόσων Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Κρήτης
- **Κωνσταντινίδης Θεόδωρος**, M.D, PhD, Ειδικός Ιατρός Εργασίας, Καθηγητής Ιατρικής Σχολής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

29^η Ιουνίου 2020

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΟ SARS-cov-2 ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΙΜΩΞΗ COVID-19.....	3
ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ – ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ	6
ΓΕΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ.....	19
ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ	22
ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ	23
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	32
ΤΟΥΑΛΕΤΕΣ/WC	32
ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ ‘BACK OF THE HOUSE’	33
ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ	33
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	34
ΠΙΣΙΝΕΣ	39
ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΕ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ.....	43
ΧΩΡΟΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ	46
ΜΕΣΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ	49
ΒΛΑΠΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ	49
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΟΥΣΜΑΤΟΣ	54
ΟΡΙΣΜΟΙ:.....	54
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗΣ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΘΕΤΙΚΟΥ ΚΡΟΥΣΜΑΤΟΣ.....	61
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΟΛΥΣΜΑΤΙΚΩΝ	64
ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΣ	64
ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ.....	65
ΑΠΟΛΥΜΑΝΣΗ.....	70
ΜΕΤΡΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΙΣΟΔΟΥ	83
ΧΗΜΙΚΑ ΑΠΟΛΥΜΑΝΤΙΚΑ ΕΥΡΕΙΑΣ ΧΡΗΣΗΣ ΣΕ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΜΗ ΧΩΡΟΥΣ	84
ΑΣΦΑΛΗΣ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΓΑΝΤΙΩΝ	87
ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΓΑΝΤΙΩΝ ΜΙΑΣ ΧΡΗΣΕΩΣ:	88
ΟΡΘΗ ΧΡΗΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΗΣ ΜΑΣΚΑΣ ΠΡΟΣΩΠΟΥ	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	90

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΟ SARS-cov-2 ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΙΜΩΞΗ COVID-19

Η πανδημία της νόσου του κορονοϊού 2019 (COVID-19) είναι μια τρέχουσα πανδημία που προκλήθηκε από τον κορονοϊό SARS-CoV-2 και αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στην πόλη Ουχάν, πρωτεύουσα της επαρχίας Χουπέι της Κίνας, τον Δεκέμβριο του 2019.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ECDC, από τις 31 Δεκεμβρίου 2019 έως τις 27 Ιουνίου 2020 είχαν επιβεβαιωθεί πάνω από **9 770 954** περιστατικά **COVID-19** και είχαν σημειωθεί **493 898** θάνατοι που οφείλονται στη νόσο. Ο SARS-CoV-2 έχει εξαπλωθεί σε 215 χώρες και περιοχές.

Τα συχνότερα συμπτώματα της λοίμωξης COVID-19 είναι: πυρετός, βήχας (συνήθως ξηρός αλλά μπορεί και με απόχρεμψη), δυσκολία στην αναπνοή, αίσθημα κόπωσης, κρυάδες, ρίγος, πονόλαιμος, μυϊκούς πόνους, ξαφνική απώλεια γεύσης ή όσφρησης. Τα συμπτώματα εμφανίζονται στις περισσότερες περιπτώσεις 3-7 ημέρες (κατά μέσο όρο 5,2 ημέρες) μετά την έκθεση στον κορονοϊό. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα συμπτώματα εμφανίζονται μετά από μεγαλύτερο διάστημα που μπορεί να φτάσει τις 14 ημέρες.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, το 80% των ασθενών με λοίμωξη COVID-19 εμφανίζει ήπια νόσο (με συμπτώματα όμοια με του κοινού κρυολογήματος) ενώ το 20% των ασθενών μπορεί να εμφανίσει πνευμονία με αναπνευστική δυσχέρεια και να χρειαστεί εισαγωγή σε νοσοκομείο. Αρκετά περιστατικά δεν εμφανίζουν καθόλου συμπτώματα, ενώ σε κάποιους η λοίμωξη με τον COVID-19 μπορεί να προκαλέσει πνευμονία ή ακόμα και θάνατο. Άτομα με υποκείμενα νοσήματα (καρδιοπάθεια, χρόνια αναπνευστικό νόσημα, σακχαρώδης διαβήτης, ανοσοκαταστολή) και άτομα άνω των 65 ετών έχουν αυξημένο κίνδυνο σοβαρής νόσησης και εμφάνισης επιπλοκών. Η πλειονότητα των παιδιών με λοίμωξη COVID-19 εμφανίζει ήπια νόσο.

Η τρέχουσα επιδημία COVID-19 προκαλείται από τον κορονοϊό SARS-CoV-2, που ανήκει στην οικογένεια των κορονοϊών (coronoviridae), μία μεγάλη οικογένεια RNA

ιών. Με τα έως τώρα δεδομένα ο ιός SARS-CoV-2 έχει ανιχνευθεί σε δείγματα από το αναπνευστικό, τα κόπρανα και το αίμα. Η κύρια οδός μετάδοσης του ιού SARS-CoV-2 είναι άμεσα μέσω σταγονιδίων που παράγονται όταν ένα μολυσμένο άτομο βήχει ή φταρνίζεται και έμμεσα μέσω της επαφής με μολυσμένες επιφάνειες (μέσω χεριών τα οποία, χωρίς να έχει προηγηθεί υγιεινή τους, ακουμπούν στους βλεννογόνους της μύτης, του στόματος και των οφθαλμών).

Υπάρχουν ακόμη πολλά κενά στην επιστημονική κατανόηση σχετικά με τη δυναμική μετάδοσης του SARS-CoV-2. Ωστόσο τα υπάρχοντα δημοσιευμένα δεδομένα δείχνουν ότι πραγματοποιείται μετάδοση του SARS-CoV-2 κυρίως μέσω παρατεταμένης, στενής επαφής όπως συμβαίνει όταν τα άτομα συμβιώνουν, ταξιδεύουν ή τρώνε μαζί. Τα επιστημονικά δεδομένα και η κατανόηση αυτού του νεότερου κορονοϊού SARS-CoV-2 και της νόσου (COVID-19) που προκαλεί, βρίσκονται ακόμη υπό εξέλιξη.

Παρ' όλο που τα δεδομένα σχετικά με το χρόνο και τις συνθήκες που επηρεάζουν την επιβίωση του ιού SARS-CoV-2 στο περιβάλλον είναι προς το παρόν περιορισμένα, φαίνεται πως επιβιώνει στο περιβάλλον από μερικές ώρες έως μέρες. Μελέτη σε νοσοκομείο στην Κίνα κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 σε χώρους όπου νοσηλεύονταν περιστατικά με λοίμωξη COVID-19, έδειξε ότι θετικά δείγματα στον ιό εντοπίστηκαν σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας (ΜΕΘ), στην αίθουσα τοκετού και σε κλινικές νοσηλείας. Γενετικό υλικό του SARS-CoV-2 ανιχνεύτηκε σε πληκτρολόγια υπολογιστών, πόμολα πορτών σε γάντια (συχνότητα 15.4%) σε προσωπίδες ή γυαλιά (1.7%). Άλλες μελέτες, που μελέτησαν την επιβίωση του SARS-CoV-2 σε επιφάνειες, έδειξαν ότι ο ιός επιβιώνει έως: 4 ώρες πάνω σε χαλκό, 24 ώρες πάνω σε χαρτόνι και 2-3 ημέρες πάνω σε πλαστικές ή ανοξειδωτες επιφάνειες, αλλά με σημαντικά μειωμένο ιικό φορτίο. Ελεγχόμενα εργαστηριακά πειράματα παραγωγής αερολύματος έδειξαν ότι η περιβαλλοντική σταθερότητα του ιού SARS-CoV-2 φτάνει τις 3 ώρες στον αέρα μετά την παραγωγή αερολύματος. Τα παραπάνω δεδομένα επιβεβαιώνουν την παρουσία του ιού SARS-CoV-2 στον περιβάλλοντα χώρο ασθενών με COVID-19 και ενισχύουν την άποψη ότι οι επιφάνειες και τα αντικείμενα παίζουν ρόλο στη διάδοση του ιού. Συνεπώς, ο επαρκής καθαρισμός και η απολύμανση του

περιβάλλοντος θεωρούνται απαραίτητα για τον περιορισμό της διασποράς του ιού SARS-CoV-2.

Τα περιβαλλοντικά μέτρα ελέγχου της διασποράς του ιού περιλαμβάνουν:

- τον επαρκή αερισμό των χώρων,
- τον συστηματικό καθαρισμό και την απολύμανση των επιφανειών, των αντικειμένων, του εξοπλισμού και του υατισμού (κλινοσκεπάσματα, πετσέτες, ρουχισμός) που χρησιμοποιούνται,
- τη διαχείριση των απορριμμάτων.

Η τήρηση των κανόνων ατομικής και αναπνευστικής υγιεινής είναι απαραίτητα για τον περιορισμό της μετάδοσης και διασποράς του ιού. **Η υγιεινή των χεριών** με το σχολαστικό και συχνό πλύσιμο με αντισηπτικό σαπούνι και το καλό στέγνωμα στη συνέχεια ή η ορθή χρήση αντισηπτικού, η κάλυψη του στόματος/μύτης κατά το βήχα/φτέρνισμα, η αποφυγή αγγίγματος μύτης, στόματος, ματιών είναι βασικά μέτρα πρόληψης/προφύλαξης.

Παράλληλα θα πρέπει να τηρείται η φυσική απόσταση, και ο σωστός τρόπος χρήσης της μάσκας.

Στα μέτρα περιλαμβάνονται η αποφυγή της επαφής με ανθρώπους που έχουν συμπτώματα γρίπης ή κρυολογήματος, όπως και η αποφυγή παραμονής σε κλειστούς χώρους με πολύ κόσμο. Καθώς ο νέος κορωνοϊός SARS-CoV-2, μπορεί να μεταδοθεί με σταγονίδια που εκτοξεύονται από το στόμα μας κατά την ομιλία, τον βήχα ή το φτέρνισμα, η χρήση μάσκας **μπορεί να μειώσει τη διασπορά της λοίμωξης στην κοινότητα**. Η μάσκα συγκρατεί τα σταγονίδια και κύριος στόχος της χρήσης της είναι **η προστασία των ανθρώπων γύρω μας εάν έχουμε μολυνθεί**.

Να σημειωθεί ότι η χρήση της μάσκας δεν υποκαθιστά καίριας σημασίας προληπτικά μέτρα όπως η φυσική απόσταση, η αναπνευστική υγιεινή (χρήση χαρτομάντηλου για τον βήχα ή φτέρνισμα), η υγιεινή των χεριών και η αποφυγή αγγίγματος του προσώπου.

Οποιοδήποτε μέρος όπου οι άνθρωποι συναντιούνται ή έχουν επαφή με κοινόχρηστες επιφάνειες θα μπορούσε θεωρητικά να είναι επικίνδυνη για μετάδοση.

Η ακριβής ποσοτικοποίηση των κινδύνων διαφόρων δραστηριοτήτων είναι ιδιαίτερα δύσκολη καθώς δεν υπάρχουν επαρκή δεδομένα.

Δραστηριότητες που φέρνουν κοντά τους ανθρώπους σε πολυσύχναστους χώρους μπορεί εάν δεν ληφθούν αυστηρά μέτρα να πυροδοτήσουν νέα επιδημικά κύματα COVID-19.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Αυτός ο **ΟΔΗΓΟΣ**, αποσκοπεί να αποτελέσει ένα εργαλείο για την αποτελεσματική εφαρμογή των υγειονομικών πρωτοκόλλων στις κατασκηνώσεις, ενσωματώνοντας τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να μετριαστεί ο κίνδυνος μετάδοσης της λοίμωξης από το Covid – 19, για την προστασία της υγείας των επισκεπτών, των εργαζομένων και των εξωτερικών συνεργατών.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Το παρόν εγχειρίδιο ολοκληρώθηκε στις 29 Ιουνίου 2020, βάσει των διαθέσιμων γνώσεων, πληροφοριών και των διατάξεων που ίσχυαν μέχρι εκείνη την ημερομηνία.

Θα υπόκειται σε διαρκή αναθεώρηση σε περίπτωση ενημέρωσης των προαναφερθεισών πηγών ή / και βάση των εμπειριών που θα αποκτηθούν κατά τη φάση της εφαρμογής αυτών.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ – ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Η ριζική αναδιοργάνωση μιας εγκατάστασης παιδικής κατασκήνωσης στα πλαίσια των τρεχουσών συνθηκών, είναι επιβεβλημένη απαίτηση. Η Υγεία & η Ασφάλεια των Ανθρώπων είναι υψίστης σημασίας & τα αναγκαία μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά του νέου κορωνοϊού θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα σε αυτή την οπτική

Οι παρεμβάσεις για τον έλεγχο λοίμωξης που προκαλείται από τον νέο κορονοϊό μπορούν να καταταχθούν γενικά σε:

- 1) Διατήρηση της φυσικής απόστασης

- 2) Τεχνικές παρεμβάσεις: Με δημιουργία φυσικών φραγμών μεταξύ των ανθρώπων.
- 3) Διοικητικά μέτρα: Εκπόνηση σχεδίου διαχείρισης ύποπτου κρούσματος, ανάθεση αρμοδιοτήτων υπευθύνου εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης και ανάθεση αρμοδιοτήτων συντονιστή της κατασκήνωσης για την πρόληψη κρουσμάτων COVID-19 και την τήρηση του ειδικού πρωτόκολλο και των οδηγιών του ΕΟΔΥ.
- 4) Χρήση Μέσων Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ)
- 5) Ενημέρωση και Εκπαίδευση

Τα βασικά μέτρα ελέγχου και πρόληψης μεταδιδόμενων ασθενειών είναι:

- 1) Λοιμογόνοι παράγοντες: Μέριμνα για απολύμανση από πιστοποιημένους εξωτερικούς συνεργάτες με τον κατάλληλο εξοπλισμό, μέθοδο και εμπειρία. Εκπαίδευση του προσωπικού καθαριότητας για την εφαρμογή καθημερινού πλάνου καθαρισμού και απολύμανσης και ΑΜΕΣΗΣ επέμβασης μετά από συμβάν πχ έμετος, διάρροια κλπ.
- 2) Εστία μόλυνσης: Έγκαιρη αναγνώριση, απομόνωση και θεραπεία. Περιορισμός εστιών μόλυνσης.
- 3) Τρόπος μετάδοσης: Τήρηση σωστών πρακτικών περιβαλλοντικής, ατομικής υγιεινής. Υιοθέτηση διαφορετικών στρατηγικών πρόληψης ανάλογα με τον τρόπο μετάδοσης.

Τα κυριότερα τμήματα μιας κατασκήνωσης είναι:

- Οι Διοικητικές Υπηρεσίες (Διεύθυνση, Προμήθειες, Αποθήκες)
- Οι Τεχνικές Υπηρεσίες και η Συντήρηση του εξοπλισμού
- Τα Επισιτιστικά Τμήματα (εστιατόριο, τραπεζαρία, κυλικεία)
- Άλλες Υπηρεσίες (τμήμα καθαριότητας, πισίνες, χώροι άθλησης και δραστηριοτήτων, παιδικές χαρές, χώροι συγκέντρωσης, κοιτώνες, συνεδριακά κέντρα, σταβλικές εγκαταστάσεις ιπποειδών κ.α.).
- Εξωτερικοί χώροι (χώροι στάθμευσης, εξωτερικές τουαλέτες κλπ)

Η εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης και αντιμετώπισης έκτακτων καταστάσεων για τη διαχείριση ύποπτου κρούσματος COVID-19 είναι ουσιαστικής σημασίας. Το Σχέδιο πρέπει να είναι σε γραπτή μορφή, και εύκολα κατανοητό από όλους. Σε αυτό θα ορίζεται ο υπεύθυνος σε κάθε κατασκήνωση, με την αρμοδιότητα και το καθήκον της ενημέρωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού, των κατασκηνωτών και των γονέων σχετικά με τους όρους λειτουργίας και τα μέτρα υγιεινής, την κατανομή αρμοδιοτήτων και ευθυνών σε συγκεκριμένα μέλη του προσωπικού και την καθημερινή παρακολούθηση της εφαρμογής των μέτρων και οδηγιών. Θα εξασφαλίζει την παρουσία του απαιτούμενου προσωπικού, του υλικοτεχνικού εξοπλισμού και των αναλωσίμων που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων.

Το σχέδιο δράσης θα βασίζεται στις επίσημες οδηγίες που έχουν εκδοθεί από τον ΕΟΔΥ και θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ώστε αυτές οι οδηγίες μέσω καλών πρακτικών να εφαρμοστούν στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Σκοπός αυτού του σχεδίου δράσης, είναι η λήψη προληπτικών μέτρων λόγω της κατάστασης της πανδημίας από τη έκθεση στην COVID19. Αυτές οι συστάσεις προσαρμόζονται ανά πάσα στιγμή στις υποδείξεις που καθορίζονται από το Υπουργείο Υγείας & την Πολιτική Προστασία. Περιλαμβάνονται υγειονομικά και οργανωτικά μέτρα για τη μείωση του κινδύνου έκθεσης / εξάπλωσης στους χώρους εργασίας και προσαρμογή των διαδικασιών και των μεθόδων εργασίας. Περιλαμβάνονται οι εκπαιδευτικές διαδικασίες και το περιεχόμενο εκπαίδευσης των εργαζομένων καθώς και η συνεργασία της μονάδας με ιατρό, εκπαίδευση του ιατρικού προσωπικού που εργάζεται μέσα στην κατασκήνωση.

Επιπλέον τονίζεται η αναγκαιότητα πιστοποίησης της μονάδας ως προς την επάρκεια λήψης μέτρων πρόληψης και την εφαρμογή τους, για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, από διαπιστευμένους φορείς πιστοποίησης.

Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η σύσταση Ομάδας Διαχείρισης Έκτακτης Κατάστασης [ΟΔΕΚ], για την εξασφάλιση τήρησης των μέτρων και την εισήγηση προτάσεων βελτίωσης, καθώς το φαινόμενο είναι μια εξελισσόμενη δυναμική κατάσταση. Προτείνεται ως μέλη της ΟΔΕΚ να είναι:

1. Ο εκπρόσωπος της διεύθυνσης της κατασκήνωσης
  2. Ο υπεύθυνος εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης ύποπτου κρούσματος
  3. Ο Συντονιστής της κατασκήνωσης για την πρόληψη κρουσμάτων COVID-19 και την τήρηση του ειδικού πρωτοκόλλου και των οδηγιών του ΕΟΔΥ
  4. Ο Συνεργαζόμενος Ιατρός με το κατάλυμα (που να έχει τα κατάλληλα προσόντα όπως ορίζονται από την νομοθεσία)
  5. Ο υπεύθυνος του Τμήματος προμηθειών και εφοδιασμού
  6. Ο υπεύθυνος καθαριότητας
-
- Η ομάδα διαχείρισης πρέπει να εξασφαλίσει όλους τους πόρους σε ανθρώπινο δυναμικό και υλικοτεχνική υποδομή που απαιτούνται, ώστε να διασφαλιστεί ότι το σχέδιο δράσης μπορεί να εφαρμοστεί γρήγορα και αποτελεσματικά.
  - Η ομάδα διαχείρισης θα έχει ως βασική ευθύνη την εφαρμογή των αποφασισμένων μέτρων και προληπτικών στρατηγικών, την εισήγηση βελτιώσεων και καλών πρακτικών, επαγρύπνησης και επιδημιολογικής διερεύνησης και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων. Τέλος θα πρέπει επίσης να ελέγχει τα αρχεία καταγραφής ασφαλείας και τις εκθέσεις συμβάντων.
  - Το σχέδιο δράσης πρέπει επίσης να περιλαμβάνει πρόβλεψη για τον εξοπλισμό και τις διαδικασίες, σε συνεργασία με τις τοπικές υγειονομικές αρχές, για τη διαχείριση πιθανού κρούσματος και την αποτελεσματική ιχνηλάτηση των επαφών του. Επιπλέον η αποτελεσματικότητα των ληφθέντων μέτρων θα πρέπει να αξιολογείται τακτικά καθώς και η συμμόρφωση όσων εμπλέκονται στις οδηγίες και καλές πρακτικές που περιλαμβάνονται. Η ομάδα διαχείρισης θα πρέπει να έτοιμη να προβεί άμεσα σε τυχόν διορθωτικές ενέργειες, κάλυψη κενών και προσαρμογές προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητά του.
  - Συστήνεται η ανάπτυξη και εφαρμογή **πλάνου καθαρισμού και απολύμανσης**. Για κάθε εγκατάσταση θα πρέπει να καταρτίζεται ένα μόνιμο πρόγραμμα διαδικασιών για τον καθαρισμό και την απολύμανση τους, ώστε να εξασφαλίζεται ότι όλοι οι χώροι και σημεία επαφής καθαρίζονται

επαρκώς. Οι επιφάνειες, που μπορούν να επιμολυνθούν από παθογόνους μικροοργανισμούς, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε σχέση με την ευαισθησία, τη συχνότητα επαφής και την κρισιμότητά τους. Ο πιο ευρέως διαδεδομένος διαχωρισμός τους σε περιόδους πανδημίας είναι σε επιφάνειες «συχνής επαφής», «μη συχνής επαφής» και «επαφής με τρόφιμα». Οι επιφάνειες «επαφής με τρόφιμα», ορίζονται ως επιφάνειες, που αγγίζουν τρόφιμα ή έρχονται σε επαφή με άλλες επιφάνειες που αγγίζουν τρόφιμα. Οι επιφάνειες «συχνής επαφής» και «μη συχνής επαφή» αφορούν περιβαλλοντικές επιφάνειες. Παραδείγματα αυτών καταγράφονται ως εξής (Η λίστα δεν περιλαμβάνει το σύνολο των γνωστών επιφανειών):

- Επιφάνειες συχνής επαφής περιλαμβάνουν: τραπέζια, πόμολα, διακόπτες φωτός, χειρολαβές, κομοδίνα, τηλέφωνα, καρέκλες, τουαλέτες, βρύσες, νιπτήρες και νεροχύτες, οθόνες αφής, καλύμματα στρωμάτων, ποδιές κ.α.
- Επιφάνειες μη συχνής επαφής περιλαμβάνουν: τοίχοι, δάπεδα, παράθυρα, στόρια, κουρτίνες, περσίδες, παντζούρια, θερμοστάτες κ.α.
- Επιφάνειες επαφής με τρόφιμα περιλαμβάνουν: μαγειρικά σκεύη, επιφάνειες κοπής, κατσαρόλες και τηγάνια, συσκευές όπως εστίες κουζίνας, ψυγεία, τοστιέρες, φούρνοι και φούρνοι μικροκυμάτων κ.α.
- Ο μόνος τρόπος για την μείωση της διάδοσης πανδημιών όπως είναι και η COVID-19 είναι με τον επεμβατικό καθαρισμό, και την απολύμανση ή αποστείρωση των επιφανειών χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα προϊόντα για την κάθε κατηγορία επιφανειών.
  - **Προσδιορίστε τι πρέπει να καθαριστεί.** Οι περιοχές, δωμάτια, σημεία επαφής κλπ. που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για 7 ή περισσότερες ημέρες απαιτούν απλά καθαρισμό ρουτίνας. Διατηρήστε τις υπάρχουσες πρακτικές καθαρισμού για τους εξωτερικούς χώρους.
  - **Προσδιορίστε τον τρόπο απολύμανσης των περιοχών της κατασκήνωσης.** Εξετάστε τον τύπο επιφάνειας και πόσο συχνά η επιφάνεια αυτή αγγίζεται. Δώστε προτεραιότητα στην απολύμανση των επιφανειών συχνής.
  - **Εξετάστε τους πόρους και τον εξοπλισμό που απαιτούνται.** Καταγραφή της διαθεσιμότητας των προϊόντων καθαρισμού και απολύμανσης καθώς και του εξοπλισμού ατομικής προστασίας

(*Μ.Α.Π.) που είναι κατάλληλα για χρήση καθαριστικών και απολυμαντικών.

- Προσδιορισμός παθογόνων μικροοργανισμών
  - Εντοπισμός οποιασδήποτε πιθανής επικίνδυνης κατάστασης
  - Προσδιορισμός περιοχών, αντικειμένων, εργαλείων και επιφανειών που απαιτούν τις καθημερινές διαδικασίες
  - Προσδιορισμός περιοχών, αντικειμένων, εργαλείων και επιφανειών που απαιτούν ειδικές δράσεις καθαρισμού - απολύμανσης
  - Επιλογή της κατάλληλης απολυμαντικής μεθόδου
  - Καταγραφή θεμάτων που άπτονται της υγείας και ασφάλειας
  - Συνιστάται να διατηρείται ένα αρχείο με τις σημαντικές ενέργειες και τα μέτρα που πραγματοποιήθηκαν και να καταγράφονται με λεπτομέρειες (π.χ. ημερομηνία και ώρα καθαρισμού και απολύμανσης, ποιο απολυμαντικό χρησιμοποιήθηκε, σε ποια ποσότητα και ποια συγκέντρωση, από ποιόν και πού κλπ.)
-
- Η διεύθυνση της κατασκήνωσης θα πρέπει να ορίσει συντονιστή για την επίβλεψη της εφαρμογής του σχεδίου δράσης, καθώς και για την πρόληψη κρουσμάτων COVID-19 και την τήρηση του ειδικού πρωτοκόλλου και των οδηγιών του ΕΟΔΥ
  - Είναι απαραίτητη η συνεργασία της κατασκήνωσης με ιατρό ή με πάροχο υπηρεσιών δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας, ο οποίος θα ενεργεί βάσει των οδηγιών του ΕΟΔΥ για τον έλεγχο της COVID-19 και ειδικότερα να είναι εκπαιδευμένος στη λήψη ρινοφαρυγγικού δείγματος για μοριακό έλεγχο από ύποπτο κρούσμα.
  - Είναι απαραίτητη η ύπαρξη βιβλίου συμβάντων, φυλλομετρημένου όπου θα καταγράφονται τα περιστατικά και τα μέτρα που εφαρμόστηκαν για την πρόληψη και αντιμετώπιση περιπτώσεων COVID-19.
  - Υπάρχει η υποχρέωση κοινοποίησης στοιχείων επικοινωνίας στην αρμόδια υπηρεσία του Υπ. Υγείας /ΕΟΔΥ:
    - α) του υπευθύνου εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης ύποπτου κρούσματος,

β) του συνεργαζόμενου ιατρού ή του παρόχου υπηρεσιών δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας.

- Η επικαιροποιημένη γνώση για τον νέο κορονοϊό και τους τρόπους προφύλαξης θα πρέπει να είναι διάχυτη τόσο στους εργαζόμενους, όσο και στους φιλοξενούμενους μέσω συνεχούς πληροφόρησης και διαδικασιών εκπαίδευσης. Σχετικές αφίσες και ενημερωτικά φυλλάδια και οπτικοακουστικό υλικό, πρέπει να είναι παντού διαθέσιμα σε όλες τις γλώσσες ώστε να είναι προσβάσιμα σε όλους.
- Τα υγειονομικά πρωτόκολλα και οι σχετικές οδηγίες θα πρέπει να αναρτηθούν σε εμφανή σημεία του καταλύματος (είσοδο, χώρο υποδοχής χώρους υγειονομικού ενδιαφέροντος κλπ.) ή θα χορηγούνται και με έντυπη ενημέρωση.
- Κοινοποίηση της ιστοσελίδας της Ελληνικής κυβέρνησης με τις πληροφορίες για τη λοίμωξη COVID-19 και στην αγγλική γλώσσα.
- Συνιστάται ενημέρωση της ιστοσελίδας της κατασκήνωσης με ειδική ενότητα COVID-19 στην οποία θα αναρτά τα υγειονομικά πρωτόκολλα, τις οδηγίες, τα μέτρα και την πολιτική της μονάδας, με δυνατότητα link και στις επίσημες ιστοσελίδες της ελληνικής κυβέρνησης.
- Η εκπαίδευση των εργαζομένων στην κατασκήνωση σχετίζεται κατ' ελάχιστον με τα εξής:
  - I. Τις πηγές και τους τρόπους μετάδοσης του ιού
  - II. Τα προγράμματα και τις διαδικασίες ενημέρωσης των φιλοξενούμενων
  - III. Τις ενέργειες σε περίπτωση ασθένειας κάποιου εργαζόμενου
  - IV. Τις μεθόδους και πρακτικές καθαρισμών και απολύμανσης των εντοπισμένων σημείων με βάση την επικινδυνότητα και την πιθανότητα μετάδοσης της ασθένειας
  - V. Τις μεθόδους επικοινωνιακής προσέγγισης των επισκεπτών που αναφέρονται την τήρηση των βασικών μέτρων αποφυγής μετάδοσης του ιού με το τακτικό πλύσιμο χεριών, την αποφυγή χειραψιών, την τήρηση αποστάσεων, την αποφυγή επαφής των χεριών με τα μάτια, τη μύτη και στόμα και την αναπνευστική υγιεινή

- VI. Την διατήρηση αρχείων εκπαίδευσης και τεκμηρίωσης της πρόσληψης, για κάθε εργαζόμενο. Κρίνεται απαραίτητη η υποχρεωτική παρακολούθηση όλων των εργαζομένων
- VII. Το σχέδιο για τη διαχείριση ύποπτου κρούσματος COVID-19,
- VIII. Τη χρήση ΜΑΠ,
- IX. Τους λοιπούς ειδικούς κανονισμούς της κατασκήνωσης για την πρόληψη της λοίμωξης COVID-19
- X. Την υποχρέωση αναφοράς των σχετικών συμπτωμάτων της λοίμωξης COVID-19 στον προϊστάμενό τους, τόσο για τους ίδιους, όσο και για τους φιλοξενούμενους εφόσον αντιληφθούν συμβατά συμπτώματα.
  - Για να εδραιωθεί η εμπιστοσύνη των εργαζομένων και να διασφαλιστεί η απαραίτητη ηρεμία και αίσθηση ασφάλειας στον εργασιακό χώρο, απαιτείται αντικειμενική, συνεπής, πειστική επικοινωνία. Η πληροφόρηση θα πρέπει να προάγει την αίσθηση της ενότητας και να είναι ρεαλιστική και διαφανής. Δεν πρέπει ούτε να υποτιμά ούτε να υπερβάλλει τους κινδύνους.
  - Κάθε μέλος του προσωπικού θα πρέπει να συμπληρώσει υπεύθυνη δήλωση, ότι έχει ενημερωθεί για τα υγειονομικά πρωτόκολλα υγιεινής και το σχέδιο διαχείρισης κρουσμάτων COVID-19, που αφορούν στο πεδίο αρμοδιοτήτων του.
  - Οικοδομήστε εμπιστοσύνη με φιλοξενούμενους και τους κηδεμόνες ή τους συνοδούς τους καθώς τους ενημερώνετε ότι όλες οι επιφάνειες που αγγίζονται συχνά έχουν εξυγιανθεί πλήρως. Διαβεβαιώστε τους, ότι έχουν ακολουθηθεί παρόμοιες διαδικασίες σε όλους τους δημόσιους χώρους.
  - Αποφυγή φυσικής επαφής με το προσωπικό με χρήση διαχωριστικών (προστατευτικά τζάμια, plexiglass) όπου αυτό είναι εφικτό.
  - Τήρηση της απόστασης του 1,5 μέτρου, ιδιαίτερα σε χώρους συνωστισμού. Ένα μέτρο προς αυτή την κατεύθυνση, θα μπορούσε να είναι τοποθέτηση ειδικής σήμανσης στο πάτωμα.
  - Η κοινωνική απόσταση 1,5 μέτρων πρέπει να τηρείται σε όλους τους εσωτερικούς και εξωτερικούς χώρους μεταξύ των ατόμων
  - Η απόσταση μεταξύ κάθε μορφής κατασκηνωτικού μέσου (σκηνές, κτλ.) θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 5 μέτρα από την πόρτα εισόδου του

κατασκηνωτικού μέσου και 3 μέτρα από κάθε άλλη πλευρά του. Εναλλακτικά πρέπει ο αριθμός φιλοξενούμενων να μειωθεί κατά 20% από την εγκεκριμένη δυναμικότητα σε άτομα, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι προαναφερόμενες αποστάσεις 5 μέτρων και 3 μέτρων. Η κοινωνική απόσταση των 1,5 μέτρων μεταξύ των ατόμων που δεν μένουν στο ίδιο κατασκηνωτικό μέσο ή οικίσκο πρέπει επίσης να εξασφαλίζεται σε όλους τους χώρους.

- Συστήνεται ως επιπλέον μέτρο η παρακολούθηση και καταγραφή με video (CCTV) των κοινόχρηστων χώρων. Έτσι, απλοποιείται η ιχνηλάτηση των επαφών και η ειδοποίησή τους για απομόνωση σε περίπτωση ύπαρξης θετικού κρούσματος. Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα ελέγχου τήρησης των οδηγιών πρόληψης έναντι του κορονοϊού από τους υπαλλήλους.
- Οποιαδήποτε παράβαση των οδηγιών και κανονισμών θα πρέπει να αναφέρεται στον συντονιστή.
- Προμήθεια ποδοκίνητων κάδων απόρριψης μολυσματικών υλικών (πχ γάντια, μάσκες, χαρτομάντηλα) και τοποθέτησή τους σε επαρκή αριθμό, σε εμφανή σημεία.
- Διασύνδεση με μονάδα υγείας, ώστε σε περίπτωση ύποπτου κρούσματος, να απλοποιείται η διενέργεια test χωρίς καθυστερήσεις. Ιδανικά, συστήνεται να υπάρχει γιατρός με μόνιμη συνεργασία με την μονάδα της κατασκήνωσης.
- Σε στρατηγικά σημεία σε κάθε χώρο της μονάδας θα πρέπει να τοποθετηθούν βάσεις απολυμαντικών, με ιδιαίτερη έμφαση την είσοδο σε κάθε χώρο.
- Η Κατασκήνωση θα πρέπει να προμηθευτεί ειδικό εξοπλισμό (medical kit) για την περίπτωση εμφάνισης περιστατικού, όπως γάντια και μάσκες μιας χρήσης, αντισηπτικά, καθαριστικά μαντηλάκια, ποδιά, μακρυμάνικη ρόμπα, θερμόμετρο laser / υπερύθρων
- Για την προστασία των υπαλλήλων και των επισκεπτών, η κατασκήνωση θα πρέπει να έχει επάρκεια σε ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό, όπως μάσκες αναπνευστικής συσκευής N95, γυαλιά, ποδονάρια, ποδιές μιας χρήσης, γάντια μίας χρήσης και απολυμαντικά διαλύματα.
- Θέσπιση διαδικασιών θερμομέτρησης στην είσοδο της κατασκήνωσης. Ορίστε σαφείς τεκμηριωμένες διαδικασίες εάν κάποιος έχει υψηλή θερμοκρασία, όπως πρόσθετο έλεγχο ή ιατρική συμβουλή από τον

συνεργαζόμενο ιατρό. Αυτές οι διαδικασίες θα πρέπει να κοινοποιούνται σαφώς στους φιλοξενούμενους και τους κηδεμόνες τους πριν από την άφιξή τους.

- Οδηγίες για αποτελεσματική Θερμομέτρηση με θερμόμετρο υπέρυθρων:
  - I. Συστήνεται θερμόμετρο υπέρυθρων η laser για θερμομέτρηση από απόσταση
  - II. Για να είναι ακριβής η μέτρηση, τόσο η συσκευή όσο και το άτομο που υποβάλλεται σε θερμομέτρηση, θα πρέπει να είναι σε θερμοκρασία δωματίου για τουλάχιστον 15 λεπτά.
  - III. Η μέτρηση γίνεται στο κέντρο του μετώπου, σε απόσταση 5 εκατοστά
  - IV. Η περιοχή μέτρησης δε θα πρέπει να καλύπτεται από μαλλιά, ιδρώτα κλπ.
  - V. Η μέτρηση δε θα πρέπει να γίνεται σε περιβάλλον με υψηλή υγρασία
  - VI. Καταστάσεις που αυξάνουν παροδικά την αιμάτωση της κεφαλής (πχ έντονη προσπάθεια, άθληση, συναισθηματική φόρτιση/κλάμα κλπ.) πιθανόν να οδηγήσουν σε λανθασμένες ενδείξεις.
- Ομαδοποίηση των εργαζομένων και καθορισμός τομέα εργασίας για την κάθε ομάδα. Ιδανικά, τα μέλη της κάθε ομάδας δε θα πρέπει να έρχονται σε επαφή μεταξύ τους, ή η επαφή αυτή θα πρέπει να γίνεται πάντα με μάσκα και να είναι μικρότερη χρονικά των 15 λεπτών.
- Συνιστάται στο προσωπικό που διαμένει στην κατασκήνωση να παραχωρούνται δίκλινα δωμάτια. Σε περίπτωση που μέλος του προσωπικού ανήκει σε ευπαθή ομάδα, συνιστάται να του παραχωρηθεί μονόκλινο δωμάτιο.
- Συνεργασία της κατασκήνωσης με Ιατρό Εργασίας και έκδοση βεβαίωσης καταλληλότητας για κάθε εργαζόμενο ή νέα πρόσληψη. Με αυτό τον τρόπο, εξασφαλίζεται ότι άτομα με επιβαρυσμένο ιστορικό που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, δε θα απασχολούνται σε τομείς όπου υπάρχει αυξημένος κίνδυνος έκθεσης σε COVID.
- Συστήνεται να υπάρχει καταγραφή και παρακολούθηση των αναρρωτικών αδειών για τους εργαζομένους. Εάν παρατηρηθεί αύξηση κρουσμάτων με παρόμοια συμπτωματολογία, τόσο για επισκέπτες ή και εργαζομένους, θα πρέπει να θεωρείται ύποπτη έξαρση που θα χρήζει άμεσης διερεύνησης. Πχ: Δύο ή περισσότερα άτομα με εκδηλώσεις από το γαστρεντερικό μετά από

κατανάλωση ίδιων γευμάτων, μπορεί να έχουν τεθεί στον ίδιο τροφιμογενή βλαπτικό βιολογικό παράγοντα, που σε αυτή την περίπτωση θα μπορούσε να είναι βακτήρια, ιοί ή τοξίνες στο φαγητό.

- Για τους σκοπούς παρεμβάσεων προστασίας της δημόσιας υγείας, η διεύθυνση της μονάδας οφείλει να τηρεί αρχείο (μητρώο) των μελών προσωπικού και όλων των ατόμων που διέμειναν στην κατασκήνωση: όνομα, εθνικότητα, ημερομηνία άφιξης και αναχώρησης, στοιχεία επικοινωνίας (διεύθυνση, τηλέφωνο, email), ώστε να καθίσταται δυνατή η επικοινωνία με τις στενές επαφές τυχόν κρούσματος COVID-19, που ενδέχεται να ταυτοποιηθεί εκ των υστέρων.
- Συνιστάται η ενημέρωση της ιστοσελίδας του τουριστικού καταλύματος με ειδική ενότητα COVID-19, στην οποία θα αναρτά τα μέτρα και την πολιτική του καταλύματος
- Συστήνεται η αναδιοργάνωση της ροής των εργασιών και η οργάνωση ομάδων εργασίας ώστε να υπάρχει περιορισμένη αλληλεπίδραση εργαζομένων μεταξύ τους.
- Δεν επιτρέπεται η είσοδος, η διέλευση, η παραμονή, καθώς και η χρήση των εγκαταστάσεων από μη διαμένοντες στην κατασκήνωση. Οι μη διαμένοντες θα μπορούν να χρησιμοποιούν την όμορη παραλία χωρίς να διέρχονται μέσα από την μονάδα. Στην περίπτωση που η πρόσβαση στην παραλία γίνεται από την ίδια είσοδο της κατασκήνωσης θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι επισκέπτες της παραλίας δεν έρχονται σε επαφή με τους φιλοξενούμενους και δεν χρησιμοποιούν τις εγκαταστάσεις της.
- Ειδικά για τις περιόδους φιλοξενίας Ατόμων με Αναπηρίες συστήνεται μοριακός έλεγχος για κορονοϊό SARS-CoV-2 σε όλους τους κατασκηνωτές και τους συνοδούς / φροντιστές τους, κατά προτίμηση 24 έως 72 ώρες πριν την είσοδο στην κατασκήνωση.
- Μοριακός έλεγχος συστήνεται να πραγματοποιείται και σε όλα τα σταθερά μέλη του προσωπικού της κατασκήνωσης στο τέλος της κάθε 10ήμερης κατασκηνωτικής περιόδου και πριν την έναρξη της επόμενης και την υποδοχή της νέας ομάδας κατασκηνωτών.

- Συστήνεται ο έλεγχος του προσωπικού με μοριακή δοκιμασία (PCR) λίγο πριν την άφιξη κάθε νέας ομάδας κατασκηνωτών (ανά δύο εβδομάδες).
- Η προσέλευση των κατασκηνωτών θα γίνεται σταδιακά και με προγραμματισμό ώστε να αποφευχθεί ο συνωστισμός. Στην είσοδο θα γίνεται έλεγχος από εκπαιδευμένο προσωπικό με ερωτηματολόγιο όπως φαίνεται στο παράρτημα. Σε περίπτωση θετικής απάντησης, δε θα επιτρέπεται η είσοδος και θα ενημερώνεται ο υπεύθυνος της κατασκήνωσης
- Σε περιόδους φιλοξενίας ΑμΕΑ, απαιτείται η προσκόμιση του αποτελέσματος της μοριακής δοκιμασίας για την ανίχνευση του ιού SARS-CoV-2 και η ιατρική γνωμάτευση του θεράποντος ιατρού που θα επιτρέπει την συμμετοχή στην κατασκήνωση ατόμων που ανήκουν σε ομάδα υψηλού κινδύνου.
- Επιβάλλεται περιορισμός και έλεγχος εισόδου στο χώρο της κατασκήνωσης στα απολύτως απαραίτητα άτομα για τη λειτουργία (προμηθευτές, προσωπικό καθαριότητας, τεχνική υπηρεσία κτλ.). Τα άτομα αυτά θα πρέπει να εισέρχονται φορώντας μάσκα και οι μετακινήσεις τους μέσα στο χώρο της κατασκήνωσης θα πρέπει να περιορίζονται στις απολύτως απαραίτητες
- Συστήνεται η προσέλευση των κατασκηνωτών να γίνεται με ιδιωτικό μεταφορικό μέσο, εάν είναι εφικτό. Σε περίπτωση που χρησιμοποιείται πούλμαν για τις μετακινήσεις των κατασκηνωτών, θα πρέπει να τηρούνται οι οδηγίες του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου (Δ1α/Γ.Π.οικ. 32009/23-5-52020 Κ.Υ.Α. ΦΕΚ Β΄ 1988/23-5-2020) για τη λειτουργία των τουριστικών οχημάτων και να υπάρχει υπεύθυνος συνοδός από το προσωπικό της κατασκήνωσης, ώστε να επιβλέπεται η ορθή εφαρμογή των υγειονομικών κανόνων κατά τη μετακίνηση, η τήρηση των αποστάσεων και η ελεγχόμενη επιβίβαση και αποβίβαση προς αποφυγή συνωστισμού
- Το επισκεπτήριο θα πρέπει να απαγορεύεται και να επιτρέπεται μόνο εάν υπάρξει ειδική ανάγκη. Στις περιπτώσεις αυτές μπορεί να έρχεται αυστηρά ένας μόνο γονέας για κάθε κατασκηνωτή που θα φορά μάσκα και θα παραμένει για σύντομο χρονικό διάστημα. Η είσοδος γονέων-επισκεπτών στους κοιτώνες δεν θα επιτρέπεται
- Συστήνεται να αποφεύγονται οι προσωρινές άδειες για έξοδο των κατασκηνωτών ή/και μελών του προσωπικού που διαμένουν στο χώρο της

κατασκήνωσης και να περιορίζονται στις απολύτως απαραίτητες. Ειδικά για τις περιόδους φιλοξενίας ατόμων με αναπηρίες να απαγορεύονται οι άδειες για έξοδο των κατασκηνωτών

- Οι συνοδοί / φροντιστές των κατασκηνωτών ΑμεΑ να διαμένουν στον ίδιο χώρο μαζί τους στο διπλανό κρεβάτι και δεν θα επιτρέπεται να εξέρχονται και να επανεισέρχονται στην κατασκήνωση
- Θα πρέπει να καθοριστούν και να αποτυπωθούν γραπτώς σαφείς πολιτικές και διαδικασίες για:
  - Προώθηση καλών πρακτικών υγιεινής
  - Χρήση γαντιών και μάσκας από τους υπαλλήλους
  - Ενισχυμένη φροντίδα καθαρισμού και απολύμανσης
  - Εξασφάλιση καλού εξαερισμό όλων των χώρων
  - Αναμόρφωση των βαρδιών των εργαζομένων
  - Εκπαίδευση και ενημέρωση των υπαλλήλων
  - Ανάπτυξη διαδικασιών ανίχνευσης και έγκαιρου εντοπισμού ύποπτων συμπτωμάτων ή ασθένειας των υπαλλήλων
  - Παρακολούθησης του απουσιασμού των υπαλλήλων
  - Πλάνο συνεργασίας με ιατρό, τοπικό νοσοκομείο και τον ΕΟΔΥ για την άμεση αντιμετώπιση προβλήματος υγείας εργαζομένου ή πελάτη
  - Σαφώς διαμορφωμένο σχέδιο δράσης εάν κάποιος αρρωστήσει
  - Επικοινωνία, ενημέρωση με τις αρμόδιες αρχές και υπηρεσίες αρμόδιων υπουργείων (ΕΟΔΥ)
- Συστήνεται η οργάνωση των αθλητικών δραστηριοτήτων και των δράσεων αναψυχής να βασίζεται στον όσο το δυνατό μεγαλύτερο περιορισμό του αριθμού των συμμετεχόντων, ώστε να γίνεται χρήση των εγκαταστάσεων από προκαθορισμένες και σταθερές υποομάδες παιδιών σε συγκεκριμένες ημέρες και ώρες και να αποφεύγεται η ανάμιξη κατασκηνωτών από άλλες ομάδες

- Συστήνεται ο προγραμματισμός ωραρίου ανά ομάδες για την ατομική υγιεινή και το μπάνιο των κατασκηνωτών (με πρόβλεψη για έκτακτες ανάγκες), και να υπάρχει επίβλεψη στην αναμονή ώστε να τηρούνται οι απαιτούμενες αποστάσεις

ΓΕΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Όλο το προσωπικό ανεξαιρέτως θα πρέπει να τηρεί αυστηρά τα μέτρα ατομικής Υγιεινής.

Βασικές οδηγίες τήρησης αυτών των μέτρων:

- Αποφύγετε αυστηρά τις χειραψίες
- Δώστε μάσκες στους επισκέπτες που το έχουν ανάγκη
- Προτιμήστε τον κανονικό καθαρισμό των εξωτερικών χώρων αντί της απολύμανσης
- Απολυμάνετε οτιδήποτε μπορεί να αγγίξει κάποιος
- Χρησιμοποιήστε εγκεκριμένα απολυμαντικά υψηλής ποιότητας, που να είναι μη τοξικά και να είναι φιλικά προς το περιβάλλον. Τα εργαλεία καθαρισμού και απολύμανσης θα πρέπει να είναι εγκεκριμένα. Βεβαιωθείτε ότι τα απολυμαντικά που χρησιμοποιείται είναι δραστικά έναντι του SARS-CoV-2, δηλαδή έχουν εγκεκριμένη ιοκτόνα δράση.
- Τήρηση των αποστάσεων 1,5 – 2m.
- Αποφυγή επαφής χεριών με τα μάτια, τη μύτη και το στόμα για τη μείωση του κινδύνου μόλυνσης από τον ιό
- Σε βήχα ή φτέρνισμα, κάλυψη της μύτης και του στόματος με το μανίκι στο ύψος του αγκώνα ή με χαρτομάντιλο. Το χρησιμοποιημένο χαρτομάντιλο πρέπει να απορρίπτεται αμέσως μετά τη χρήση του μέσα στους ποδοκίνητους, κλειστούς κάδους απορριμμάτων.
- Το πτύειν πρέπει να αποφεύγεται σε κάθε περίπτωση.
- Αποφυγή χρήσης κοινών αντικειμένων, όπως πετσέτες και οδοντόβουρτσες
- Κάλυψη πληγών με αδιάβροχα επιθέματα.

- Τακτικό πλύσιμο των χεριών των εργαζομένων με σαπούνι και νερό για τουλάχιστον 20 δευτερόλεπτα. Προσεκτικό στέγνωμα των χεριών με χάρτινες χειροπετσέτες μιας χρήσης, οι οποίες θα απορρίπτονται στους κάδους απορριμμάτων. Εναλλακτικά του πλυσίματος χεριών, μπορεί να εφαρμοστεί καλό τρίψιμο των χεριών με αντισηπτικό αλκοολούχο διάλυμα που να περιέχει (60 – 90% αιθυλική αλκοόλη)
- Το πλύσιμο των χεριών πρέπει να γίνεται απαραίτητα μετά την επαφή με αναπνευστικές εκκρίσεις και μετά τη χρήση της τουαλέτας. Επισημαίνεται ότι τα γάντια δεν αντικαθιστούν το πλύσιμο των χεριών.
- Παραμονή κατ' οικον. και αποχή από την εργασία οποιουδήποτε ατόμου εμφανίζει συμπτώματα λοίμωξης αναπνευστικού. Θα πρέπει να γίνεται το συντομότερο δυνατόν ιατρική αξιολόγηση και η επιστροφή τους στον εργασιακό χώρο, θα δρομολογείται σύμφωνα με τις οδηγίες του θεράποντος ιατρού ή του ιατρού εργασίας.
- Αποφυγή στενής επαφής, εφόσον αυτό είναι δυνατό, με οποιοδήποτε άτομο εμφανίζει συμπτώματα από το αναπνευστικό, όπως βήχα ή πταρμό (φτέρνισμα).
- Απαιτήστε από το προσωπικό να φορά μάσκες προσώπου ή προστατευτικές ασπίδες προσώπου ιδιαίτερα στις περιοχές μεγάλης και συχνής αλληλεπίδρασης
- Επιφάνειες που εκτίθενται σε περισσότερο κόσμο πρέπει να εξυγιαίνονται σχολαστικά με αυξημένη συχνότητα
- Η μονάδα θα πρέπει να διαθέτει ελεύθερους χώρους κατάλληλα διαμορφωμένους για την περίπτωση που θα απαιτηθεί απομόνωση ύποπτου κρούσματος
- Το προσωπικό θα πρέπει να φοράει μάσκα, σύμφωνα με τις ακόλουθες οδηγίες:
  - i. Να εφαρμόζεται σωστά στο πρόσωπο, ώστε να καλύπτει τόσο το στόμα όσο τη μύτη και το πηγούνι.
  - ii. Να αλλάζεται συχνά, ώστε να μην αποτελέσει με την πάροδο του χρόνου εστία μικροβίων. Να αλλάζεται όταν υγρανθεί.

Όσον αφορά τη χρήση γαντιών, πρέπει να ακολουθούνται οι ακόλουθες οδηγίες:

- i. Πριν φορέσετε τα γάντια, πάντα πλένετε τα χέρια σας με σαπούνι για τουλάχιστον 20 δευτερόλεπτα και αμέσως τα σκουπίζετε.
- ii. Φοράτε το σωστό μέγεθος.
- iii. Αλλάζετε συχνά τα γάντια.
- iv. Τα γάντια θα πρέπει να αφαιρούνται κάθε φορά που χρησιμοποιείτε την τουαλέτα ή τρώτε ή χειρίζεστε απορρίμματα ή καθαρίζετε επιφάνειες.
- v. Δεν θα πρέπει να αγγίζετε το πρόσωπό σας, ενώ φοράτε τα γάντια.
- vi. Το γάντι του χεριού που θα χρησιμοποιηθεί για τη χρηματική συναλλαγή, πρέπει να αντικαθίσταται.
- vii. Αντικαταστήστε φθαρμένα ή σκισμένα γάντια αμέσως.
- viii. Μην επαναχρησιμοποιείτε γάντια φορεμένα. Κάθε φορά που αλλάζετε γάντια πετάτε τα χρησιμοποιημένα.
- ix. Αφαιρείτε το κάθε γάντι χωριστά πιάνοντάς το από τη μανσέτα.
- x. Πλύνετε τα χέρια αμέσως μετά την αφαίρεση των γαντιών
  - Ειδικά για τις περιπτώσεις φιλοξενίας στην κατασκήνωση ατόμων με αναπηρίες τα μέτρα προστασίας πρέπει να τηρηθούν με μεγάλη προσοχή γιατί τα άτομα αυτά παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες και συχνά συνυπάρχουν προβλήματα υγείας όπως είναι τα καρδιολογικά, αναπνευστικά και νευρολογικά νοσήματα
  - Συστήνεται να γίνεται οργάνωση της κατασκηνωτικής ζωής με επίκεντρο την δημιουργία μικρών και σταθερών ομάδων κατασκηνωτών και προσωπικού σε όλο το φάσμα της διαμονής και των δραστηριοτήτων και διασφάλιση της ελάχιστης ανάμιξης τους

ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ

Στις ομάδες αυξημένου κινδύνου για σοβαρή λοίμωξη από COVID 19 ανήκουν (ΦΕΚ 1856, 15-5-2020):

1. Άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών
2. Άτομα με βαριά καρδιοπάθεια, ή και άτομα με χρόνια καρδιαγγειακά νοσήματα, που εμφανίζουν την ακόλουθη συμπτωματολογία: κλάσμα εξώθησης αριστερής κοιλίας: <40%, ενεργό ισχαιμία του μυοκαρδίου, άνω του μετρίου βαθμού στένωση ή ανεπάρκεια μιτροειδούς ή αορτικής βαλβίδας, πνευμονική υπέρταση, ιστορικό πρόσφατης καρδιοχειρουργικής επέμβασης (προ τριμήνου), καθώς και οι μυοκαρδιοπάθειες, ή και ισάξιας βαρύτητας συμπτωματολογία άλλης καρδιαγγειακής πάθησης
3. Άτομα με ανθεκτική αρτηριακή υπέρταση παρά τη μέγιστη αγωγή
4. Άτομα με βαριά πνευμονοπάθεια ή και με χρόνια αναπνευστικά νοσήματα μέτριου προς σοβαρού βαθμού που εμπίπτουν στην ακόλουθη ή και ισάξιας βαρύτητας συμπτωματολογία: ασθενείς με άσθμα με 2 παροξύνσεις κατά το τελευταίο έτος, παρά τη μέγιστη αγωγή (με β-διεγέρτη και εισπνεόμενο κορτικοειδές), ασθενείς με ΧΑΠ που βρίσκονται σε οξυγονοθεραπεία κατ' οίκον ή παρουσίασαν 2 παροξύνσεις κατά το τελευταίο έτος ή/και μία νοσηλεία σε νοσοκομείο, ασθενείς σε μόνιμη οξυγονοθεραπεία για άλλες αναπνευστικές παθήσεις, ή και ισάξιας βαρύτητας συμπτωματολογία άλλης πνευμονικής πάθησης
5. Άτομα με αρρυθμιστο σακχαρώδη διαβήτη. Ιδίως ως προς τα άτομα με αρρυθμιστο σακχαρώδη διαβήτη ως ενδεικτικές τιμές λαμβάνονται οι ακόλουθες: HbA1c του τελευταίου 3μήνου: $\geq 8.0\%$ ή M.O. τιμών γλυκόζης αίματος ≥ 200 mg/dL τις τελευταίες 7 ημέρες και ασθενείς με μικρο/μακρο αγγειακές επιπλοκές, ή και ισάξιας βαρύτητας συμπτωματολογία
6. Άτομα που παρουσιάζουν βαριές νευρολογικές/νευρομυϊκές παθήσεις
7. Άτομα με χρόνια νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου, που υποβάλλονται σε εξωνεφρική κάθαρση
8. Άτομα με χρόνια ηπατική ανεπάρκεια (κίρρωση)

9. Άτομα με υψηλό δείκτη μάζας σώματος (BMI>40)
10. Άτομα που παρουσιάζουν σοβαρή ανοσοκαταστολή (συγγενή ή επίκτητη) σύμφωνα με τη γνώμη του θεράποντος ιατρού - Μεταμοσχευμένοι που λαμβάνουν 2 ή περισσότερα ανοσοκατασταλτικά φάρμακα - HIV ασθενείς με CD4≤200/μL
11. Ασθενείς με διάγνωση νεοπλασίας κατά την τελευταία πενταετία ή που βρίσκονται υπό χημειοθεραπεία ή ακτινοθεραπεία, ή ανοσοθεραπεία
12. Ασθενείς με αιματολογικές κακοήθειες, δρεπανοκυτταρική αναιμία και πολυμεταγγιζόμενα άτομα
13. Γυναίκες που κυοφορούν
  - Μέλη του προσωπικού που ανήκουν σε ορισμένες από τις ομάδες υψηλού κινδύνου θα μπορούσαν να εργαστούν με τη σύμφωνη γνώμη του θεράποντος ιατρού τους και με τήρηση των μέτρων ατομικής προστασίας, σε δραστηριότητα που δεν θα τους εκθέτει σε άμεση επαφή με τους κατασκηνωτές και θα περιορίζει τον κίνδυνο έκθεσης τους στον ιό (ατομικό γραφείο κτλ.).
  - Κατασκηνωτές με υποκείμενα νοσήματα μπορούν να συμμετέχουν στην κατασκήνωση, εφόσον υπάρχει ρητή, έγγραφη σύμφωνη γνώμη του θεράποντος ιατρού τους
  - Κατασκηνωτές και προσωπικό που στο στενό τους περιβάλλον υπάρχει άτομο που ανήκει σε ομάδα υψηλού κινδύνου, θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί ώστε να μην εκθέσουν τα άτομα αυτά στον κίνδυνο λοίμωξης.

ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

Μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν επιστημονικά δεδομένα για κορονοϊούς που μπορεί να προκαλέσουν ασθένειες αναπνευστικού μέσω τροφίμων ή συσκευασιών αυτών. Παρ' όλα αυτά, τα παρακάτω προληπτικά μέτρα θα πρέπει να εφαρμοστούν στα επισιτιστικά τμήματα για τον περιορισμό μετάδοσης μέσω σταγονιδίων (και της διασποράς τους σε επιφάνειες), από τη στενή επαφή μεταξύ προσωπικού και πελατών.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΟΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΥΠΑΡΞΕΙ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟΝ SARS – COV-2:

- Προμήθεια και παραλαβή πρώτων υλών και υλικών συσκευασίας
- Αποθήκευση και μεταφορά στον χώρο επεξεργασίας
- Επεξεργασία τροφίμων, προετοιμασία γευμάτων / Κουζίνα (back of the store)
- Λάντζα (σημεία πλύσης συσκευών)
- Προσέλευση και αποχώρηση προσωπικού
- Ύποπτο / επιβεβαιωμένο κρούσμα στο προσωπικό
- Επίσκεψη και παραμονή εξωτερικών συνεργείων και συνεργατών / φορέων ελέγχου
- Γραφεία (χρήση κοινών εργαλείων)
- Τουαλέτες
- Χώροι διαλείμματος
- Διαχείριση απορριμμάτων

Σε κάθε περίπτωση εφαρμόζονται όλοι οι κανόνες υγιεινής και ασφάλειας των τροφίμων, σε όλη την αλυσίδα τροφίμων στην μονάδα

- Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να λαμβάνεται για την τήρηση των αποστάσεων μεταξύ των εργαζομένων στην κουζίνα, σύμφωνα με τις απαιτήσεις των υγειονομικών αρχών, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά.
- Δεν επιτρέπεται η είσοδος στο χώρο της κουζίνας για τους μη έχοντες εργασία. Σε περίπτωση που αυτό δεν μπορεί να αποφευχθεί, θα πρέπει να παρέχονται στον επισκέπτη κατάλληλα μέσα ατομικής προστασίας, που θα υπάρχουν διαθέσιμα στην είσοδο της κουζίνας.
- Εφαρμογή σχολαστικού προγράμματος εξυγίανσης των χώρων παρασκευής, αποθήκευσης και διάθεσης τροφίμων, των χώρων

υγιεινής και του εξοπλισμού της επιχείρησης, με κατάλληλα καθαριστικά και απολυμαντικά.

- Έγκαιρη αποκομιδή απορριμμάτων.
- Ορθή εφαρμογή προγράμματος μυοκτονίας /απεντόμωσης.
- Επιπλέον, για θέματα που αφορούν το χειρισμό των τροφίμων έχει ιδιαίτερη σημασία η τήρηση των κανόνων ατομικής υγιεινής του προσωπικού που πρέπει να εφαρμοστεί απαρέγκλιτα. Συγκεκριμένα, πρέπει :

- Να εφαρμόζεται πολιτική απαγόρευσης χειρισμού τροφίμων από εργαζόμενους που χειρίζονται τρόφιμα και είναι ασθενείς
- Το προσωπικό που σχετίζεται με το χώρο παραγωγής ή έρχεται σε επαφή με τα τρόφιμα πρέπει να διαθέτει πιστοποιητικά υγείας σε ισχύ.
- Να υπάρχει κατάλληλος και καθαρός ιματισμός για το προσωπικό καθώς και κατάλληλος χώρος αποδυτηρίων
- Όσον αφορά τις οδηγίες για την ατομική υγιεινή, ισχύουν τα όσα αναφέρονται στις διευκρινιστικές εγκυκλίους του Υπουργείου Υγείας και αφορούν:
- Πλύσιμο των χεριών:

- Πριν την έναρξη της εργασίας του προσωπικού.
- Πριν το χειρισμό έτοιμου προς κατανάλωση τροφίμου.
- Πριν και μετά την χρήση γαντιών (τα γάντια θα πρέπει να είναι μίας χρήσεως. Να αντικαθίστανται όταν λερωθούν ή σχιστούν ή σε τακτά χρονικά διαστήματα).
- Μετά την επαφή με μαλλιά, μύτη, πρόσωπο ή στόμα.
- Μετά από χειρισμό ή προετοιμασία ωμού τροφίμου.
- Μετά από χειρισμό απορριμμάτων.
- Μετά από εφαρμογή καθαρισμών.
- Μετά από χρήση της τουαλέτας.
- Μετά από φύσημα της μύτης, φτέρνισμα ή βήχα.
- Μετά από το φαγητό, το ποτό ή το κάπνισμα.
- Μετά από χειρισμό χρημάτων.

- Στέγνωμα των χεριών με χαρτί μιας χρήσης.
- Αντισηψία των χεριών με κατάλληλο απολυμαντικό.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΧΩΡΟΥΣ ΕΣΤΙΑΣΗΣ

Κατά το σχεδιασμό της λειτουργίας του χώρου σίτισης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι καθορισμένες από τις υγειονομικές αρχές απαιτήσεις για τον περιορισμό της μετάδοσης σε θέματα όπως:

- Συστήνεται η εξασφάλιση ατομικών σκευών και κατά προτίμηση μιας χρήσης.
- Εάν γίνεται χρήση της τραπεζαρίας, αυτή θα πρέπει να προϋποθέτει την εξυπηρέτηση μικρού αριθμού κατασκηνωτών κάθε φορά, ώστε να αποφεύγεται ο συνωστισμός κατά τη διαδικασία διανομής του γεύματος.
- Εναλλακτικά, τα γεύματα μπορούν να διανέμονται σε ατομικά πακέτα, σε κάθε ομάδα ξεχωριστά και με ευθύνη των ομαδάρχων να καταναλώνονται στο χώρο διαμονής, με προσοχή στην τήρηση των κανόνων υγιεινής και συντήρησης τροφίμων καθώς και στην απομάκρυνση των απορριμμάτων.
- Τήρηση των απαιτούμενων αποστάσεων καθ' όλη την διαδικασία του φαγητού.
- Θα πρέπει να ακολουθείται αυστηρά το πρόγραμμα καθαρισμού & απολύμανσης του χώρου σίτισης τόσο στην αρχή όσο και στο τέλος της λειτουργίας του.
- Σταθμός αντισηψίας χεριών / Παροχή αντισηπτικού μέσου στην είσοδο του χώρου εστίασης και επισήμανση για την υποχρέωση για αντισηψία χεριών πριν την είσοδο στον χώρο. Χρήση απολυμαντικών χωρίς υπολειμματική δράση.
- Απαιτείται ειδική εκπαίδευση του προσωπικού που θα πρέπει να επιβλέπει την τήρηση των κανόνων ατομικής υγιεινής.
- Το προσωπικό εστίασης θα πρέπει να φέρει τα ενδεδειγμένο ΜΑΠ (γάντια και μάσκες) κατά την διάρκεια του service.
- Το προσωπικό της εστίασης, που έρχεται σε άμεση επαφή με το φαγητό, πρέπει να φορά υποχρεωτικά μάσκα και να πλένει ή να απολυμαίνει τα χέρια του συχνά με αλκοολούχο τζελ.

- Να προτιμάται η χρήση τραπεζομάντηλων μιας χρήσης. Τα τραπεζομάντιλα πρέπει να αντικαθίστανται σε κάθε αλλαγή επισκέπτη. Εάν χρησιμοποιούνται καλύμματα λεκέδων πάνω από τα τραπεζομάντιλα, αντικαταστήστε απλά το δεύτερο. Όταν η χρήση τραπεζομάντηλων που καλύπτει ολόκληρη την επιφάνεια του τραπέζιου δεν προβλέπεται, το τραπέζι πρέπει να καθαρίζεται σχολαστικά μετά από κάθε χρήση.
- Εάν υπάρχουν κυλικεία στο χώρο της κατασκήνωσης, θα πρέπει να προσφέρουν μόνο συσκευασμένα τρόφιμα και ποτά και να υπάρχει μέριμνα για την τήρηση αποστάσεων μεταξύ των κατασκηνωτών στην αναμονή για εξυπηρέτηση

Ειδική μέριμνα θα πρέπει να ληφθεί σε θέματα όπως:

- Παροχή απολυμαντικού μέσου χεριών στην είσοδο,
- Το σερβίρισμα θα πραγματοποιείται μόνο από το προσωπικό εστίασης, το οποίο θα φέρει τα ενδεδειγμένα ΜΑΠ (μάσκες, γάντια) και θα τηρεί αυστηρούς κανόνες υγιεινής. Σκοπός των μέτρων είναι να μην υπάρχει επαφή του πιάτου από το προσωπικό αφού το έχει ήδη πιάσει ο φιλοξενούμενος
- Η χρήση μπουφέ θα πρέπει να αποφεύγεται
- Είναι υποχρεωτική η χρήση προστατευτικής μάσκας από το προσωπικό που σερβίρει
- Καθαρισμός και απολύμανση τραπέζιων και καθισμάτων πριν ανοίξει ο χώρος εστίασης και κατά τη διάρκεια των αλλαγών
- Τοποθέτηση αντισηπτικών διαλυμάτων στα τραπέζια
- Αποφυγή τοποθέτησης στο τραπέζι κοινών αντικειμένων (θήκες οδοντογλυφίδας, δοχεία λαδόξιδου, αλατιέρες, προϊόντα καρυκεύματος, μπουλ ζάχαρης μίας δόσης κ.λπ.). Συστήνεται η χρησιμοποίηση προϊόντων ατομικής συσκευασίας.
- Όλα τα πιάτα, τα μαχαιροπήρουνα και τα ποτήρια πρέπει να πλένονται και να απολυμαίνονται στο πλυντήριο πιάτων, συμπεριλαμβανομένων αντικειμένων που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί. Σε περίπτωση που δεν είναι

δυνατή η πλύση στο πλυντήριο πιάτων, είναι απαραίτητο το πλύσιμο και το ξέβγαλμα να γίνει χρησιμοποιώντας το μέγιστο επίπεδο προφύλαξης.

Η ασφάλεια των τροφίμων, φαίνεται να σχετίζεται σημαντικά με τη γενική υγιεινή. Τα χέρια θα πρέπει να πλένονται σχολαστικά τα χέρια με σαπούνι και νερό για 20 δευτερόλεπτα πριν από την προετοιμασία ή την κατανάλωση φαγητού.

Γενικά, ο κορονοϊός δεν έχει αποδειχθεί ότι αποτελεί κίνδυνο για τις επιφάνειες των τροφίμων. Λόγω της κακής επιβίωσης του κορωνοϊού σε επιφάνειες, φαίνεται να υπάρχει πολύ χαμηλός κίνδυνος εξάπλωσης από προϊόντα διατροφής ή συσκευασίες που φυλάσσονται για μια περίοδο ημερών ή εβδομάδων σε θερμοκρασίες περιβάλλοντος, ψύξης ή κατάψυξης.

- Συνιστάται η προσεκτική τήρηση και εφαρμογή των βασικών μέτρων ασφάλειας για τα τρόφιμα, όπως το να διατηρείτε το ωμό κρέας ξεχωριστά από άλλα προϊόντα και να μαγειρεύετε το κρέας στις κατάλληλες θερμοκρασίες. Όταν πρόκειται για φρούτα και λαχανικά, φροντίστε να τα ξεπλένετε με νερό προτού καταναλωθούν. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι άλλες τεχνικές (όπως η χρήση ξιδιού και νερού) είναι πιο αποτελεσματικές. Επίσης, μην πλένετε ποτέ τίποτα που θα καταναλωθεί με προϊόντα καθαρισμού οποιουδήποτε είδους.
- Πολλοί ιοί γενικά είναι ευαίσθητοι στη θερμότητα και οι κορονοϊοί ειδικότερα τείνουν να επιβιώνουν για μικρότερες χρονικές περιόδους σε υψηλότερες θερμοκρασίες από ό,τι σε ψυχρότερα περιβάλλοντα. Οι σωστές οδηγίες θερμοκρασίας για το μαγείρεμα είναι:
  1. 62.7°C για ολόκληρα τεμάχια βοδινού, χοιρινού, μοσχαριού και αρνιού
  2. 71 °C για αλεσμένα κρέατα, όπως βόειο κρέας και χοιρινό
  3. 73.8°C για όλα τα πουλικά, συμπεριλαμβανομένου του κοτόπουλου και της γαλοπούλας
  4. 62.7°C για ψάρι
- Όλα τα αποθηκευμένα τρόφιμα πρέπει να καλύπτονται και να ψύχονται σωστά σύμφωνα με τις προδιαγραφές.

- Οι χώροι αποθήκευσης της κουζίνας θα πρέπει να είναι καθαροί και καλά τακτοποιημένοι
- Πρέπει να υπάρχει διαχωρισμός του κρέατος από άλλα τρόφιμα.
- Οι ημερομηνίες ασφαλούς κατανάλωσης, θα πρέπει να επιθεωρούνται και να καταγράφονται
- Ένα μέλος του προσωπικού πρέπει να είναι υπεύθυνο για τον έλεγχο των παραληφθέντων εμπορευμάτων και για την επιβεβαίωση της ποιότητας των καθημερινών παραδόσεων
- Οι προμηθευτές τροφίμων θα πρέπει να υποχρεούνται να είναι διαπιστευμένοι με HACCP
- Τα ψυγεία και οι καταψύκτες πρέπει να διαθέτουν εμφανείς μετρητές θερμοκρασίας και οι θερμοκρασίες να καταγράφονται τακτικά
- Οι χειριστές τροφίμων πρέπει να φορούν προστατευτικά γάντια
- Να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται οι επιφάνειες κοπής τροφίμων.
- Όλο το προσωπικό των τροφίμων πρέπει να εκπαιδεύεται στα κατάλληλα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας των τροφίμων
- Οι υπάλληλοι της κουζίνας και των τροφίμων πρέπει να υποβληθούν σε έλεγχο υγείας και να έχουν πιστοποιητικά υγείας σε ισχύ
- Όλα τα τρόφιμα που αποψύχονται σε φούρνο μικροκυμάτων μαγειρεύονται αμέσως
- Πρέπει να υπάρχει ένα πρόγραμμα για τον καθαρισμό των πάγκων προετοιμασίας και παρασκευής τροφίμων σε τακτική βάση, πριν και μετά τη χρησιμοποίησή τους
- Όλα τα χημικά που χρησιμοποιούνται για τον καθαρισμό θα πρέπει να είναι ασφαλή για χρήση σε μέρη που σερβίρονται τρόφιμα. Κατάλληλα απολυμαντικά καθαριστικά θεωρούνται:
  - I. Προϊόντα με βάση τεταρτοταγείς ενώσεις αμμωνίου τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως στη βιομηχανία τροφίμων. Προβαίνετε σε πιστή εφαρμογή των οδηγιών του παρασκευαστή σχετικά με την αραίωση, εφαρμογή και διάρκεια επαφής
  - I. Οικιακή χλωρίνη, ενώσεις χλωρίου όπως διοξείδιο του χλωρίου καθαρότητας 99,99% και άλλα ισχυρά οξειδωτικά μέσα είναι επίσης

γνωστά για την αποτελεσματικότητά τους έναντι παρόμοιων ιών, στις κατάλληλες πάντα συγκεντρώσεις.

- II. Γενικά, αλκοολούχα απολυμαντικά (περιέχονται αιθανόλη, προπαν-2-όλη, προπαν-1-όλη) έχει αποδειχθεί ότι μειώνουν σημαντικά τη μολυσματικότητα ιών με περίβλημα (όπως ο SARS-CoV-2) σε συγκεντρώσεις 60-80 % και μπορούν να εφαρμοστούν σε μικρές επιφάνειες.
- Μαγειρεμένα και ωμά τρόφιμα αποθηκεύονται σε διαφορετικές περιοχές
  - Τα έτοιμα προς κατανάλωση τρόφιμα αποθηκεύονται τυλιγμένα
  - Οι χώροι αποθήκευσης θα πρέπει να είναι καθαροί, προστατευμένοι από παράσιτα.
  - Προτείνεται τροποποίηση των χώρων εργασίας ώστε να επιτρέπουν τη φυσική απόσταση.
  - Η χρήση μάσκας θα πρέπει να καθίσταται υποχρεωτική
  - Αύξηση της συχνότητας του καθαρισμού και της απολύμανσης των χώρων εργασίας.
  - Πλύσιμο σκευών: Κατά προτίμηση στο πλυντήριο πιάτων ($\theta > 80^{\circ} \text{C}$)
  - Αντικατάσταση των υφασμάτων πετσετών με χαρτί κουζίνας .
  - Χρήση διαφορετικών μαχαιριών και ξύλων κοπής για τα ωμά και τα μαγειρεμένα τρόφιμα.
  - Καλό μαγείρεμα των τροφίμων, ειδικά του κρέατος και των προϊόντων του.
  - Σχολαστικός καθαρισμός επιφανειών και σκευών ιδιαίτερα μετά τον χειρισμό ωμών τροφίμων (όπως κρέας, πουλερικά, θαλασσινά).
  - Οι εργαζόμενοι στην προετοιμασία των τροφίμων πρέπει να έχουν λάβει εκπαίδευση υγιεινής και ασφάλειας τροφίμων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.
  - Πρέπει να φορούν μάσκα και γάντια και να τα αλλάζουν με τη συχνότητα που υποδεικνύουν οι κατασκευαστές. Τα γάντια πρέπει να αλλάζονται, ιδίως μετά την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων που δεν σχετίζονται με τα τρόφιμα, όπως το χειροκίνητο άνοιγμα / κλείσιμο των θυρών εισόδου

και εξόδου από τους χώρους της κουζίνας και η εκκένωση των δοχείων. Αποφυγή της επαφής των γαντιών με τα μάτια, το στόμα και τη μύτη.

- Σε κάθε αλλαγή χρήσης γαντιών και όταν αφαιρούνται τα γάντια, τα χέρια πρέπει να πλένονται. Το πλύσιμο των χεριών είναι ένα μεγαλύτερο προστατευτικό φράγμα για μολύνσεις από το να φοράτε γάντια μιας χρήσης. Οι εργαζόμενοι στα τρόφιμα πρέπει να πλένουν τα χέρια τους καλά και συχνά με κανονικό σαπούνι και χλιαρό τρεχούμενο νερό.
- Τα αντισηπτικά χεριών μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως πρόσθετο μέτρο, αλλά δεν πρέπει να αντικαθιστούν το πλύσιμο των χεριών.
- Σε περίπτωση που οι εγκαταστάσεις παρασκευής τροφίμων δυσχεραίνουν τη διατήρηση μέτρων απόστασης, θα πρέπει να θεσπιστούν εναλλακτικά μέτρα για την προστασία των εργαζομένων:
  - Οι θέσεις εργασίας κλιμακώνονται έτσι ώστε οι εργαζόμενοι να μην διασταυρώνονται ο ένας με τον άλλον.
  - παροχή ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού, όπως μάσκες, καλύμματα μαλλιών, γάντια μιας χρήσης, καθαρές φόρμες και αντιολισθητικά παπούτσια εργασίας. Όταν οι εργαζόμενοι φορούν ΜΑΠ είναι δυνατόν να μειωθεί η απόσταση μεταξύ τους.
  - οργάνωση του προσωπικού σε ομάδες εργασίας για τη μείωση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ ομάδων.
- Όλες οι επιφάνειες και τα σκεύη που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα πρέπει να πλένονται συχνά και να απολυμαίνονται περιοδικά.
- Προκειμένου να διευκολυνθεί η απόρριψη του προσωπικού προστατευτικού εξοπλισμού που χρησιμοποιείται από τους εργαζόμενους, συνιστάται η τοποθέτηση κάδων απορριμμάτων εξοπλισμένων με πεντάλ ή φωτοκύτταρο στην περιοχή εργασίας ή σε άμεση γειτνίαση. Κάθε κάδος πρέπει να είναι εφοδιασμένος με μια σακούλα για να αδειάζει χωρίς να έρχεται σε επαφή με το περιεχόμενο.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΙΜΑΤΙΣΜΟΥ

- Συστήνεται προσεκτικός χειρισμός, με σκοπό την αποφυγή ενδεχόμενης διασποράς. Συστήνεται η χρήση γαντιών μιας χρήσης και αδιάβροχης ποδιάς.
- Τα καθαρά υφάσματα, τα κλινοσκεπάσματα και οι πετσέτες πρέπει να τοποθετούνται σε ειδικές, κλειστές, επισημασμένες σακούλες, και να διακινούνται ξεχωριστά από τα χρησιμοποιημένα.
- Για είδη που πλένονται στο πλυντήριο: σεντόνια, μαξιλαροθήκες, πετσέτες, βαμβακερές κουβέρτες συνιστάται πλύσιμο στους 70°C (ή περισσότερο) με τα συνήθη απορρυπαντικά.
- Για είδη που δεν πλένονται στο πλυντήριο όπως: στρώματα, μαξιλάρια συνιστάται καθαρισμός με ξηρό ατμό
- Για χαλιά: πλύσιμο με καυτό νερό και απορρυπαντικό και στέγνωμα ή στεγνό καθάρισμα.

ΤΟΥΑΛΕΤΕΣ/WC

- Τα αποχωρητήρια θα καθαρίζονται και θα απολυμαίνονται καθημερινά και τακτικά στο διάστημα της ημέρας. Επίσης όταν κατά τη διάρκεια λειτουργίας παρουσιαστεί ανάγκη καθαρισμού θα καθαρίζονται άμεσα. Θα είναι εφοδιασμένα με χαρτί τουαλέτας και τα απαραίτητα για το πλύσιμο (σαπούνι ή και απολυμαντικό) και το στέγνωμα των χεριών, μέσα. Τα παράθυρα στο χώρο των αποχωρητηρίων να καλύπτονται μόνιμα με κατάλληλο προστατευτικό πλέγμα (σίτα), για να εμποδίζεται η είσοδος βλαβερών εντόμων κλπ.
- Σχεδιασμός ώστε να ελέγχεται η πρόσβαση και να αποφεύγεται ο συγχρωτισμός ατόμων στις τουαλέτες. Να υπάρχει επαρκής επισήμανση. Διασφάλιση διαθεσιμότητας αντισηπτικού διαλύματος στις τουαλέτες (κατά προτίμηση αυτόματες συσκευές διανομής).
- Αύξηση της συχνότητας καθαρισμού. Όσο είναι δυνατό συχνότερα, μετά από κάθε χρήση, απολύμανση των πιο συχνών περιοχών σε επαφή (λαβές, βρύσες, μπουτόν στο καζανάκι, πόμολα).

- Εξασφάλιση επαρκούς διαθεσιμότητας σαπουνιού και αποφυγή συστήματος αυτόματου στεγνώματος χεριών. Σύσταση χρήσης χειροπετσετών (αποφυγή της χρήσης υφασμάτων).
- Τοποθέτηση κάδων απορριμμάτων με ποδοκίνητο σύστημα ανοίγματος ,εξοπλισμένο με σακούλα απορριμμάτων

ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΧΩΡΟΙ 'BACK OF THE HOUSE'

Στο «back of the house» περιβάλλον του εργασιακού χώρου είναι απαραίτητη η οργάνωση των χώρων και η απολύμανση των αποδυτηρίων με σκοπό να δημιουργηθούν υγειονομικά ασφαλείς χώροι που θα είναι στη διάθεση των εργαζομένων, για την αποθήκευση του ιματισμού εργασίας και των προσωπικών τους αντικειμένων.

Ο καλός φυσικός αερισμός θα πρέπει να είναι εξασφαλισμένος σε όλα τα περιβάλλοντα όπου υπάρχουν σταθμοί εργασίας του προσωπικού με χρήση των παραθύρων και των θυρών τα οποία πρέπει να μένουν όπου είναι δυνατόν ανοιχτά

ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΠΡΩΤΩΝ ΥΛΩΝ

Για να αποφευχθεί η είσοδος προϊόντων / συσκευασιών από προμηθευτές που δεν ανήκουν στο προσωπικό:

- Συστήνεται η οριοθέτηση μιας συγκεκριμένης περιοχής συγκέντρωσης προμηθειών. Ο προμηθευτής δεν χρειάζεται πλέον να εισέλθει στις εγκαταστάσεις του εστιατορίου πέρα από την περιοχή που έχει καθοριστεί για τον ανεφοδιασμό των προμηθειών
- Αποσυσκευασία των προϊόντων που διαθέτουν εξωτερικές συσκευασίες και που όταν είναι εφικτό, αποφυγή εισαγωγής συσκευασιών στις περιοχές επεξεργασίας ή στις αποθήκες
- Διασφάλιση επαρκούς διαθεσιμότητας αντισηπτικού διαλύματος

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ

- Μείωση συχνότητας αλλαγής ειδών ιματισμού και πετσετών.
- Τα απορρίμματα πρέπει να απορρίπτονται με σάκο. Ο σάκος απορριμμάτων πρέπει να είναι κλειστός και να τοποθετείται στο χώρο αποβλήτων του τροχήλατου καροτσιού.
- Ο καθαρισμός πρέπει να καλύπτει όλες τις επιφάνειες που έχουν έρθει σε επαφή με τους φιλοξενούμενους
- Σε περίπτωση αλλαγής λευκών ειδών, τα χρησιμοποιημένα σεντόνια (σεντόνια και πετσέτες μπάνιου) πρέπει να αποθηκεύονται σε κλειστό δοχείο χωρισμένο από το τρόλεϊ με τα καθαρά λευκά είδη.
- Τα βρώμικα και καθαρά λευκά είδη πρέπει πάντα να διαχωρίζονται και να μην έρχονται σε επαφή.
- Το υλικό καθαρισμού (υφάσματα, μαντηλάκια και ό, τι είναι απαραίτητο για τον καθαρισμό και την απομάκρυνση της σκόνης) πρέπει να απορρίπτεται ή να επεξεργαστεί με διάλυμα υποχλωριώδους νατρίου συγκέντρωσης 0,1% ή διοξειδίου του χλωρίου σε συγκέντρωση 20 mg / lt.
- Προτείνεται η χρήση υλικών καθαρισμού μίας χρήσης.
- Τα δάπεδα πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται με προϊόντα κατάλληλα και σύμφωνα με τους διάφορους τύπους υλικών.
- Συνιστάται επίσης να αφαιρείτε, διακοσμητικά μαξιλάρια ή στοιχεία επίπλωσης που δεν μπορούν να αντέξουν τους καθημερινούς κύκλους καθαρισμού
- Οι κάδοι απορριμμάτων πρέπει να αδειάζονται και να καθαρίζονται.
- Προτείνεται καθαρισμός με ξηρό ατμό των αντικειμένων που δεν τοποθετούνται σε πλυντήριο (πχ κουρτίνες)
- Προτείνεται χρήση ηλεκτρικής σκούπας με φίλτρο HEPA
- Η εκπαίδευση του προσωπικού καθαριότητας για σωστή χρήση απολυμαντικών είναι υποχρεωτική και αναγκαία
- Να δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην απολύμανση όλων των συχνά χρησιμοποιούμενων επιφανειών και αντικειμένων

ΥΔΡΑΥΛΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί για την επαναλειτουργία των κατασκηνώσεων που παρέμειναν κλειστές για μεγάλο χρονικό διάστημα. Μετά από παρατεταμένη διακοπή λειτουργίας πρέπει να αξιολογούνται για μούχλα και υπερβολική υγρασία.

- Εάν εντοπιστεί υγρασία ή μούχλα, καταρχάς πρέπει να εντοπιστεί η πηγή εισόδου νερού / διαρροή. Ο καθαρισμός και η αποκατάσταση θα πρέπει στη συνέχεια να πραγματοποιείται πριν από την επανεκκίνηση
- Όλες οι μονάδες θα πρέπει να συμμορφώνονται με την εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας «Προστασία της Δημόσιας Υγείας από τον κορονοϊό SARS-COV-2 στα συστήματα ύδρευσης και αποχέτευσης».
- Ένα πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί, είναι η μόλυνση με Legionella του συστήματος ύδρευσης της μονάδας και ο κίνδυνος νόσησης με τη νόσο των Λεγεωνάριων η οποία είναι μια βαριά μορφή πνευμονίας (λοίμωξη των πνευμόνων), που οφείλεται στο βακτήριο Legionella. Έχει θνητότητα περίπου 5–10% και μεταδίδεται μέσω της εισπνοής μικροσκοπικών σταγονιδίων νερού (αερολύματα/αεροζόλ) που περιέχουν τα βακτήρια Legionella. Τα βακτήρια αυτά ζουν στο νερό και πολλαπλασιάζονται υπό κατάλληλες συνθήκες, σε δεξαμενές ζεστού και κρύου νερού, σε σωληνώσεις με ελάχιστη ή καθόλου ροή νερού στα ιζήματα/λάσπη (βιομεμβράνες) και τις ακαθαρσίες εσωτερικών επιφανειών σωληνώσεων και δεξαμενών, σε στάσιμο νερό και σε τεχνητά συστήματα νερού με θερμοκρασίες 20°C έως 50°C. Παραδείγματα σημείων στα οποία μπορούν να δημιουργηθούν σταγονίδια νερού (αερολύματα), και υπάρχει κίνδυνος μόλυνσης είναι: οι καταιωνηστήρες των ντους και βρύσες και διακοσμητικά σιντριβάνια. Γι αυτό στην περίπτωση που οι μονάδες παρέμειναν εκτός λειτουργίας για πάνω από ένα μήνα, κατά την επαναλειτουργία τους πρέπει να ακολουθηθούν τα ακόλουθα βήματα:
  1. Τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, ανοίξτε όλες τις βρύσες και τα ντους και αφήστε το νερό να τρέξει για αρκετά λεπτά

2. Διατηρείτε τις κεφαλές των ντους και τις βρύσες καθαρές και ελεύθερες από εναποθέσεις αλάτων.
3. Καθαρίζετε και απολυμαίνετε τακτικά όλα τα φίλτρα νερού, σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή, τουλάχιστον από έναν έως τρεις μήνες.
4. Επιθεωρείτε το εσωτερικό των δεξαμενών κρύου νερού τουλάχιστον μία φορά τον χρόνο και απολυμαίνετε με διάλυμα χλωρίου συγκέντρωσης 50mg/l και καθαρίζετε εάν υπάρχουν εναποθέσεις ή τυχόν ακαθαρσίες.
5. Βεβαιωθείτε ότι τυχόν τροποποιήσεις ή νέες εγκαταστάσεις στο σύστημά σας δεν προκαλούν διαλείπουσα ή καθόλου ροή νερού στα συστήματα σωληνώσεων και απολυμαίνετε το σύστημα μετά από κάθε εργασία.
6. Καταγράφετε καθημερινά όλες τις ενδείξεις επεξεργασίας του νερού, όπως η θερμοκρασία, το pH και οι συγκεντρώσεις χλωρίου και βεβαιωθείτε ότι ελέγχονται τακτικά από τον διευθυντή του καταλύματος. Ο έλεγχος για Legionella αποτελεί πολύ χρήσιμο εργαλείο για την διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας αλλά μόνον εφόσον διενεργείται από εκπαιδευμένο προσωπικό, το οποίο παράλληλα αξιολογεί το σύστημα νερού. Επιπλέον, τα δείγματα νερού θα πρέπει να εξετάζονται μόνο από εργαστήρια που είναι διαπιστευμένα για τον έλεγχο της Legionella.
7. Το σύστημα κρύου και ζεστού νερού πρέπει να τίθεται σε λειτουργία περιοδικά, σαν να λειτουργεί η εγκατάσταση κανονικά. Σε κανένα σημείο δεν πρέπει να μείνει στάσιμο νερό για περισσότερο από μία εβδομάδα.
8. Το νερό μαζί με το μικροβιοκτόνο (π.χ. Χλώριο) θα πρέπει να συνεχίσει να κυκλοφορεί σε κάθε σημείο (δηλαδή και στην πιο απομακρυσμένη βρύση του κτιρίου).
9. Τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, κάθε βρύση (ζεστό και κρύο νερό) και καζανάκι τουαλέτας πρέπει να λειτουργούν, ώστε το νερό να τρέχει για μερικά λεπτά. Γίνεται έκπλυση (άδειασμα) σε εβδομαδιαία βάση των τυφλών σημείων (π.χ. δοχεία διαστολής) και όλων των σημείων όπου το νερό δεν κυκλοφορεί.
10. Τουλάχιστον μία φορά ανά εβδομάδα, το ζεστό νερό στους θερμοαντήρες πρέπει να φθάσει στους 65°C για μία ώρα και στη συνέχεια (αφού περάσει η μία ώρα) αυτό το νερό πρέπει να κυκλοφορήσει στις βρύσες (το νερό που

επιστρέφει πρέπει να έχει θερμοκρασία $>60^{\circ}\text{C}$). Προσοχή στα εγκαύματα. Η θέρμανση χρησιμοποιείται για την περιοδική απολύμανση του ζεστού νερού χρήσης. Εάν, για διάφορους λόγους, αποφασισθεί να μην θερμαίνεται το νερό, για όσο χρονικό διάστημα δεν λειτουργεί η εγκατάσταση, τότε πρέπει:

- α) είτε να χρησιμοποιηθεί άλλος τρόπος απολύμανσης του νερού που κυκλοφορεί στο κύκλωμα του ζεστού νερού (π.χ. με την προσθήκη κάποιου μικροβιοκτόνου-προσοχή στην οξείδωση του εξοπλισμού). Σημειώνεται ότι μπορεί το ζεστό νερό (εφόσον δεν θερμαίνεται) να έχει ήδη ικανοποιητική συγκέντρωση μικροβιοκτόνου (π.χ. 0,3-0,4ppm υπολειμματικό Χλώριο), οπότε δεν χρειάζεται η προσθήκη επιπλέον μικροβιοκτόνου.
- β) είτε λίγο πριν την επανέναρξη της λειτουργίας της εγκατάστασης, γίνεται απολύμανση του συστήματος (θέρμανση και έκπλυση (flushing) κάθε βρύσης με το νερό θερμοκρασίας $>65^{\circ}\text{C}$). Σε κάθε περίπτωση (με ή χωρίς θέρμανση), πρέπει να κυκλοφορεί και το νερό χρήσης του ζεστού κυκλώματος. Εναλλακτικά, οι θερμαντήρες που δεν χρησιμοποιούνται μπορούν να αδειάσουν, να καθαριστούν (από λάσπη και άλατα) και να παραμείνουν στεγνοί. Όταν ξαναγεμίσουν νερό, ακολουθείται η παραπάνω διαδικασία απολύμανσης με θέρμανση ($>65^{\circ}\text{C}$ για τουλάχιστον μία ώρα και μετά την μία ώρα κυκλοφορία του νερού).

11. Δεξαμενές αποθήκευσης νερού χρήσης: Εφόσον δεν θα υπάρχει μεγάλη κατανάλωση, μειώνεται ο όγκος του περιεχόμενου νερού, έτσι ώστε να μη παραμένει στάσιμο για μεγάλο χρονικό διάστημα και να ανανεώνεται συχνά. Συνεχίζεται κανονικά η προσθήκη του μικροβιοκτόνου.
12. Τα εργαστήριά πρέπει να είναι Διαπιστευμένα από το Εθνικό Σύστημα Διαπίστευσης σύμφωνα με το πρότυπο ISO/IEC 17025 για την παράμετρο ανίχνευσης και καταμέτρησης του βακτηριδίου της Λεγεωνέλλας. Η δειγματοληψία διενεργείται από εξειδικευμένο προσωπικό της εταιρείας ενώ η συλλογή, μεταφορά, και ανάλυση των δειγμάτων πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις πρότυπες μεθόδους. Το σύστημα θα πρέπει να ελέγχεται, ώστε να τεκμηριώνεται η αποτελεσματικότητα των μέτρων που θα υιοθετηθούν. Ο έλεγχος περιλαμβάνει περιοδικές μετρήσεις υπολειμματικού χλωρίου και θερμοκρασιών (εφόσον λειτουργούν οι θερμαντήρες) και

αναλύσεις σε συγκεκριμένα σημεία για τη Legionella, ώστε να προληφθεί η εμφάνιση προβλημάτων. Ο έλεγχος για την παρουσία Legionella στο σύστημα είναι ιδιαίτερα σημαντικός πριν την επαναλειτουργία κάθε συστήματος της εγκατάστασης (περίπου 15 - 20 ημέρες πριν την επαναλειτουργία).

13. Για τις πισίνες πρέπει να επισημανθεί ότι πρέπει να εφαρμόζονται λεπτομερώς οι οδηγίες του κατασκευαστή του συστήματος απολύμανσης και σύμφωνα με την ΥΑ Γ1 443/1974, ότι η απαιτούμενη συχνότητα δειγματοληψιών και αναλύσεων για κολυμβητικές δεξαμενές, είναι 1 δείγμα εβδομαδιαίως. Με την εγκύκλιο 14947/4-3-2020 για την πρόληψη μετάδοσης του κορωνοϊού, για τους επόμενους 4 μήνες η συχνότητα έχει διπλασιαστεί σε 2 δείγματα κάθε εβδομάδα.

ΔΙΑΜΟΝΗ

- Συστήνεται στο χώρο διαμονής των κατασκηνωτών να τηρείται απόσταση τουλάχιστον 1,5 μέτρου μεταξύ των κρεβατιών που είναι τοποθετημένα παράλληλα. Εναλλακτικά, μπορεί να εφαρμοστεί η διάταξη ύπνου «πόδια - κεφάλι» και στην περίπτωση αυτή, η απόσταση μεταξύ των κρεβατιών μπορεί να μειωθεί στο 1 μέτρο.
- Σε περιπτώσεις που οι διαθέσιμες κλίνες είναι κουκέτες και η χρήση τους είναι αναπόφευκτη, συστήνεται η διάταξη ύπνου «πόδια – κεφάλι» και τήρηση της απόστασης 1,5 μέτρου μεταξύ των κουκετών που είναι παράλληλες. Εναλλακτικά, συστήνεται η τοποθέτηση κουκετών σε σειρά με διάταξη ύπνου «πόδια – κεφάλι» τόσο μεταξύ των παιδιών που κοιμούνται στην ίδια κουκέτα, όσο και μεταξύ των παιδιών που κοιμούνται στο ίδιο επίπεδο σε διπλανές κουκέτες.
- Τα ΑμΕΑ δεν θα κοιμούνται σε κουκέτες.
- Να υπάρχουν καθορισμένοι χώροι αποθήκευσης των ατομικών ειδών και των προσωπικών αντικειμένων για κάθε κατασκηνωτή ξεχωριστά
- Σε κοιτώνες που διαθέτουν εσωτερική τουαλέτα να γίνεται χρήση αυτής από τους διαμένοντες με τήρηση των κανόνων υγιεινής, για αποφυγή του συνωστισμού και της αναμονής στις κοινόχρηστες τουαλέτες.

- Θα πρέπει να αποφεύγεται η ανταλλαγή επισκέψεων στους χώρους διαμονής καθώς και η κοινή χρήση ρουχισμού, κλινοσκεπασμάτων και λοιπών προσωπικών αντικειμένων

ΠΙΣΙΝΕΣ

Οι πισίνες εξακολουθούν να είναι ασφαλείς στη χρήση, αρκεί οι κατασκηνώσεις να φροντίζουν να διατηρήσουν την κοινωνική απόσταση και τα πρωτόκολλα υγιεινής σε όλους τους τομείς. Μερικά ζητήματα που πρέπει να εξεταστούν και να ληφθούν σοβαρά υπόψη είναι:

- Ο σχολαστικός έλεγχος του συστήματος ύδρευσης και αποχέτευσης της εγκατάστασης ώστε να αποκαθίστανται άμεσα τυχόν βλάβες
- Ο μέγιστος συνολικός αριθμός των εισερχομένων εντός της δεξαμενής κάθε στιγμή δεν θα είναι μεγαλύτερος από έναν λουόμενο ανά **5 m² επιφανείας νερού**.
- Συνιστάται αυστηρή τήρηση της ατομικής υγιεινής, χρήση σαγιονάρας στους βοηθητικούς χώρους της πισίνας και ύπαρξη ποδολουτήρα, ο οποίος θα περιέχει υδατικό διάλυμα με 0,3-0,6% χλώριο προς απολύμανση των ποδιών, πριν την είσοδο στην κολυμβητική δεξαμενή
- Οι κανόνες ατομικής υγιεινής πρέπει να είναι αναρτημένοι στους χώρους της κολυμβητικής δεξαμενής σε εμφανή σημεία προς υπενθύμιση
- Τήρηση απόστασης: η διάταξη των καθισμάτων (ξαπλώστρες, καρέκλες, πουφ, σεζλόνγκ, κτλ.) θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε η απόσταση μεταξύ των ακρότερων σημείων των καθισμάτων δυο ατόμων που βρίσκονται σε δύο διαφορετικές ομπρέλες ή δύο ατόμων που διαμένουν σε διαφορετικό δωμάτιο, να είναι τουλάχιστον **2 μέτρα** σε κάθε κατεύθυνση.
- Συνιστάται ή χρήση υλικών ή η κάλυψη αντικειμένων με υλικά που επιδέχονται αποτελεσματικής απολύμανσης στα καθίσματα, τα τραπέζια, τα κουτιά φύλαξης προσωπικών αντικειμένων, τα κουμπιά ειδοποίησης του προσωπικού και στους τιμοκαταλόγους.

- Σε κάθε κολυμβητική δεξαμενή θα πρέπει να καταρτίζεται γραπτό πρόγραμμα για τον καθαρισμό και την απολύμανση των εγκαταστάσεών της στο οποίο θα καθορίζεται τι πρέπει να καθαριστεί / απολυμανθεί και πόσο συχνά (π.χ. βαθμίδες κλίμακες, διάδρομοι, εξώστες, αποδυτήρια, ιματιοθήκες, χώροι αποχωρητήριων, χώροι λουτρών, καταιονητήρες, νιπτήρες, βρύσες, βατήρες κατάδυσης, περίμετρος δεξαμενής, δάπεδα, τοίχοι, γραφεία, πόμολα, κουπαστές σκάλας, κλπ.)
- Ορισμένες επιφάνειες πρέπει να καθαρίζονται μόνο με σαπούνι και νερό είτε γιατί δεν αγγίζονται συχνά, είτε γιατί η εφαρμογή απολυμαντικών δεν είναι ασφαλής για τα παιδιά, εφόσον αυτά κάνουν χρήση της δεξαμενής και των χώρων της.
- Οι εξωτερικοί χώροι απαιτούν κανονικό καθαρισμό και όχι απολύμανση. Ο ψεκασμός απολυμαντικού σε εξωτερικούς χώρους δεν έχει αποδειχθεί αποτελεσματικός
- Συστήνεται ο τακτικός έλεγχος του νερού στην πισίνα για να είναι βέβαιο ότι πληρούνται τα πρότυπα ασφαλείας και τα αποδεκτά επίπεδα χλωρίου. Το κατάλληλα επεξεργασμένο νερό πρέπει να παρέχει επαρκή απολύμανση για να εξουδετερώσει τον ιό.
- Συστήνεται ανανέωση του νερού της πισίνας με συχνότητα: Κάθε 4 ώρες για κλειστή πισίνα και κάθε 6 ώρες για υπαίθρια πισίνα. Συστήνεται να χρησιμοποιείται σύστημα αναρρόφησης για την απομάκρυνση ορατών ακαθαρσιών (π.χ. τρίχες). Είναι σημαντική η απομάκρυνση και το στέγνωμα όλων των εστιών στάσιμου νερού.
- Το σύνολο της εγκατάστασης της πισίνας θα πρέπει να καθαρίζεται καθημερινά συμπεριλαμβανομένου του εξοπλισμού, των καρεκλών, τραπεζιών, κουπαστών, βατήρων κλπ.).
- Ο καθαρισμός του φίλτρου της πισίνας και ο καθαρισμός του τοίχου, πατώματος και των βαθμίδων της πισίνας, θα πρέπει να διενεργείται τουλάχιστον σε εβδομαδιαία βάση
- Χλωρίωση: σωστή λειτουργία και συντήρηση συστημάτων χλωρίωσης σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία (βλ. ΥΑ Γ1/443/1973 όπως τροποποιήθηκε από την Γ4/1150/76 και την ΔΥΓ2/80825/05 και εγκύκλιο

για την «Πρόληψη της νόσου των Λεγεωναρίων»). Συστήνεται, η τιμή του υπολειμματικού χλωρίου στο νερό της δεξαμενής να είναι 1-3 mg/L για τις κολυμβητικές δεξαμενές και έως 5 mg/L για τις δεξαμενές υδρομάλαξης.

- Συστήνεται χειρωνακτικός έλεγχος (ή χρήση αναλυτή αλογόνου με καταγραφικό χαρτιού) επιπέδων χλωρίου κάθε 4 ώρες για τις κολυμβητικές δεξαμενές και κάθε μία ώρα για τις δεξαμενές υδρομάλαξης και τήρηση αρχείο καταγραφής, εκτός αν υπάρχει αυτόματος αναλυτής αλογόνου και σύστημα παρακολούθησης με σύστημα ειδοποίησης όταν οι τιμές των παραμέτρων είναι εκτός ορίων.
- Οι τιμές του pH στο νερό των εγκαταστάσεων υδάτων αναψυχής, θα πρέπει να διατηρούνται στα όρια που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία (βλ. ΥΑ Γ1/443/1973 όπως τροποποιήθηκε από την Γ4/1150/76 και την ΔΥΓ2/80825/05). Προτείνεται τακτική μέτρηση και τήρηση αρχείων καταγραφής pH ανά οκτώ ώρες κατά τη διάρκεια λειτουργίας των κολυμβητικών δεξαμενών και τουλάχιστον ανά δύο ώρες κατά τη διάρκεια λειτουργίας των δεξαμενών υδρομάλαξης και υδροθεραπείας, εφόσον δεν υπάρχει αυτόματο σύστημα καταγραφής.
- Οι καταωνιστήρες (ντους) που εξυπηρετούν τις εγκαταστάσεις υδάτων αναψυχής, συνιστάται να διαχωρίζονται με αδιαφανές διαχωριστικό έτσι ώστε να καθίσταται δυνατό το αποτελεσματικό λούσιμο των κολυμβητών πριν να εισέλθουν στη κολυμβητική δεξαμενή.
- Να καθαρίζονται τακτικά οι χώροι γύρω από την πισίνα και οι χώροι γυμναστικής, όπως αποδυτήρια, ντους και τουαλέτες.
- Εφόσον κριθεί απαραίτητο θα πρέπει να πραγματοποιηθεί υπερχλωρίωση (προσθήκη επιπλέον ποσότητας χλωρίνης στην πισίνα για όλο το βράδυ, με σκοπό να επιτευχθεί επίπεδο 6.0 ppm) – Συνίσταται κάθε 2 έως 4 εβδομάδες, διάστημα κατά το οποίο η πισίνα χρησιμοποιείται. Μετά την υπερχλωρίωση, η πισίνα μπορεί να χρησιμοποιηθεί εφόσον τα επίπεδα χλωρίνης είναι <3.0 ppm.
- Σε περίπτωση επιβεβαιωμένου κρούσματος λοίμωξης SARS-CoV-2 σε κάθε κολυμβητική δεξαμενή πρέπει να καταρτίζεται πρόγραμμα για τον καθαρισμό και την απολύμανση των χώρων, των επιφανειών και των

αντικειμένων με μεθοδολογία και εξοπλισμό που θα εξασφαλίζει την αποτελεσματική και ασφαλή καταπολέμηση του ιικού φορτίου των μολυσμένων χώρων και επιφανειών, χωρίς την πρόκληση φθορών και καταστροφής των υλικών και των αντικειμένων. Για τις επιφάνειες που έχουν πιθανά επιμολυνθεί απαιτείται είτε διάλυμα 5.000 ppm υποχλωριώδους νατρίου για χρόνο δράσης 10 λεπτά, είτε 1.000 ppm για 30 λεπτά. Τα υφάσματα του μολυσμένου χώρου να πλένονται σε υψηλή θερμοκρασία νερού (90°C) με τη χρήση κοινού απορρυπαντικού πλυντηρίου ρούχων ή εναλλακτικά σε χαμηλότερη θερμοκρασία πλύσης με χρήση προϊόντων με απολυμαντική δράση. Στην περίπτωση που κάποια αντικείμενα δεν μπορούν να καθαριστούν ή/και απολυμανθούν όπως περιγράφεται παραπάνω όπως π.χ. έπιπλα επικαλυμμένα με ταπετσαρία ή στρώματα, μπορεί να ακολουθηθεί μέθοδος καθαρισμού με ατμό.

➤ Οι λουόμενοι που χρησιμοποιούν την πισίνα οφείλουν:

1. Να συμμορφώνονται με τις υποδείξεις και τις οδηγίες του προσωπικού.
2. Να ακολουθούν τους κανόνες ατομικής υγιεινής που είναι αναρτημένοι στους χώρους της κολυμβητικής δεξαμενής (πλύσιμο των χεριών, ατομικό λουτρό καθαριότητας, χρήση σαγιονάρας στα αποδυτήρια).
3. Να λαμβάνουν υποχρεωτικά λουτρό καθαριότητας πριν από τη χρήση της κολυμβητικής δεξαμενής.
4. Σε περίπτωση χρήσης των αποχωρητηρίων των εγκαταστάσεων, να λαμβάνουν λουτρό καθαριότητας εκ νέου πριν την είσοδό τους στη δεξαμενή.
5. Να κάνουν υποχρεωτικά χρήση του ποδολουτήρα, ο οποίος περιέχει υδατικό διάλυμα με 0,3-0,6% διαθέσιμο χλώριο προς απολύμανση των ποδιών, πριν την είσοδό τους στη δεξαμενή
6. Να φέρουν αδιάβροχο κάλυμμα κεφαλής (σκουφάκι).
7. Να μην εισέρχονται στη δεξαμενή αν πάσχουν από δερματική πάθηση. Άτομα με εκτεταμένες εκδορές, φλύκταινες ή ανοικτά

τραύματα οφείλουν να ενημερώνονται για τον κίνδυνο μόλυνσης που διατρέχουν και να αποφεύγουν τη χρήση της δεξαμενής.

- Η διάταξη των καθισμάτων (ξαπλώστρες, καρέκλες κτλ.) θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε η απόσταση μεταξύ των ακρότερων σημείων των καθισμάτων δυο ατόμων που βρίσκονται σε δύο διαφορετικές ομπρέλες ή δύο ατόμων που διαμένουν σε διαφορετικό χώρο, να είναι τουλάχιστον 2 μέτρα σε κάθε κατεύθυνση.
- Συνιστάται η απολύμανση κάθε ξαπλώστρας/καθίσματος μετά από κάθε χρήση. Συνιστάται η απομάκρυνση υφασμάτινων επιφανειών από τις ξαπλώστρες

ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΕ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ

Σε κάθε παραλία με ευθύνη της διοίκησης, πρέπει να υπάρχει γραπτό σχέδιο για τη διαχείριση ύποπτου περιστατικού COVID-19 στο οποίο περιγράφονται:

- I. Τα συμπτώματα που χαρακτηρίζουν ένα άτομο ως ύποπτο κρούσμα λοίμωξης COVID-19
- II. Τον αριθμό κλήσης «1135» για την επικοινωνία με τον αρμόδιο φορέα για την αναφορά του περιστατικού και την καθοδήγηση για τη διαχείριση του στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα,
- III. Την προσωρινή απομόνωση του περιστατικού μέχρι την ασφαλή μεταφορά του για ιατρική διάγνωση (εξασφάλιση ενός σκιερού χώρου με φυσικό αερισμό, τοποθέτηση χειρουργικής μάσκας στο άτομο που παρουσιάζει συμπτώματα, χορήγηση χαρτομάντηλων, πλαστικής σακούλας για την απόρριψη τους και αντισηπτικό χεριών περιεκτικότητας 60% σε αλκοόλη),
- IV. Χρήση χειρουργικής μάσκας, προστατευτικών γυαλιών, ποδονάρια, αδιάβροχης ποδιάς με μακριά μανίκια και γαντιών από όποιον εισέρχεται στον χώρο προσωρινής απομόνωσης (ο χρησιμοποιημένος προστατευτικός εξοπλισμός πρέπει να απορρίπτεται σε σακούλα και σε καμία περίπτωση να μην ξαναχρησιμοποιείται, ενώ μετά την απόρριψη

του προστατευτικού εξοπλισμού πρέπει τα χέρια να πλένονται καλά με νερό και σαπούνι),

- V. Εξαερισμός του χώρου προσωρινής απομόνωσης και καθαριότητα και απολύμανση των επιφανειών και των αντικειμένων μετά την απομάκρυνση του ασθενούς
- Για την εφαρμογή του γραπτού σχεδίου και για τον κανονισμό λειτουργίας της παραλίας, σε ότι αφορά την πρόληψη περιστατικών COVID-19 στο προσωπικό και στους πελάτες πρέπει να οριστεί ένα αρμόδιο άτομο. Τόσο τα περιστατικά όσο και τα μέτρα που εφαρμόστηκαν θα πρέπει να καταγράφονται στο βιβλίο των περιστατικών της παραλίας που θα διατηρεί το αρμόδιο άτομο.
  - Η εφαρμογή κανόνων ατομικής υγιεινής και προστασίας είναι ζωτικής σημασίας
  - Θα πρέπει να υπάρχουν σταθμοί αντισηπτικών (περιεκτικότητας τουλάχιστο 60% σε αλκοόλη) στα σημεία εισόδου σε διάφορα σημεία όπως στις κοινόχρηστες τουαλέτες, στην είσοδο και στα σημεία εξυπηρέτησης των εγκαταστάσεων της παραλίας.
  - Θα πρέπει να εφαρμόζεται σωστά η ορθή αναπνευστική υγιεινή, δηλαδή η κάλυψη του στόματος και της μύτης με χαρτομάντιλο κατά τον πταρμό και τον βήχα και στη συνέχεια απόρριψη αυτού σε πλαστική σακούλα και εφαρμογή αντισηπτικού στα χέρια. Για αυτό το σκοπό, σε εμφανές σημείο σε διάφορα σημεία θα πρέπει να έχει ληφθεί πρόνοια για τον αντίστοιχο εξοπλισμό (χαρτομάντιλα ή χάρτινες πετσέτες και γάντια μιας χρήσεως, πλαστική σακούλα, κ.λπ.).
  - Οι διαχειριστές της παραλίας και όσοι παρέχουν υπηρεσίες σε αυτές θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες και εκπαίδευση στο προσωπικό σχετικά με τα μέτρα ατομικής υγιεινής:
    - Τεχνικές πλυσίματος χεριών
    - Πότε συνιστάται η χρήση αντισηπτικών αντί για πλύσιμο των χεριών (πχ. εάν τα χέρια δεν είναι εμφανώς λερωμένα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί εναλλακτικά αλκοολούχο διάλυμα).
    - Μετά από ποιες δραστηριότητες θα πρέπει να πλένονται τα χέρια

- Στη σχολαστική τήρηση των μέτρων υγιεινής, και συγκεκριμένα: αποφυγή επαφής των χεριών με το στόμα, τη μύτη ή τα μάτια.
- Αποφυγή επαφής με ασθενείς που έχουν συμπτώματα του αναπνευστικού.
- Κατάλληλη διαχείριση αποβλήτων
- Ορθή χρήση μέσων ατομικής προστασίας (μάσκα και γάντια)
- Στις εγκαταστάσεις των εσωτερικών στεγασμένων χώρων της παραλίας θα πρέπει να διατηρείται η κοινωνική απόσταση με υιοθέτηση μέτρων ειδικής σήμανσης και ελεγχόμενης εισόδου, ώστε να τηρείται ελάχιστη απόσταση 1,5 μέτρων μεταξύ των ατόμων και με την προαιρετική χρήση υφασμάτινης μάσκας από όποιο άτομο βρίσκεται σε εσωτερικό στεγασμένο χώρο.
- Θα πρέπει να υπάρχει ειδική επιδαπέδια σήμανση σε όλα τα πιθανά σημεία συγχρωτισμού πελατών, όπως στην είσοδο, σημεία πώλησης/καταστήματα, κοινόχρηστες τουαλέτες, ώστε να τηρούνται οι απαιτούμενες αποστάσεις των 1,5 μέτρων.
- Στην περίπτωση που στον αιγιαλό γίνεται εκμίσθωση καθισμάτων (ξαπλώστρες, καρέκλες, πουφ, σεζλόγκ, κτλ.) και ομπρελών, η διάταξη αυτών θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε η απόσταση μεταξύ δυο ατόμων που ανήκουν σε δύο διαφορετικές ομπρέλες να είναι τουλάχιστον 3 μέτρα σε κάθε κατεύθυνση. Συγκεκριμένα θα πρέπει να τηρείται απόσταση τουλάχιστον 3 μέτρων (σε οποιαδήποτε κατεύθυνση) από τα ακρότερα σημεία των καθισμάτων που ανήκουν σε διαφορετικές ομπρέλες. Θα πρέπει να αποθαρρύνεται η τοποθέτηση πετσέτας/ψάθας από τους λουόμενους σε τέτοιο σημείο το οποίο θα μειώσει την απόσταση αυτή.

Καθαριότητα και απολύμανση

- Μετά από κάθε αλλαγή θα πρέπει να απολυμαίνονται τα καθίσματα και κάθε άλλο αντικείμενο το οποίο θα χρησιμοποιήσει ο επόμενος. Η απολύμανση μπορεί να γίνεται με ψεκασμό υποχλωριώδους νατρίου συγκέντρωσης 0,1%

και χρόνο επαφής 10 λεπτών, αφού πρώτα όμως καθαριστούν οι επιφάνειες από τα νερά, τα χρώματα και άλλους ρύπους.

- Οι βάνες των καταιονητήρων (ντουζ) και άλλων κρουνών που βρίσκονται στην παραλία θα πρέπει να απολυμαίνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

ΧΩΡΟΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ

- Οι εγκαταστάσεις θα πρέπει να ακολουθούν απόλυτα όλους τους ισχύοντες κανονισμούς και οδηγίες αναφορικά με την άδεια λειτουργίας τους όπως αναφέρεται στην κείμενη νομοθεσία
- Όλοι όσοι εργάζονται φορούν μάσκα χειρουργική ή πολλαπλών χρήσεων πλενόμενη υφασμάτινη καλής ποιότητας με μεταλλικό έλασμα προσαρμογής στη μύτη.
- Καθαρίστε και απολυμάνετε τις επιφάνειες που αγγίζετε συχνά
- Μεριμνήστε για την συντήρηση και την καλή λειτουργία των εγκαταστάσεων που αφορούν την υγεία και την υγιεινή των χώρων, δώστε έμφαση στις τουαλέτες και στις παροχές νερού
- Εκπαιδεύστε και ενημερώστε συνεχώς το προσωπικό. Διατηρείστε ένα βιβλίο εκπαίδευσεων στο οποίο όσοι συμμετέχουν θα πρέπει να υπογράφουν ότι παρακολούθησαν την εκπαίδευση – ενημέρωση
- Εάν ένα άρρωστο παιδί έχει χρησιμοποιήσει το χώρο, καθαρίστε και απολυμάνετε όλες τις επιφάνειες
- Συστήνεται η πιστοποίηση τουλάχιστον ενός εργαζομένου στις παιδιατρικές Πρώτες Βοήθειες και στην ΚΑΑ (Κάρδιο-αναπνευστική -αναζωογόνηση)
- Ενημερωτικές αφίσες με οδηγίες για το σωστό τρόπο πλυσίματος των χεριών θα πρέπει να βρίσκονται δίπλα σε κάθε νιπτήρα του χώρου
- Η χρήση της μάσκας μπορεί να μειώσει τη διασπορά του ιού σε περιπτώσεις στενής επαφής. Οι εργαζόμενοι πρέπει να είναι ενήμεροι και εκπαιδευμένοι στη χρήση της προστατευτικής μάσκας

- Συνίσταται ο συστηματικός και επαρκής αερισμός του χώρου ανά τακτά χρονικά διαστήματα
- Όλα τα παιδιά και το προσωπικό πρέπει να εφαρμόζουν υγιεινή των χεριών
- Αναδιαμόρφωση των χώρων. Αύξηση των αποστάσεων μεταξύ των τραπεζιών δραστηριοτήτων και παιχνιδιού, ώστε να απέχουν 2 μέτρα. Λάβετε σοβαρά υπόψη την τήρηση του μέγιστου αριθμού εξυπηρετούμενων παιδιών που προβλέπονται για τον κάθε χώρο. Σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι αποδεκτή οποιαδήποτε υπέρβαση αυτού του αριθμού
- Σε περίπτωση οξείας εμφάνισης συμπτωμάτων εντός του χώρου, το άτομο (εργαζόμενος ή παιδί) να αναμένει σε χώρο όπου δε θα έρχεται σε επαφή με άλλα άτομα μέχρι να αποχωρήσει. Σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει άμεσα να ενημερώνεται ο ορισμένος υπεύθυνος της μονάδας, ο συνεργαζόμενος με το κατάλυμα ιατρός και εάν απαιτηθεί ο ΕΟΔΥ. Ο χώρος όπου παρέμεινε το άτομο πρέπει να καθαρίζεται και να απολυμαίνεται μετά την αποχώρησή του, από το προσωπικό καθαριότητας, σύμφωνα με τις οδηγίες του ΕΟΔΥ
- Στις τουαλέτες θα πρέπει να αποφεύγεται οποιοσδήποτε συνωστισμός.
- Στις τουαλέτες θα πρέπει να υπάρχει διαθέσιμο σαπούνι (με αυτόματο διανομέα εάν είναι δυνατό)
- Να τοποθετηθούν σε εμφανή σημεία οδηγίες για την υγιεινή και το σωστό πλύσιμο των χεριών
- Προτείνεται οι βρύσες, εάν είναι δυνατό, να ενεργοποιούνται με ποδοβαλβίδα
- Απενεργοποίηση μηχανής στεγνώματος χεριών με αέρα (όπου υπάρχει) προς αποφυγή διασποράς μικροσταγονιδίων. Το σκούπισμα των χεριών πρέπει να γίνεται με χάρτινες χειροπετσέτες
- Σύσταση στους χρήστες του χώρου να εκκενώνουν τις λεκάνες αποχωρητηρίου με κλειστό το καπάκι. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται ο περιορισμός της μετάδοσης μέσω του αερολύματος από την τουαλέτα κατά τη στιγμή της εκκένωσης
- Σχολαστική καθαριότητα αρκετές φορές κάθε μέρα. Ο χώρος πρέπει να επιθεωρείται συχνά και αμέσως κάθε ακαθαρσία θα πρέπει να απομακρύνεται

- Πρέπει να δημιουργηθούν σταθμοί υγιεινής χεριών στην είσοδο του χώρου έτσι ώστε τα παιδιά να μπορούν να καθαρίζουν τα χέρια τους πριν μπουν. Εάν δεν υπάρχει νιπτήρας με σαπούνι και νερό, χρησιμοποιήστε απολυμαντικό χεριών τουλάχιστον 60% περιεκτικότητας σε αιθυλική αλκοόλη και επιβλέψτε τη χρήση του από τα παιδιά. Προτείνεται χρήση απολυμαντικών χωρίς υπολειμματική δράση σε χώρους όπου υπάρχουν αντικείμενα που μπορεί να τοποθετηθούν στο στόμα από παιδιά.
- Σε περίπτωση επιβεβαιωμένου κρούσματος, απομονώστε τον χώρο που χρησιμοποιήθηκε από το άτομο που είναι άρρωστο, περιμένετε έως και 24 ώρες ή όσο το δυνατόν περισσότερο πριν καθαρίσετε ή απολυμάνετε το χώρο
- Συστήνεται το πλύσιμο όλων των παιχνιδιών μετά τη χρήση τους. Απομακρύνετε από την εγκατάσταση κάθε παιχνίδι ή αντικείμενο που χρησιμοποιείται από τα παιδιά που δεν μπορεί να πλυθεί
- Τα παιχνίδια που έχουν τοποθετήσει τα παιδιά στο στόμα τους ή που έχουν μολυνθεί με άλλο τρόπο από εκκρίσεις σώματος θα πρέπει να παραμείνουν στην άκρη μέχρι να καθαριστούν με το χέρι από άτομο που φοράει γάντια
- Ο καθαρισμός γίνεται με νερό και απορρυπαντικό, ακολούθως ξεπλύνετε καλά και στεγνώστε τα. Μπορείτε επίσης να καθαρίσετε τα παιχνίδια στο πλυντήριο πιάτων. Λάβετε ιδιαίτερα υπόψη σας τα αντικείμενα που είναι πιο πιθανό να τοποθετηθούν στο στόμα ενός παιδιού καθώς πρέπει οπωσδήποτε να πλυθούν πριν χρησιμοποιηθούν από άλλο παιδί
- Τα παιχνίδια που πρέπει να καθαριστούν τοποθετήστε σε μια λεκάνη με σαπουνόνερο ή άλλο περιέκτη με την ένδειξη «λερωμένα παιχνίδια», και κρατήστε το μακριά από παιδιά
- Η χρήση πλυντηρίου πιάτων είναι μια αποδεκτή προσέγγιση εξοικονόμησης πόρων για τον αποτελεσματικό καθαρισμό πλαστικών παιχνιδιών, αρκεί το πλυντήριο να μην πλένει ταυτόχρονα πιάτα και μαχαιροπήρουνα
- Τα παιδικά βιβλία, όπως και άλλα υλικά που βασίζονται σε χαρτί, αν και δεν θεωρούνται υψηλού κίνδυνος μετάδοσης θα πρέπει να αποφεύγονται και στη θέση τους να προτιμώνται πλαστικοποιημένα βιβλία που να μπορούν να καθαριστούν χωρίς να καταστραφούν

- Προτείνεται τα στυλό, τα μολύβια, οι μαρκαδόροι να καθαρίζονται με μαντιλάκια που περιέχουν αλκοόλη μετά από κάθε χρήση
- Η χρήση των εξωτερικών χώρων παιχνιδιού θα πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή ώστε τα παιδιά να παίζουν υπό επίβλεψη και σε μικρές ομάδες κάθε φορά ώστε να αποφεύγεται ο συνωστισμός ανάλογα με την ωφέλιμη επιφάνεια παιχνιδιού.
- Το παιχνίδι σε εξωτερικούς χώρους να προγραμματίζεται κατά ομάδες όπως ακριβώς και το παιχνίδι και οι δραστηριότητες στον εσωτερικό χώρο
- Μετά το παιχνίδι της μιας ομάδας θα πρέπει να ακολουθεί απολύμανση των επιφανειών που αγγίζονται με κατάλληλο απολυμαντικό για επιφάνειες που αγγίζουν παιδιά (με βάση την αλκοόλη ή άλλη εγκεκριμένη απολυμαντική ουσία)

ΜΕΣΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΧΡΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ

- Οφθαλμική προστασία/προστασία προσώπου (ασπίδα προσώπου ή προστατευτικά γυαλιά ευρέως πεδίου)
- Γάντια μιας χρήσεως Νιτριλίου ή Λάτεξ
- Καθαρή μη αποστειρωμένη αδιάβροχη ρόμπα με μακριά μανίκια
- Ποδονάρια
- Σακούλες απόρριψης μολυσματικών αποβλήτων
- Ιματισμός εργασίας. Μετά το τέλος της βάρδιας θα πλένεται
- Χειρουργική μάσκα ή μάσκα υψηλής αναπνευστικής προστασίας FFP2/N95/KN95 αν είναι διαθέσιμη
- Κλειστά υποδήματα εργασίας

ΒΛΑΠΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Το υποχλωριώδες νάτριο αν και δεν έχει αποδειχθεί ότι είναι γονιδοτοξικό ή καρκινογόνο, είναι διαβρωτικό και μπορεί να προκαλέσει εγκαύματα στο εκτεθειμένο δέρμα και τα μάτια. Επιπλέον, ατμοί ή αερολύματα της ουσίας στην

οποία η συγκέντρωση του ενεργού χλωρίου $\geq 20\%$ κ.β. μπορεί να προκαλέσουν ερεθισμό του αναπνευστικού συστήματος. Το αποτέλεσμα είναι η πρόκληση δακρύρροιας, ρινόρροιας, αίσθημα καψίματος στο στόμα και τα μάτια, συμπτωματολογία η οποία προειδοποιεί τον εργαζόμενο ώστε να αποχωρήσει το συντομότερο δυνατόν από το χώρο. Έκθεση σε υψηλότερες συγκεντρώσεις της ουσίας, προκαλεί βράγχος φωνής, δύσπνοια, έντονο βήχα. Σε μη απομάκρυνση και συνεχιζόμενη έκθεση, προκαλείται βλάβη στο κατώτερο αναπνευστικό σύστημα, με πνευμονικό οίδημα και σύνδρομο αναπνευστικής δυσχέρειας (ARDS). Η επαγγελματική έκθεση σε αυτό απαιτεί να τηρούνται προσεκτικά οι υποδείξεις του Δελτίου Ασφαλείας του προϊόντος.

Σε περίπτωση που κάποιος εργαζόμενος εμφανίσει τα παραπάνω συμπτώματα, πρέπει άμεσα να απομακρυνθεί από το σημείο και να αναζητηθούν εναλλακτικά καθαριστικά / απολυμαντικά που να έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά έναντι του SARS-Cov-2, όπως π.χ. **διοξείδιο του χλωρίου, thymol, hydrogen peroxide** κ.α.

ΤΕΧΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Φυσικός εξαερισμός (ανοικτά παράθυρα και πόρτες) ή/και ανεμιστήρες κατά τη διάλυση/χρήση της χλωρίνης. Αποφυγή χρήσης σε κλειστούς χώρους χωρίς δυνατότητα εξαερισμού. Αποφυγή έκθεσης στον ήλιο – Να φυλάσσεται σε δροσερό και σκιερό μέρος με σφικτά κλειστό το καπάκι.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

- Τήρηση οδηγιών του κατασκευαστή. Η χλωρίνη δεν πρέπει να αναμειγνύεται με άλλα καθαριστικά, τόσο διότι ενδέχεται να μειωθεί η δραστηριότητά της, όσο και διότι ενδέχεται να προκληθεί παραγωγή τοξικών αερίων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η αντίδραση με οξέα και καθαριστικά με βάση την αμμωνία, προκαλώντας την παραγωγή χλωραμίνης, ιδιαίτερα τοξικό αέριο.
- Χρήση κρύου νερού κατά τη διάλυση, καθώς το ζεστό νερό αδρανοποιεί ενεργά συστατικά της χλωρίνης μειώνοντας τη δραστηριότητά της

- Μετά τη χρήση της χλωρίνης, να ακολουθεί ξέπλυμα των απολυμασμένων επιφανειών με νερό και ακολούθως στέγνωμα
- Αποφυγή επαφής με τα μάτια. Σε περίπτωση επαφής με τα μάτια, πρέπει να γίνεται άμεσα ξέπλυμα με νερό για τουλάχιστον 15 λεπτά. Σε εμμένουσα συμπτωματολογία, χρειάζεται οφθαλμιατρική εκτίμηση
- Χρήση του προαναφερθέντος προστατευτικού εξοπλισμού (ΜΑΠ) κατά τη διάλυση της χλωρίνης
- Η χλωρίνη αποσυντίθεται με το χρόνο – να αποφεύγεται η προμήθεια υπερβολικών ποσοτήτων
- Το διάλυμα χλωρίνης, πρέπει να χρησιμοποιηθεί εντός 24ώρου, καθώς μειώνεται η δραστηριότητά της
- Αποφυγή φαγητού και καπνίσματος σε χώρους όπου γίνεται χειρισμός ή αποθήκευση, και υποχρεωτικά σχολαστικό πλύσιμο χεριών μετά τη χρήση του προϊόντος
- Σπυρομέτρηση των εργαζομένων που χειρίζονται τα καθαριστικά από τον Ιατρό Εργασίας για πρώιμη διάγνωση λειτουργικής έκπτωσης των πνευμόνων. Η μη έγκαιρη διάγνωση και η συνεχιζόμενη έκθεση στον επιβαρυντικό παράγοντα, θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία του εργαζομένου – χρόνια πνευμονοπάθεια, επαγγελματικό άσθμα, κα.

ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

Μάτια: Πλύσιμο με ανοικτά τα μάτια με νερό βρύσης για 15-20 λεπτά. Συστήνεται να αφαιρούνται οι φακοί επαφής (αν υπάρχουν). Συνεχίστε να ξεπλένετε.

Δέρμα: Αφαίρεση του λερωμένου ρουχισμού. Πλύσιμο με μέτρια πίεση για 15-20 λεπτά.

Εισπνοή: Μεταφορά του εργαζομένου σε μέρος με φυσικό αερισμό. Σε περίπτωση δυσκολίας στην αναπνοή, μεταφορά σε νοσοκομείο.

Κατάποση: Τηλέφωνο κέντρου δηλητηριάσεων (210 7793777), Άμεση επικοινωνία με Ιατρό, και αποφυγή πρόκλησης εμέτου.

ΜΥΟΣΚΕΛΕΤΙΚΗ ΚΑΤΑΠΟΝΙΣΗ

Οι εργασίες καθαρισμού μπορούν να είναι ιδιαίτερα απαιτητικές σωματικά, και πρέπει να υπάρχει μέριμνα για την προστασία των εργαζομένων. Όπως έχει αποδειχθεί, οι εργαζόμενοι στον τομέα της καθαριότητας είναι πολύ πιθανό να παρουσιάσουν μυοσκελετικές παθήσεις (αυχέννας, ώμοι, πλάτη, αγκώνες, χέρια, κάτω άκρα). Αυτό συμβαίνει λόγω δυσλειτουργίας ή διαταραχής των δομών του ανθρωπίνου σώματος, όπως μύες, τένοντες, αρθρώσεις, σύνδεσμοι, νεύρα, οστά.

Μηχανισμός πρόκλησης

Μεμονωμένα επεισόδια – κρίσεις άλγους συνήθως προκαλούνται από υπερβολική φόρτιση στιγμιαία, όπως μπορεί πχ. να συμβεί κατά την πτώση από σκάλες. Πιο συχνά ωστόσο, οι μυοσκελετικές παθήσεις (MSDS) είναι αποτέλεσμα επαναλαμβανόμενης φόρτισης, για εκτεταμένο χρονικό διάστημα. Το αποτέλεσμα είναι μικροτραυματισμοί των ιστών. Σε μη επαρκές διάστημα αποφόρτισης - ξεκούρασης, έχουμε την εμφάνιση παθήσεων του μυοσκελετικού

Οι εργαζόμενοι στην καθαριότητα, εκτίθενται συχνά σε:

1. Άρση φορτίων > 25 kg
2. Παρατεταμένη ορθοστασία
3. Εργασία σε άβολη στάση σώματος(σε κάμψη – στροφή- σκυφτή θέση)
4. Έκθεση σε στατική φόρτιση (καθαρισμός με τα χέρια σε επίπεδο άνωθεν των ώμων)
5. Εργασία σε περιορισμένο χώρο
6. Κακή εργονομία (λαβές, μέγεθος, σχήμα εργαλείων)
7. Εντατική εργασία – έλλειψη τακτικών διαλειμμάτων
8. Χρονική πίεση
9. Δονήσεις (πχ. σκούπες)

Έχει ιδιαίτερη σημασία ο καθαριστικός εξοπλισμός που χρησιμοποιείται να έχει επιλεγεί με βάση συγκεκριμένα εργονομικά κριτήρια:

1. Εξοπλισμός κατάλληλου μεγέθους – βάρους για χρήση από το σύνολο των εργαζομένων
2. Λαβές κατάλληλες – εργονομικός σχεδιασμός. –
3. Αποδεκτό μέγεθος παλάμης 45-55 mm, και η δύναμη που απαιτείται για το χειρισμό του να είναι κάτω από 10N.
4. Μηδενικές ή αμελητέες δονήσεις
5. Μέγεθος κατάλληλο για όλους τους χώρους όπου θα χρησιμοποιηθεί (για παράδειγμα σε περιορισμένο χώρο)

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

1. Τακτικά διαλείμματα
2. Σύστημα καταγραφής ατυχημάτων – μυοσκελετικών παθήσεων
3. Τακτικός έλεγχος και συντήρηση των μηχανημάτων. Μηχανήματα που δε λειτουργούν ή είναι ελαττωματικά, πρέπει να αντικαθίστανται ή να επιδιορθώνονται. Συστήνεται να υπάρχει καταγραφή του ελέγχου και της προβλεπόμενης συντήρησης
4. Να γίνεται rotation στα καθήκοντα μεταξύ των εργαζομένων
5. Χρήση σταθερών σκαλών για εργασίες σε ύψος – Απαγορεύεται η χρήση επίπλων ή σκαμπό
6. Οι κουβάδες συστήνεται να είναι μερικώς μόνο πλήρεις κατά τη μετακίνηση ή εναλλακτικά να γίνεται χρήση κουβάδων με ρόδες
7. Εργονομική τοποθέτηση νιπτήρων-βρυσών για γέμισμα και άδειασμα κουβάδων

Επιπλέον προτείνονται τα παρακάτω:

Καθάρισμα δαπέδων	<ul style="list-style-type: none"> • Τακτική συντήρηση • Αντικατάσταση ελαττωματικού εξοπλισμού • Περιστροφικό μηχάνημα καθαρισμού, το οποίο είτε να ωθείται ή/και να οδηγείται από τον εργαζόμενο
-------------------	---

Ξεσκόνισμα - Σφουγγάρισμα	<ul style="list-style-type: none"> • Περιστρεφόμενες κεφαλές στις σφουγγαρίστρες • Εργαλεία με ικανό μήκος-μάκρος • Προσαρμοζόμενες λαβές • Χρήση ηλεκτροκίνητων σφουγγαριστρών
Ηλεκτρικές σκούπες	<ul style="list-style-type: none"> • Ελαφρύτερο μηχάνημα • Μακρύτερος σωλήνας • Χαμηλότερου θορύβου • Προσαρμοζόμενες λαβές • Φίλτρα HEPA
Διαχείριση απορριμμάτων	<ul style="list-style-type: none"> • Αντικατάσταση μεγάλων κάδων με μικρότερους • Διάνοιξη τρυπών στα πλαϊνά για μείωση του suction • Αλλαγή τοποθεσίας των κάδων ώστε να είναι δυνατή η πρόσβαση από ψηλά

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΟΥΣΜΑΤΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΙ:

Ύποπτο κρούσμα

Ασθενής με οξεία λοίμωξη του αναπνευστικού (αιφνίδια έναρξη νόσου, πυρετός και τουλάχιστον ένα από τα παρακάτω συμπτώματα: Γενική κακουχία / καταβολή, ή/και Ξηρός βήχας, ή/και, δύσπνοια) ΚΑΙ χωρίς άλλη αιτιολογία που να εξηγεί πλήρως την κλινική εικόνα ΚΑΙ με ιστορικό ταξιδιού ή διαμονής σε χώρα/περιοχή, σύμφωνα με τον επικαιροποιημένο κατάλογο του ΕΟΔΥ, εντός των τελευταίων 14 ημερών πριν από την έναρξη των συμπτωμάτων

Ή Ασθενής με οποιαδήποτε οξεία νόσο του αναπνευστικού ΚΑΙ ιστορικό στενής επαφής με επιβεβαιωμένο ή πιθανό κρούσμα COVID-19 εντός των τελευταίων 14 ημερών πριν από την έναρξη των συμπτωμάτων

Ή Ασθενής με σοβαρή οξεία λοίμωξη αναπνευστικού (Severe Acute Respiratory Illness) η οποία απαιτεί νοσηλεία και για την οποία δεν έχει τεκμηριωθεί άλλη αιτιολογία

Ή Ασθενής με οξεία λοίμωξη του αναπνευστικού (αιφνίδια έναρξη νόσου, πυρετός και τουλάχιστον ένα από τα παρακάτω συμπτώματα: βήχα, δύσπνοια) που διαμένει ή επισκέφτηκε περιοχές με αυξημένο αριθμό επιβεβαιωμένων κρουσμάτων σύμφωνα με τον επικαιροποιημένο κατάλογο του ΕΟΔΥ

Πιθανό κρούσμα

Ύποπτο κρούσμα με αποτέλεσμα εργαστηριακού ελέγχου για τον νέο κορονοϊό SARS-CoV-2: Αδιευκρίνιστο, ή Θετικό

Επιβεβαιωμένο κρούσμα

Άτομο με εργαστηριακά επιβεβαιωμένη λοίμωξη από το νέο κορονοϊό SARS-CoV-2, ανεξαρτήτως κλινικών συμπτωμάτων και σημείων

Στενή επαφή με κρούσμα COVID-19

- Άτομο που είχε άμεση σωματική επαφή με ασθενή με COVID-19 (π.χ. χειραψία)
- Άτομο με απροφύλακτη επαφή με μολυσματικές εκκρίσεις ασθενή με COVID-19
- Άτομο που είχε επαφή με άτομο στο ίδιο δωμάτιο με το ύποπτο κρούσμα
- Άτομο που είχε επαφή «πρόσωπο με πρόσωπο» με ασθενή με COVID-19 σε απόσταση < 2 μέτρα και για ≥ 15 λεπτά
- Άτομο που παρέμεινε σε κλειστό χώρο με ασθενή με COVID-19 σε απόσταση < 2 μέτρα και για ≥ 15 λεπτά
- Συνταξιδιώτης στο ίδιο αεροσκάφος, ο οποίος καθόταν σε απόσταση δύο σειρών θέσεων (προς κάθε κατεύθυνση) από τον ασθενή με λοίμωξη COVID-19, άτομα που ταξίδευαν μαζί ή φρόντισαν τον ασθενή και μέλη του

πληρώματος που εξυπηρετήσαν το συγκεκριμένο τμήμα του αεροσκάφους όπου καθόταν ο ασθενής

Εργαζόμενος με συμπτώματα που εμφανίζονται ενώ βρίσκεται εντός της μονάδας ή φιλοξενούμενος που εμφανίζει συμπτώματα οξείας λοίμωξης αναπνευστικού:

- Καλείται ο ιατρός με τον οποίο συνεργάζεται η κατασκήνωση για αξιολόγηση του περιστατικού
- Εφόσον το περιστατικό αξιολογείται ως πιθανό COVID-19 από τον συνεργαζόμενο ιατρό, ο ορισμένος υπεύθυνος επικοινωνεί με τον ΕΟΔΥ για τη δήλωση του ύποπτου κρούσματος και να λάβει οδηγίες αντιμετώπισής του
- Αν ο ασθενής εμφανίζει ήπια κλινική εικόνα, λαμβάνεται από τον ιατρό δείγμα για εργαστηριακή επιβεβαίωση COVID-19
- Ο ασθενής με ήπια κλινική εικόνα παραμένει στο χώρο του, μέχρι τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων του εργαστηριακού ελέγχου
- Κατά την έξοδο από το δωμάτιο, τα χρησιμοποιημένα γάντια και μάσκα απορρίπτονται. Μετά την απόρριψη του προστατευτικού εξοπλισμού πρέπει τα χέρια να πλένονται καλά με νερό και σαπούνι. Τονίζεται ότι η χρήση γαντιών δεν υποκαθιστά το πλύσιμο των χεριών, το οποίο και αποτελεί σημαντικότερο μέσο πρόληψης
- Συστήνεται να περιοριστεί όσο είναι δυνατό ο αριθμός προσωπικού που έρχεται σε επαφή με το άτομο σε καραντίνα
- Πρέπει να ακολουθηθεί διαδικασία λεπτομερούς ιχνηλάτησης όλων των επαφών του ατόμου που έγιναν στο χρονικό διάστημα πριν και κατά τη διάρκεια εμφάνισης των συμπτωμάτων
- Στην περίπτωση που ο ασθενής έχει επείγουσα ανάγκη νοσηλείας γιατί παρουσιάζει σοβαρή κλινική εικόνα, θα πρέπει να διακομίζεται στην πλησιέστερη μονάδα υγείας όπου μπορεί να το διαχειριστεί
- Προτείνεται να υπάρχει πρόβλεψη για μεταφορά του ασθενή όποτε κριθεί αναγκαίο (ΕΚΑΒ, πλωτό ασθενοφόρο, αεροδιακομιδή)
- Αν το ύποπτο περιστατικό, επιβεβαιωθεί ως κρούσμα COVID και παρουσιάζει ήπια κλινική εικόνα, μεταφέρεται στο χώρο που έχει οριστεί ως χώρος καραντίνας, και αντιμετωπίζεται ως επιβεβαιωμένο κρούσμα COVID-19 εκτός

νοσοκομείου (με βάση τον αλγόριθμο που ακολουθεί), ή μεταφέρεται σε υγειονομική μονάδα η οποία θα φιλοξενεί τους ασθενείς με COVID-19 αν κριθεί βάση της κλινικής του εικόνας ότι χρήζει νοσηλεία

- Ο ασθενής (εργαζόμενος ή φιλοξενούμενος), που χαρακτηρίστηκε ως ύποπτο περιστατικό, όταν πρέπει να μεταφερθεί, αυτό γίνεται μόνο με χρήση μάσκας και γαντιών, και μπορεί να πραγματοποιηθεί με ιδιωτικό μεταφορικό μέσο (η χρήση μέσων μαζικής κυκλοφορίας δεν συστήνεται)
- Αν υπάρχει συνοδός του ασθενούς, που επιθυμεί να μείνει κοντά του για να τον φροντίζει, πρέπει να χορηγηθεί στο συνοδό απλή χειρουργική μάσκα και να του συστηθεί να πλένει τα χέρια του, κάθε φορά που έρχεται σε επαφή με εκκρίσεις του ασθενή και οπωσδήποτε πριν ο συνοδός αγγίξει το πρόσωπό του ή φάει ή πει
- Πρέπει πάντα να καταγράφονται τα στοιχεία επαφής συγγενικού προσώπου του ασθενή σε περίπτωση που χρειαστεί συναίνεση για επεμβάσεις όπου ο ασθενής δεν μπορεί να επικοινωνήσει
- Ο χρησιμοποιημένος προστατευτικός εξοπλισμός (απλή χειρουργική μάσκα μίας χρήσεως, γάντια) πρέπει να απορρίπτεται σε κάδο και σε καμία περίπτωση να μην ξαναχρησιμοποιείται
- Μετά την απόρριψη του προστατευτικού εξοπλισμού πρέπει τα χέρια να πλένονται καλά με νερό και σαπούνι. Τονίζεται ότι η χρήση γαντιών δεν υποκαθιστά το πλύσιμο των χεριών, το οποίο και αποτελεί σημαντικότερο μέσο πρόληψης.

Επιπλέον βασικά μέτρα σε περίπτωση που το κρούσμα (συμπτώματα συμβατά με τη νόσο covid-19), είναι εργαζόμενος:

- Ενημερώστε άλλους υπαλλήλους για την πιθανή έκθεση τους, με σεβασμό στα προσωπικά δεδομένα του κρούσματος και ζητήστε τους να ακολουθήσουν τις οδηγίες που θα τους δοθούν.
- Κρατήστε συνεχώς ενήμερο τον Ιατρό Εργασίας της επιχείρησης
- Πραγματοποιείται απολύμανση όλων των επιφανειών και χώρων που ήρθε σε επαφή ο εργαζόμενος

- Εξασφαλίστε καλό αερισμό των εργασιακών χώρων
- Άτομο με συμπτώματα λοίμωξης του αναπνευστικού, πρέπει άμεσα να αποκλείεται από την εργασία. Επανέρχεται στην εργασία εάν η εργαστηριακή εξέταση (δυο εξετάσεις RT-PCR με διαφορά 48 ωρών) είναι αρνητική

Εργαζόμενοι που εμφανίζουν συμπτώματα οξείας λοίμωξης αναπνευστικού ενώ βρίσκονται εκτός του εργασιακού τους περιβάλλοντος (π.χ. καταρροή, πταρμός, πυρετός, μυϊκή αδυναμία, ρίγος, πονόλαιμος, δυσκολία στην αναπνοή):

1. Δεν προσέρχονται στην εργασία
2. Ειδοποιούν τον υγειονομικό υπεύθυνο του καταλύματος και τον υπεύθυνο εφαρμογής του σχεδίου δράσης
3. Ειδοποιείται ο Ιατρός Εργασίας
4. Επικοινωνούν με το θεράποντα ιατρό τους και λαμβάνουν οδηγίες
5. Επικοινωνούν με τον ΕΟΔΥ και λαμβάνουν οδηγίες (εργαστηριακός έλεγχος για COVID-19 σύμφωνα με τις οδηγίες και τα εκάστοτε κριτήρια του ΕΟΔΥ)
6. Ακολουθείται διαδικασία ιχνηλάτησης για επαφές του ύποπτου κρούσματος με άλλους υπαλλήλους της μονάδας που έγιναν στο χρονικό διάστημα πριν την εμφάνιση των συμπτωμάτων
7. Οι εργαζόμενοι επιστρέφουν στην εργασία τους μόνο όταν υποβληθεί σε μοριακό έλεγχο για κορονοϊό (δυο εξετάσεις RT-PCR με διαφορά 48 ωρών) και είναι αρνητική

Εργαζόμενος που ήρθε σε στενή επαφή με άτομο που εμφάνισε συμπτώματα οξείας λοίμωξης αναπνευστικού:

- Αποχωρεί άμεσα από την εργασία του και παραμένει σε απομόνωση στο σπίτι του ενώ παρακολουθεί την υγεία του για 14 ημέρες και συνεχώς ενημερώνει τον Ιατρό Εργασίας, τον υγειονομικό υπεύθυνο και τον ΕΟΔΥ
- Εργαζόμενος που ήρθε σε επαφή με ύποπτο κρούσμα (υπάλληλος τουριστικού καταλύματος) και τήρησε όλα τα μέτρα χρησιμοποιώντας τα

ενδεδειγμένα μέσα ατομικής προστασίας θεωρείται χαμηλού κινδύνου για εκδήλωση νόσου.

- Εργαζόμενος με μικρή διάρκεια (<15 λεπτά) ή και μεγάλη απόσταση επαφής (>2 μέτρα) θεωρείται χαμηλού κινδύνου για εκδήλωση νόσου.

Όταν κάποιος επισκέπτης ή υπάλληλος του ξενοδοχείου αξιολογηθεί ως στενή επαφή με επιβεβαιωμένο κρούσμα COVID-19 συστήνονται τα εξής:

- Απομόνωση στον ορισμένο χώρο καραντίνας, σύμφωνα με τις ισχύουσες ρυθμίσεις.
- Το άτομο σε απομόνωση να μη χρησιμοποιεί τους κοινόχρηστους χώρους του ξενοδοχείου.
- Το προσωπικό να αποφεύγει να εισέρχεται στο χώρο απομόνωσης, αν δεν υπάρχει σημαντικός λόγος. Να ληφθεί μέριμνα, ώστε περιορισμένος -κατά το δυνατόν- αριθμός προσωπικού να έρχεται σε επαφή με το άτομο σε καραντίνα.
- Κατά την είσοδο στο χώρο, συστήνεται η χρήση απλής χειρουργικής μάσκας και γαντιών και κατά την έξοδο από το δωμάτιο, τα χρησιμοποιημένα γάντια και μάσκα απορρίπτονται και ακολουθεί υγιεινή των χεριών.

ΙΑΤΡΕΙΟ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗΣ

- Συνίσταται η ύπαρξη χώρου ιατρείου με πλήρη εξοπλισμό συμπεριλαμβανομένου ΑΕΑ (αυτόματου εξωτερικού απινιδωτή) και φιάλης οξυγόνου. Προτείνεται ο χώρος να είναι αεριζόμενος ή να διαθέτει παροχή φρέσκου αέρα ή να διαθέτει σύστημα αυτόματης απολύμανσης αέρα (πχ λάμπες UV)
- Ενημέρωση σχετικά με τις διαδικασίες λειτουργίας του ιατρείου και της επικοινωνίας με τον Ιατρό του καταλύματος.
- Προτείνεται οι ασθενείς με εμπύρετο ή φαρυγγαλγία ή συμπτώματα λοίμωξης του αναπνευστικού να εξετάζονται στο δωμάτιο και όχι στο Ιατρείο προς αποφυγή πιθανής διασποράς. Ο Ιατρός θα πρέπει να φέρει όλα τα απαραίτητα ΜΑΠ (γάντια, μάσκα, προστατευτική στολή)

- Ο χώρος αναμονής του Ιατρείου προτείνεται να βρίσκεται σε εξωτερικό χώρο.

ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΟΥ ΚΡΟΥΣΜΑΤΟΣ

- Συνιστάται ο εξοπλισμός καθαριότητας να είναι μίας ή αποκλειστικής χρήσεως. Ο απορριπτόμενος εξοπλισμός καθαριότητας (που είναι μιας χρήσεως) πρέπει να διαχειρίζεται ως μολυσματικό απόβλητο
- Ανοίξτε εξωτερικές πόρτες και παράθυρα για να αυξήσετε την κυκλοφορία του αέρα στην πιθανά μολυσμένη περιοχή που χρησιμοποιήθηκε από τον νοσούντα
- Απομονώστε την περιοχή που χρησιμοποιήθηκε από το άτομο που είναι άρρωστο
- Περιμένετε 24 ώρες πριν καθαρίσετε ή απολυμάνετε ή όσο το δυνατόν περισσότερο (ιδανικά 72 ώρες)
- Καθαρίστε και απολυμάνετε όλες τις περιοχές που χρησιμοποιήθηκαν το άτομο που νοσεί, όπως δωμάτια, μπάνια, κοινόχρηστους χώρους, τηλεχειριστήρια και μηχανήματα ATM.
- Μόλις η περιοχή απολυμανθεί κατάλληλα, μπορεί να παραδοθεί για χρήση
- Όλα τα απορρίμματα / απόβλητα από τους χώρους όπου έχουν φιλοξενηθεί ασθενείς με πιθανή ή επιβεβαιωμένη λοίμωξη COVID-19, πρέπει να αντιμετωπίζονται ως μολυσματικά απόβλητα και να διαχειρίζονται σύμφωνα με τις διαδικασίες της εθνικής νομοθεσίας
- Οι εργαζόμενοι χωρίς στενή επαφή με το άτομο που νόσησε, μπορούν να επιστρέψουν στην εργασία αμέσως μετά την απολύμανση.
- Σε περίπτωση καραντίνας, ατόμου με επιβεβαιωμένη ή πιθανή COVID-19, τα ακάθαρτα κλινοσκεπάσματα θα πρέπει να πλένονται στην μέγιστη επιτρεπόμενη θερμοκρασία (σύμφωνα με τον κατασκευαστή) και να στεγνώνονται καλά. Οι εργαζόμενοι που τα χειρίζονται, θα πρέπει υποχρεωτικά να φορούν γάντια τα οποία θα απορρίπτουν αμέσως μετά.

- Συστήνεται τα βρώμικα κλινοσκεπάσματα από ένα άτομο που νοσεί, να μην πλυθούν μαζί με τα κλινοσκεπάσματα άλλων ατόμων που διαμένουν στο ξενοδοχείο, αλλά χωριστά
- Ο συνεργαζόμενος Ιατρός με το τουριστικό κατάλυμα σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες και με τη διοίκηση της μονάδας θα πρέπει να διερευνήσουν τις ύποπτες επαφές του κρούσματος 2 μέρες πριν έως και 14 ημέρες μετά την εμφάνιση των συμπτωμάτων του (ιχνηλάτηση).
- Οι φιλοξενούμενοι που δεν θα θεωρηθούν ως ύποπτες επαφές, πρέπει να ενημερωθούν για την παρουσία κρούσματος και να τους ζητηθεί να παρακολουθούν την υγεία τους για την περίπτωση που εμφανίσουν ύποπτα συμπτώματα. Σε αυτή την περίπτωση πρέπει να αναζητήσουν άμεσα ιατρική βοήθεια και καθοδήγηση, καθώς επίσης να αναφέρουν την κατάσταση στον ΕΟΔΥ.
- Όσοι έχουν επαφή, όπως ορίστηκε, για 15 λεπτά ή περισσότερο με το επιβεβαιωμένο κρούσμα θα πρέπει να απομονωθούν για 14 ημέρες και παράλληλα να ειδοποιείται ο ΕΟΔΥ.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΠΟΜΟΝΩΣΗΣ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΘΕΤΙΚΟΥ ΚΡΟΥΣΜΑΤΟΣ

- Για τη διασφάλιση της εφαρμογής του σχεδίου διαχείρισης ύποπτου κρούσματος από το κατάλυμα, είναι απαραίτητο να ενεργήσει ο ορισμένος υπεύθυνος
- Προτείνεται η διαμόρφωση ειδικών δωματίων για την απομόνωση ύποπτου ή πιθανού κρούσματος COVID-19. Να γίνεται από πριν καθορισμός διαδρομής απομόνωσης σε χώρους καραντίνας και χώρους μεταφοράς του νοσούντος σε κέντρο αναφοράς ή άλλο πάροχο ιατρικών υπηρεσιών.
- Για κατασκηνώσεις έως 50 χώρων φιλοξενίας απαιτείται η ύπαρξη δύο 2 ορισμένων χώρων καραντίνας και για κατασκηνώσεις άνω των πενήντα 50 χώρων φιλοξενίας (π.χ. σκηνών), απαιτείται αριθμός δωματίων καραντίνας ίσος με το 3% της συνολικής δυναμικότητας της κατασκήνωσης.

- Συστήνεται να είναι χώρος καλά αεριζόμενος και ορισμένος αποκλειστικά εντός οριοθετημένης περιοχής για το σκοπό της απομόνωσης επιβεβαιωμένων κρουσμάτων. Να είναι χωροταξικά απόλυτα διακριτή και κατά προτίμηση απομακρυσμένη σε σχέση με την υπόλοιπη κατασκήνωση, με την οποία δεν πρέπει να μοιράζεται κοινόχρηστους χώρους παραμονής.
- Συστήνεται το προσωπικό που ασχολείται με την εξυπηρέτηση των αναγκών της εγκατάστασης απομόνωσης, πρέπει να είναι το ελάχιστο δυνατό και να μην προσφέρει τις υπηρεσίες του στο λοιπό συγκρότημα. Επίσης, πρέπει να διαθέτει εκπαίδευση στα μέτρα πρόληψης μετάδοσης του ιού και στη χρήση των μέσων ατομικής προστασίας, καθώς και να μην ανήκει σε ομάδα υψηλού κινδύνου για σοβαρή νόσηση ή εμφάνιση επιπλοκών από τη λοίμωξη COVID-19.
- Ύπαρξη διαδικασιών και συνεργασιών με ιατρικό προσωπικό κατάλληλο για άμεση ή εξ αποστάσεως παροχή συμβουλών και δυνατότητα δειγματοληψίας φαρυγγικού επιχρίσματος για μοριακή ανίχνευση της νόσου από έμπειρο Ιατρό, σύμφωνα με τις δημοσιευμένες οδηγίες του ΕΟΔΥ
- Εκπόνηση σχεδίου εκκένωσης και ενημέρωσης των υπόλοιπων ατόμων εντός του καταλύματος εάν παραστεί ανάγκη.
- Προτείνεται η εξασφάλιση ετοιμότητας με την εκπόνηση άσκησης προσομοίωσης διαχείρισης κρούσματος
- Ο ιατρός που εξέτασε τον ασθενή ύποπτο για COVID-19, επικοινωνεί με τον ιατρό του ΕΟΔΥ (τηλ.: 210 5212054 ή 1135) και συνεννοείται για την μεταφορά των κλινικών δειγμάτων στα ειδικά εργαστήρια. Η διακίνηση θα πρέπει να γίνει με συμβεβλημένη Εταιρεία που διαθέτει πιστοποίηση για τη διακίνηση βιολογικών δειγμάτων
- Ο ιατρός οφείλει να δηλώσει το επιβεβαιωμένο κρούσμα μέσω του Μητρώου COVID-19. Επί αδυναμίας χρήσης της πλατφόρμας του Μητρώου, μπορεί να δηλώσει το κρούσμα στο Τμήμα Επιδημιολογικής Επιτήρησης του ΕΟΔΥ μέσω του συστήματος Υποχρεωτικής Δήλωσης (βλέπε <https://eody.gov.gr/covid-19-deltio-dilosis>).
- Ο ασθενής ενημερώνεται να παραμείνει εντός του χώρου απομόνωσης

- Ειδοποιείται ο γονέας / κηδεμόνας / συγγενής για να παραλάβει τον κατασκηνωτή
- Γίνεται καταγραφή όλων των ατόμων που εισέρχονται στο δωμάτιο του ασθενή συμπεριλαμβανομένων του προσωπικού (σε περίπτωση ανάγκης)
- Λήψη ιστορικού στα άτομα του οικογενειακού ή φιλικού περιβάλλοντος και ταυτόχρονα αναζήτηση και καταγραφή των επαφών του ασθενή με το προσωπικό του καταλύματος ή άλλα άτομα πριν την απομόνωσή του (διερεύνηση επαφών – Ιχνηλάτηση)
- Ενημερώνεται άμεσα και σε κάθε επόμενο στάδιο η ΟΔΕΚ
- Επιπλέον, οι κατασκηνώσεις καλούνται να τεκμηριώσουν διαδικασίες για την ανίχνευσης επαφών, καθώς και διαδικασίες για τον καθαρισμό και την απολύμανση των χώρων που πιθανών μολύνθηκαν από ύποπτα περιστατικά
- Αποτύπωση γραπτών κριτηρίων για το ύποπτο ή πιθανό κρούσμα. Αυτό θα μπορούσε να αφορά πελάτη, εργαζόμενο ή εξωτερικό συνεργάτη του καταλύματος.
- Σε αυτή την περίπτωση πρέπει να εξασφαλίζονται επιπλέον τα ακόλουθα:
  1. Παράδοση τροφής στην είσοδο του χώρου
  2. Χρήση σκευών μίας χρήσης
  3. Προμήθεια απολυμαντικών και καθαριστικών για ίδια χρήση.
- Συστήνεται να μην εισέρχεται κανείς στο χώρο των νοσούντων φιλοξενούμενων κατά την διάρκεια παραμονής τους. Να προτιμάται η διανομή των απαραίτητων (λευκά είδη, πετσέτες, καθαριστικά, χαρτί υγείας) έξω από την πόρτα. Επίσης, συστήνεται να παρέχονται σακούλες μιας χρήσης για να τοποθετούνται τόσο τα απορρίμματα, όσο και τα χρησιμοποιημένα λευκά είδη που θα καθαριστούν, προς παραλαβή από το προσωπικό καθαριότητας
- Υποχρεωτική χρήση χειρουργικής μάσκας, προστατευτικών γυαλιών, ποδονάρια, αδιάβροχης ποδιάς με μακριά μανίκια και γαντιών από όποιον εισέρχεται (σε ιδιαίτερες περιπτώσεις ανάγκης), στον χώρο της προσωρινής απομόνωσης (ο χρησιμοποιημένος προστατευτικός εξοπλισμός πρέπει να απορρίπτεται σε σακούλα και σε καμία περίπτωση να μην

ξαναχρησιμοποιείται, ενώ μετά την απόρριψη του προστατευτικού εξοπλισμού πρέπει τα χέρια να πλένονται καλά με νερό και σαπούνι),

- Τα απορρίμματα και τα λινά θα πρέπει να παραλαμβάνονται με ειδική διαδικασία, σε κλειστή σακούλα, από το προσωπικό καθαριότητας.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΟΛΥΣΜΑΤΙΚΩΝ

Ως μολυσματικά απόβλητα μπορεί να θεωρηθούν τα απορρίμματα και οι χρησιμοποιημένες προστατευτικές μάσκες προσώπου από το δωμάτιο ύποπτου, πιθανού η επιβεβαιωμένου κρούσματος. Αυτά τα απόβλητα, θα πρέπει να συγκεντρώνονται σε σακούλα κίτρινου χρώματος για μολυσματικά, να σφραγίζονται καλά και να παραδίδονται σε αδειοδοτημένο ανάδοχο για απομάκρυνση και καταστροφή μολυσματικών απορριμμάτων τα οποία πρέπει να υπόκεινται σε κατάλληλη επεξεργασία κατά αντιστοιχία των προβλέψεων της με αριθμό 146163/2012 Απόφασης των Υπουργών Οικονομικών, Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής και Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Β'1537)

ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΣ

- Όπου αυτό είναι δυνατόν, να προτιμάται ο φυσικός αερισμός με σκοπό την μείωση της συγκέντρωσης μολυσματικών παραγόντων στον αέρα.
- Εάν υπάρχουν κλιματιστικά, μπορούν να χρησιμοποιούνται με ανοιχτά παράθυρα και τις περσίδες προσανατολισμένες σε κάθετη ροή και με την προϋπόθεση της συστηματικής και πρόσφατης συντήρησής τους.
- Εάν υπάρχουν ανεμιστήρες οροφής μπορούν να χρησιμοποιούνται με ανοιχτά παράθυρα και σε χαμηλή ένταση όσο αυτό είναι δυνατόν. Ανεμιστήρες οριζόντιας ροής πρέπει να αποφεύγονται επειδή μπορεί να μεταφέρουν σταγονίδια σε μεγαλύτερη απόσταση.

- Απαιτείται συντήρηση των κλιματιστικών μονάδων και αλλαγή των φίλτρων και διενέργεια απολύμανσης κλιματιστικών μονάδων και φίλτρων κατά τακτά χρονικά διαστήματα. Θα πρέπει να τηρείται ακριβές αρχείο συντήρησης και επιθεωρήσεων των κλιματιστικών μονάδων
- Θα πρέπει να διατηρείται η θερμοκρασία και υγρασία σε αποδεκτά όρια, ιδανικά από 20 – 26 ο C, και υγρασία μεταξύ 40 % - 70 %.

ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ

Ορίζεται ως η μηχανική απομάκρυνση (π.χ. με τρίψιμο) οργανικών ρύπων (π.χ. αίμα, ιστοί) και ανόργανων ρύπων (π.χ. σκόνη) από μία επιφάνεια, από ένα εργαλείο με αποτέλεσμα τη μείωση του μικροβιακού φορτίου τους.

Σαν διαδικασία ο καθαρισμός είναι απαραίτητο να προηγείται της απολύμανσης ακόμα και της αντισηψίας και της αποστείρωσης. **Όταν γίνεται σωστός καθαρισμός αυτή η διαδικασία και μόνο μπορεί να αφαιρέσει πάνω από το 90% των μικροοργανισμών (Μείωση 1 log (10¹)).**

Για τον αποτελεσματικό καθαρισμό επιφανειών, εργαλείων κ.λπ. απαιτείται απόλυτη επαφή του κατάλληλου απορρυπαντικού με τους ρύπους. Αυτό πραγματοποιείται αρχικά με τη μηχανική απομάκρυνση του ρύπου (με τριβή) με τη βοήθεια του κατάλληλου απορρυπαντικού (όχι σκέτο νερό), το οποίο θα μειώσει την επιφανειακή τάση του νερού και με τις υπόλοιπες ιδιότητές του θα επιτύχει την απόλυτη απορρύπανση που απαιτείται πριν την απολύμανση.

Όπως γίνεται κατανοητό, τα απορρυπαντικά είναι πολύ σημαντικά για την απομάκρυνση μικροοργανισμών από επιφάνειες. Τα προϊόντα καθαρισμού μπορεί να σκοτώσουν ή να απενεργοποιήσουν ορισμένους μικροοργανισμούς, αλλά δεν είναι ικανά να τους εξαλείψουν πλήρως από τις επιφάνειες.

Επιφανειοδραστικές ή Τασιενεργές ουσίες χρησιμοποιούνται για να διαταράξουν τα στρώματα λιπών, ενώ καθαριστικά με βάση είτε οξέα είτε αλκάλια (βάσεις) χρησιμοποιούνται για τη διάσπαση πρωτεϊνών και υδρογονανθράκων.

Σημαντική παράμετρος αποτελεί το γεγονός ότι θα πρέπει τα προϊόντα καθαρισμού να ξεπλένονται καλά με πόσιμο νερό (ή απιονισμένο) από τις επιφάνειες και τα δάπεδα πριν από την εφαρμογή απολυμαντικών, εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά στις οδηγίες του κατασκευαστή.

Αναφορικά με τα δάπεδα, ο καθαρισμός με σαπούνι ή απορρυπαντικό πρέπει πάντα να προηγείται της απολύμανσης, σε εύλογο χρονικό διάστημα μετάβασης. Αν μεσολαβήσει μεγάλο χρονικό διάστημα τα δάπεδα επιμολύνονται από αερομεταφερόμενους μικροοργανισμούς αλλά και από αυτούς που μεταφέρονται με τα παπούτσια, τις ρόδες του εξοπλισμού (αν πρόκειται για επαγγελματικό χώρο) καθώς και τα σωματικά υγρά ατόμων που είναι επιβεβαιωμένα ή ύποπτα κρούσματα και συνεπώς η απολύμανση θα είναι αναποτελεσματική.

Επίσης, πρέπει να γίνει έλεγχος, ώστε να μην έχει παρέλθει η ημερομηνία λήξης του προϊόντος, ενώ δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην αποφυγή ανάμειξης καθαριστικών και απολυμαντικών, εκτός αν οι ετικέτες υποδεικνύουν ότι ο συνδυασμός τους ενδείκνυται (ο συνδυασμός χλωρίνης με καθαριστικά αμμωνίας μπορεί να προκαλέσει σοβαρό τραυματισμό ή ακόμη και τον θάνατο).

Οδηγίες καθαρισμού:

- **Καθαρίστε τις ορατά λερωμένες επιφάνειες με σαπούνι και νερό** πριν από την απολύμανση.
- **Χρησιμοποιείτε το κατάλληλο προϊόν καθαρισμού** (Εγκεκριμένο από τον ΕΟΦ) και διάβασε την ετικέτα του για να σιγουρευτείτε ότι ικανοποιεί τις ανάγκες σας.
- Ο καθαρισμός θα πρέπει να προχωρήσει από τις λιγότερο λερωμένες (καθαρότερες) στις πιο λερωμένες (πιο βρώμικες) περιοχές, και από τα υψηλότερα προς τα χαμηλότερα επίπεδα, έτσι ώστε οι ακαθαρσίες να μπορούν να πέσουν στο πάτωμα και να καθαρίζονται τελευταία και με συστηματικό τρόπο για να αποφευχθεί η επιμόλυνση των περιοχών.
- Ένα σημαντικό σημείο προσοχής στον επιφανειακό καθαρισμό είναι ότι τα πανάκια καθαρισμού πρέπει αν δεν είναι μιας χρήσεως να αντικαθίστανται

αρκετά συχνά, δηλαδή αλλάζουν και δεν βυθίζονται ξανά στον κουβά με το καθαρό νερό.

- Η χρωματική κωδικοποίηση της διαδικασίας καθαρισμού πρέπει να τηρείται αυστηρά ώστε να αποφεύγεται η εξάπλωση μικροβίων. Η μέθοδος αλλαγής υφάσματος οδηγεί σε αυξημένη ποιότητα καθαρισμού και αυξημένη παραγωγικότητα.
- Αυτό ισχύει επίσης, για παράδειγμα, όταν καθαρίζετε διαφορετικά δωμάτια - είτε σε γραφεία είτε σε νοσοκομεία. Κάθε δωμάτιο πρέπει να καθαρίζεται με νέο πανί για να αποφευχθεί η διασταυρούμενη επιμόλυνση.
- **Σε περίπτωση δωματίου ή χώρου με ύποπτο ή επιβεβαιωμένο κρούσμα:** Χρησιμοποιούνται πανάκια/υφάσματα μίας χρήσης ή χαρτί καθαρισμού καθώς και σφουγγαρίστρες με αποσπώμενες κεφαλές.
  - Πρέπει να απορρίπτονται μετά από κάθε χρήση σε ειδικές σακούλες και να αντιμετωπίζονται ως μολυσματικά απόβλητα στην περίπτωση που ο καθαρισμός αφορά χώρους από όπου έχει περάσει επιβεβαιωμένο κρούσμα.
  - Πρέπει να αποφεύγεται το πιτσίλισμα και ο ψεκασμός κατά τη διάρκεια του καθαρισμού και της απολύμανσης.
  - Για περιοχές υψηλού κίνδυνου μόλυνσης από τη νόσο COVID-19 (στο δωμάτιο με ύποπτο ή επιβεβαιωμένο κρούσμα), χρησιμοποιήστε νέο πανί για κάθε νέο σημείο. Τα πανάκια αυτά πρέπει να απορρίπτονται με διαχείριση μολυσματικού ή να απολυμαίνονται σε διάλυμα υποχλωριώδους νατρίου 0,1%.

Κόκκινο: για τα WC όπου υπάρχει παρουσία σωματικών υγρών πχ τα ούρα και στα πλακάκια στη γύρω περιοχή.

Κίτρινο: για τους χώρους υγιεινής όπως νιπτήρες, πλακάκια, ράφια, εξαρτήματα, καθρέφτες, καμπίνες ντους και μπανιέρες.

Μπλε: έπιπλα, γραφεία, ντουλάπια, καρέκλες, ράφια, καλοριφέρ, πόρτες κ.λπ.

Πράσινο: ειδικές περιοχές π.χ. καθαρισμός και απολύμανση στο χώρο φροντίδας (κρεβάτια φροντίδας), χειρουργείο ή κουζίνα.

Αυτό εξασφαλίζει ότι ένα πανί που έχει χρησιμοποιηθεί για τον καθαρισμό της τουαλέτας δεν θα χρησιμοποιηθεί σε ένα γραφείο. Κάδοι, πανιά και σφουγγάρια καθαρισμού διατίθενται στα αντίστοιχα χρώματα.

- Χρησιμοποιούνται πανάκια/υφάσματα μίας χρήσης ή χαρτί καθαρισμού καθώς και σφουγγαρίστρες με αποσπώμενες κεφαλές.
- Πρέπει να απορρίπτονται μετά από κάθε χρήση σε ειδικές σακούλες και να αντιμετωπίζονται ως μολυσματικά απόβλητα στην περίπτωση που ο καθαρισμός αφορά χώρους από όπου έχει περάσει επιβεβαιωμένο κρούσμα.
- Πρέπει να αποφεύγεται το πιτσίλισμα και ο ψεκάσμος κατά τη διάρκεια του καθαρισμού και της απολύμανσης.
- Ο εξοπλισμός καθαρισμού (π.χ. κουβάδες, σφουγγαρίστρες, πανιά καθαρισμού κλπ) θα πρέπει να διατηρείται σε υγειονομικά αποδεκτή κατάσταση. Οι κουβάδες πρέπει να πλένονται με απορρυπαντικό, να ξεπλένονται, να στεγνώνουν και να αποθηκεύονται ανεστραμμένοι για να αποστραγγίζονται πλήρως όταν δεν χρησιμοποιούνται.
- Ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται για χώρους απομόνωσης για ασθενείς με COVID-19 πρέπει να είναι χρωματικά κωδικοποιημένος και διαχωρισμένος από τον υπόλοιπο εξοπλισμό.
- Τέλος, μετά το πέρας του καθαρισμού, όλα τα υλικά μιας χρήσης θα πρέπει να απορρίπτονται σε πλαστικές σακούλες. Οι πλαστικές σακούλες των κάδων, όταν γεμίζουν, πρέπει να δένονται σφικτά και να απομακρύνονται αμέσως. Τονίζεται ότι, το προσωπικό όταν καθαρίζει θα πρέπει να φοράει γάντια και στολή εργασίας. Τα γάντια μετά τη χρήση τους πρέπει να απορρίπτονται αμέσως στις πλαστικές σακούλες των κάδων απορριμμάτων και να μη γίνονται προσπάθειες καθαρισμού τους, πχ. πλύσιμο των γαντιών μιας χρήσης και επαναχρησιμοποίησή τους.
- Χαλιά, πατάκια, κουρτίνες και άλλα αντικείμενα που δεν είναι εφικτό να πλένονται συνέχεια, συστήνεται ατμοκαθαρισμός.

- Τοποθέτηση λερωμένων ρούχων, πετσετών και κλινοσκεπασμάτων σε ξεχωριστό σάκο για τα άπλυτα με προσοχή, για αποφυγή επαφής με το δέρμα και τα ρούχα. Πλύσιμο στο πλυντήριο με κοινό οικιακό απορρυπαντικό σε υψηλή θερμοκρασία (60⁰ C – 90⁰ C) και καλό στέγνωμα. Εάν η φύση του υφάσματος δεν επιτρέπει τη χρήση υψηλής θερμοκρασίας, θα πρέπει να προστίθεται στην πλύση χλωρίνη ή άλλο κατάλληλο απολυμαντικό ειδικό για υφάσματα.
- Καθαρισμός όλων των μαλακών ή πορωδών επιφανειών (π.χ. χαλιά, χαλιά, κουρτίνες) με κατάλληλα και εγκεκριμένα ως προς την αποτελεσματικότητά τους έναντι του κορονοϊού προϊόντα καθαρισμού.
- Τακτικότερη απολύμανση περιοχών συχνής αφής

Τα παρακάτω κοινόχρηστα σημεία/εξοπλισμός θα πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται με καθημερινό πρόγραμμα ή μετά από κάθε χρήση:

- παροχή πόσιμου νερού - κρουνοί, πώματα, μάνικες και άλλος εξοπλισμός που χρησιμοποιείται για τον εφοδιασμό νερού
  - σημεία εκκένωσης χημικών WC
  - θυρίδες φύλαξης προσωπικών αντικειμένων και τα κλειδιά τους
  - χερούλια και τα κλειδιά από κοινόχρηστα ψυγεία
  - σημεία που αγγίζονται στις θέσεις παροχής ηλεκτρισμού
  - εξοπλισμός ναυαγοσωστικής
  - κάδοι απορριμμάτων
  - άλλα σημεία που αγγίζονται συχνά (κουπαστές, κιγκλιδώματα)
-
- Πλύνετε όλα τα κλινοσκεπάσματα και τις πετσέτες με απολυμαντικό απορρυπαντικό πλυντηρίου και να μη παραλείπεται η συχνή πλύση καλυμμάτων κρεβατιών και διακοσμητικών μαξιλαριών που ενδέχεται να μην αλλάζουν μετά από κάθε επισκέπτη.
  - Οι ιοί μπορούν επίσης να επιβιώσουν στους «πυρήνες σταγονίδια» για αρκετές ώρες στον αέρα, οπότε βεβαιωθείτε ότι όλο το προσωπικό καθαριότητας καθαρίζει τα δωμάτια με τα κατάλληλα προστατευτικά μέσα, συμπεριλαμβανομένων γαντιών και μάσκας προσώπου.

- Εκτός από την παροχή προστατευτικού εξοπλισμού στο προσωπικό, φροντίστε να εκπαιδεύετε τους υπαλλήλους για το πώς να φορούν και να βγάζουν σωστά μάσκες και γάντια, ώστε να μην μολύνονται κατά την λανθασμένη χρήση τους.
- Η χρήση γαντιών μιας χρήσης κατά τον καθαρισμό επιφανειών με σωματικά υγρά όπως αίμα, κόπρανα ή άλλα σωματικά υγρά είναι απαραίτητη. Ως επιπλέον μέτρο, συστήνεται η χρήση οφθαλμικής προστασίας/προστασίας προσώπου (ασπίδα προσώπου ή προστατευτικά γυαλιά ευρέως πεδίου) και καθαρής μη αποστειρωμένης αδιάβροχης ρόμπας με μακριά μανίκια ή εάν δεν είναι διαθέσιμη, αδιάβροχης ποδιάς και επιμανίκια για προστασία από μεγάλη ποσότητα βιολογικών υγρών. Συστήνεται αρχικά ο καθαρισμός με χρήση απορροφητικών υλικών.
- Επιφάνειες εμφανώς μολυσμένες με αίμα ή άλλα βιολογικά υγρά πρέπει να καθαρίζονται με φρέσκο διάλυμα οικιακής χλωρίνης 5,25% σε αναλογία 1 προς 10 που θα παραμείνει στην επιφάνεια 10 λεπτά και στη συνέχεια θα ξεπλυθεί με νερό.
- Συνίσταται η απομάκρυνση κοινόχρηστων αντικειμένων πολλαπλής χρήσης όπως μενού, περιοδικά, κλπ.
- Αντικείμενα όπως κουρτίνες, σκίαστρα θα πρέπει να πλένονται στο πλυντήριο με κοινό οικιακό απορρυπαντικό σε υψηλή θερμοκρασία (60°C – 90°C) και να στεγνώνονται επαρκώς. Εναλλακτικά συστήνεται τακτικός ατμοκαθαρισμός (θερμοκρασία > 70°)

ΑΠΟΛΥΜΑΝΣΗ

Σύμφωνα με την υγειονομική διάταξη Υ1β/οικ.772 ΦΕΚ 961 τ. Β΄ 23-12-1994 «Κυκλοφορία απολυμαντικών χώρου» Απολύμανση ορίζεται η διαδικασία με την οποία επιτυγχάνεται η αδρανοποίηση ή καταστροφή των παθογόνων μικροοργανισμών, αλλά όχι των ανθεκτικών τους μορφών (π.χ. σπόροι, κύστες) με χημικές ουσίες (π.χ. αλκοόλη, υποχλωριώδες νάτριο (κοινή οικιακή χλωρίνη) ή φυσικές μεθόδους (π.χ. υψηλή θερμοκρασία, υπεριώδης ακτινοβολία) σε

αντικείμενα, εργαλεία και επιφάνειες προκειμένου να προληφθεί η διασπορά και μετάδοση των μολύνσεων.

Μία χημική ουσία ονομάζεται "απολυμαντικό" μόνο όταν ο πληθυσμός των βακτηρίων μειώνεται κατά 5 και των ιών κατά 4 λογαριθμικές μονάδες ενώ «απολύμανση» καλείται η μείωση των υπαρχόντων μικροβίων κατά 5 λογαριθμικές μονάδες ή 99,999%. Είναι λιγότερο αποτελεσματική από την αποστείρωση, η οποία είναι μια ακραία φυσική και ή χημική διαδικασία που σκοτώνει όλους τους τύπους μικροοργανισμών.

Λόγω της πιθανής επιβίωσης του ιού SARS-CoV-2 στο περιβάλλον για αρκετές ημέρες, οι χώροι και οι περιοχές που έχουν πιθανά μολυνθεί από τον ιό πρέπει να απολυμαίνονται πριν την επαναχρησιμοποίησή τους. Αυτό είναι υποχρεωτικό μετά από εντοπισμό επιβεβαιωμένου κρούσματος στο χώρο εργασίας ή σε κοινόχρηστο χώρο εντός της κτηριακής υποδομής

Σε περίπτωση που ο χώρος δεν χρησιμοποιείται, συστήνεται να γίνει ο καθαρισμός 72 ώρες μετά από την παρουσία του πιθανού ή επιβεβαιωμένου κρούσματος στο χώρο, γιατί το ιϊκό φορτίο αναμένεται ότι θα έχει μειωθεί σημαντικά μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα.

Η απολύμανση θα πρέπει να παρέχεται υποχρεωτικά ως μέτρο προστασίας από την εξάπλωση του κορονοϊού (SARS-CoV-2), σύμφωνα με την αριθμ. πρωτ. δ1γ/γ.π/οικ 19954/20-03-2020 εγκύκλιο με θέμα: μέτρα καθαρισμού και απολύμανσης σε χώρους και επιφάνειες κατά την εξέλιξη της πανδημίας του SARS-CoV-2.

Τονίζεται η ανάγκη για σχολαστική αναζήτηση της επάρκειας του αναδόχου απολύμανσης σε όλα τα απαραίτητα πιστοποιητικά και διαπιστεύσεις, ώστε να εξασφαλίζεται το μέγιστο δυνατό σε ποιότητα απολύμανσης αποτέλεσμα. Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να διαθέτει ειδικό επιστήμονα για απολυμάνσεις (π.χ. επόπτης δημόσιας υγείας – υγιεινολόγος) και εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό, επίσης να διαθέτει πιστοποιητικό διαχειριστικού συστήματος ποιότητας ISO 9001:2015, πιστοποιητικό περιβαλλοντικής διαχείρισης ISO 14001:2015, και πιστοποιητικό συστήματος Υγιεινής & Ασφάλειας ISO 45001:2018 με πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΠΟΛΥΜΑΝΣΗΣ.

Επίσης έχει την υποχρέωση για την παροχή όλων των μέσων και στοιχείων τα οποία κρίνονται απαραίτητα για την υλοποίηση της ανατιθέμενης εργασίας.

Η επιλογή μεθόδου της εφαρμογής και αντιστοίχως η χρήση του απαιτούμενου εξοπλισμού πρέπει πάντα να στοχεύει στην αποτελεσματική και με ασφαλή τρόπο καταπολέμηση του ιϊκού φορτίου των μολυσμένων χώρων, επιφανειών και σημείων, χωρίς την περαιτέρω πρόκληση ρύπανσης καθώς και φθορών και καταστροφής άλλων υλικών και αντικειμένων. Για αυτόν το λόγο συνιστάται κατά περίπτωση & χρήση ατοξικής μεθόδου.

Ένα ιδανικό απολυμαντικό παρέχει ένα ευρύ φάσμα λειτουργίας σε οποιοδήποτε περιβάλλον και είναι παράλληλα μη τοξικό, μη ερεθιστικό, μη διαβρωτικό και σχετικά φθινό. Δυστυχώς, κανένα απολυμαντικό δεν είναι ιδανικό. Επομένως, η προσεκτική εξέταση των χαρακτηριστικών ενός απολυμαντικού είναι απαραίτητη για την επιλογή του πιο χρήσιμου, αποτελεσματικού και οικονομικά αποδοτικού προϊόντος.

Κατηγορίες Χημικών Απολυμαντικών

Τα χημικά απολυμαντικά μπορούν να χωριστούν σε κατηγορίες βασιζόμενα στη χημική σύσταση τους και το επίπεδο απολύμανσης τους. Κάθε κατηγορία έχει τα δικά της χαρακτηριστικά, κινδύνους, τοξικότητα και αποτελεσματικότητα ενάντια σε διάφορους μικροοργανισμούς.

Αλκοόλες: Οι αλκοόλες συνήθως χρησιμοποιούνται ως τοπικά αντισηπτικά σε συστάσεις των 70-90% ισοπροπανόλης ή αιθανόλης. Υψηλότερες συγκεντρώσεις αλκοόλης (95%) είναι λιγότερο δραστικές λόγω της απαραίτητης παρουσίας του νερού, για να αλλοιώσει τις πρωτεΐνες. Η αποτελεσματικότητά τους ενδείκνυται ενάντια σε βακτήρια και ιούς με έλυτρο (enveloped viruses) ενώ κρίνονται αναποτελεσματικά απολυμαντικά ενάντια σε σπόρους και ιούς χωρίς έλυτρο.

Πιο συγκεκριμένα, η δράση της αιθανόλης οφείλεται στην καταστροφή της μεμβράνης των μικροβίων με τη μετουσίωση (αλλαγή) των πρωτεϊνών τους. Η αιθανόλη είναι δραστική όταν είναι υδατικό διάλυμα καθόσον η μετουσίωση των πρωτεϊνών δεν επιτυγχάνεται απουσία νερού. Το πιο δραστικό διάλυμα είναι περιεκτικότητας 70 %, που καταστρέφει τα βακτήρια, το μυκοβακτηρίδιο της

φυματιώσεως και τους μύκητες. Είναι επίσης δραστική στους ελυτροφόρους ιούς (π.χ. ιούς της γρίπης, παραγρίπης, του απλού έρπητα, του HIV και του SARS-CoV-2). Έχει μικρή δράση στους μη ελυτροφόρους ιούς (π.χ. ιό της ηπατίτιδας A και B, εντεροϊούς, ροταϊό, αδενοϊούς, νοροϊούς, ρινοϊούς) και στα πρωτόζωα. Η αιθανόλη για να είναι αποτελεσματική απαιτείται χρόνος επαφής τουλάχιστον ενός (1) λεπτού.

Αλδεΐδες: Οι αλδεΐδες είναι απολυμαντικοί παράγοντες ευρέως φάσματος. Οι πιο συχνά χρησιμοποιούμενοι παράγοντες είναι η αιθανεδιάλη, η φορμαλδεΐδη (formalin) και η γλουταραλδεΐδη. Οι αλδεΐδες είναι πολύ αποτελεσματικές κατά των βακτηρίων, των μυκήτων, των ιών, των μυκοβακτηρίων και των βακτηριακών σπορίων.

Ενώσεις Χλωρίου: Οι ενώσεις χλωρίου θεωρούνται επίσης ευρέως φάσματος, είναι αποτελεσματικές έναντι των βακτηρίων, των ιών με έλυτρο και ιών χωρίς έλυτρο, των μυκοβακτηρίων και των μυκήτων. Σε υψηλές συγκεντρώσεις, οι ενώσεις χλωρίου μπορούν να είναι σποριοκτόνες. Οι πιο συχνά χρησιμοποιούμενοι παράγοντες είναι το διοξείδιο του χλωρίου, το υποχλωριώδες νάτριο (χλωρίνη λευκαντική) και το υποχλωριώδες ασβέστιο.

Ενώσεις Ιωδίου: Οι ενώσεις ιωδίου αποτελούν επίσης ουσίες ευρέως φάσματος δράσης και θεωρούνται αποτελεσματικές για μια μεγάλη ποικιλία βακτηρίων, μυκοβακτηρίων, μυκήτων και ιών. Ένα κλασικό παράδειγμα είναι το βάμμα του ιωδίου που έχει χρησιμοποιηθεί ως αντισηπτικό για πληγές και γρατζουνιές. Οι παράγοντες ιωδίου απενεργοποιούνται από ενώσεις τεταρτοταγούς αμμωνίου και οργανικά υπολείμματα. Το ιωδοφόρο είναι ένας συνδυασμός ιωδίου και ενός παράγοντα διαλυτοποίησης ή φορέα - το προκύπτον σύμπλοκο παρέχει μια δεξαμενή παρατεταμένης απελευθέρωσης ιωδίου και απελευθερώνει μικρές ποσότητες ελεύθερου ιωδίου σε υδατικό διάλυμα για τη θανάτωση μικροβίων.

Φαινόλες: Τα απολυμαντικά παράγωγα φαινόλης (καρβολικό οξύ) έχουν μία χαρακτηριστική οσμή πεύκου-πίσσας και μετατρέπονται σε γαλάκτωμα στο νερό. Οι φαινόλες σε συγκέντρωση 5% θεωρούνται βακτηριοκτόνες, μυκητοκτόνες και ιοκτόνες για ιούς με έλυτρο. Διατηρούν περισσότερη δραστικότητα παρουσία οργανικού υλικού από τα απολυμαντικά που περιέχουν ιώδιο ή χλώριο. Οι κρεσόλες,

το εξαχλωροφαίνιο, τα αλκυλο- και χλωρο- παράγωγα και τα διφαινύλια είναι πιο δραστικά από την ίδια τη φαινόλη.

Τεταρτοταγή Αμμωνιακά Άλατα: Οι ενώσεις τεταρτοταγούς αμμωνίου, όπως το χλωριούχο βενζαλκόνιο, είναι γενικά άοσμες, άχρωμες, μη ερεθιστικές και αποσμητικές. Αποτελούν επίσης την πιο γνωστή κατηγορία κατιοντικών τασιενεργών. Οι ενώσεις έχουν απορρυπαντική δράση και ορισμένες έχουν και απολυμαντική δράση. Ωστόσο, ορισμένες ενώσεις τεταρτοταγούς αμμωνίου απενεργοποιούνται παρουσία μερικών σαπουνιών ή υπολειμμάτων σαπουνιού. Η αντιβακτηριακή τους δραστηριότητα μειώνεται παρουσία οργανικού υλικού. Οι ενώσεις τεταρτοταγούς αμμωνίου είναι αποτελεσματικές έναντι των βακτηρίων αλλά μερικώς αποτελεσματικές κατά των μυκήτων και των ιών.

Οξειδωτικοί Παράγοντες: Οι κοινές οξειδωτικές ουσίες είναι το υπεροξείδιο του υδρογόνου, το όζον, το υπεροξικό οξύ (PAA) και το υπερμαγγανικό κάλιο. Το υπεροξείδιο του υδρογόνου που χρησιμοποιείται ως αντισηπτικό, είναι επίσης αποτελεσματικό στην απολύμανση των άψυχων αντικειμένων. Κάτω από συνθήκες υψηλών θερμοκρασιών μπορεί να καθίσταται και ως σποριοκτόνο. Το Υπεροξείδιο του υδρογόνου θεωρείτε βακτηριοκτόνο, ιοκτόνο και μυκητοκτόνο σε συγκεντρώσεις 5 έως 20 %. Για συχνή χρήση είναι συνηθώς σε συγκεντρώσεις 3 έως 10 %, ενώ σε βιομηχανική και ερευνητική χρήση κυκλοφορεί σε συμπυκνωμένη μορφή >30%. Έχει αναφερθεί, ιδανική συγκέντρωση για την απολύμανση επιφανειών σε συγκεντρώσεις 0.5 %. Το PAA είναι ένα από τα πιο αποτελεσματικά υγρά σποριοκτόνα και χρησιμοποιείται ευρέως στην απολύμανση του εξοπλισμού επεξεργασίας τροφίμων και των ιατρικών οργάνων επειδή δεν αφήνει τοξικά υπολείμματα. Το υπερμαγγανικό κάλιο έχει επίσης αντιμικροβιακές ιδιότητες. Είναι αποτελεσματικό απολυμαντικό ενάντια σε άλγη (0,01%) και ιούς (1%), αλλά τείνει να ερεθίζει τους ιστούς σε συγκεντρώσεις μεγαλύτερες από 1: 10.000.

Όλες οι επιφάνειες που είναι δυνητικά μολυσμένες από τον ιό SARS-CoV-2, συμπεριλαμβανομένων των αντικειμένων, πρέπει να καθαρίζονται πρώτα με ουδέτερο απορρυπαντικό και νερό και καλή μηχανική τριβή και, αφού στεγνώσουν, να απολυμαίνονται, ανάλογα με τη συμβατότητα του υλικού στην απολυμαντική ουσία, με:

1. Απολυμαντικό σκεύασμα, με αποδεδειγμένη δράση κατά των ελυτροφόρων ιών, εγκεκριμένο από τους αρμόδιους φορείς, ακολουθώντας πάντα τις οδηγίες του κατασκευαστή και την εθνική νομοθεσία, όσον αφορά στην αποτελεσματική (εφαρμογή για όσο χρόνο συνιστάται) και ασφαλή χρήση του προϊόντος. Πιθανά κανένα από τα προϊόντα που κυκλοφορούν μέχρι και σήμερα στο εμπόριο δεν αναφέρουν ότι έχουν αποδεδειγμένη δράση κατά του SARS-CoV-2. Αντ' αυτού, τα χημικά και τα λοιπά δραστικά συστατικά απαιτείται να είναι αποτελεσματικά έναντι παρόμοιων και άλλων δυσκολότερων ιών.

2. Εναλλακτικά με διάλυμα υποχλωριώδους νατρίου συγκέντρωσης 0,1% για τουλάχιστον 1 λεπτό.

3. Εναλλακτικά με διάλυμα με βάση την αιθανόλη, σε συγκέντρωση 60-95%, για τουλάχιστον 1 λεπτό, ιδιαίτερα για επιφάνειες που είναι πιθανόν να καταστραφούν από τη χρήση υποχλωριώδους νατρίου ή κάποιας άλλης απολυμαντικής ουσίας.

Στην περίπτωση που η αρχική συγκέντρωση του υποχλωριώδους νατρίου είναι 5%, η τελική συγκέντρωση 0,1% (1000 ppm διαθέσιμου χλωρίου) επιτυγχάνεται με αραίωση 1:50 (20ml:1000ml). Αντίστοιχα η τελική συγκέντρωση 0,5% (5000 ppm διαθέσιμου χλωρίου) επιτυγχάνεται με αραίωση 1:10 (100ml:1000ml).

Σε περίπτωση που η αρχική συγκέντρωση του υποχλωριώδους νατρίου είναι διαφορετική του 5% ο υπολογισμός της απαιτούμενης αραίωσης για τελική συγκέντρωση 0,1% – 0,5% (1000 ppm – 5000 ppm διαθέσιμου χλωρίου) επιτυγχάνεται με τον ακόλουθο τύπο:

$$[\% \text{ αρχική συγκέντρωση υποχλωριώδους νατρίου} / \% \text{ επιθυμητή τελική συγκέντρωση}] - 1 = \text{Συνολικά μέρη νερού για κάθε μέρος υποχλωριώδους νατρίου}$$

Παράδειγμα:

Για παρασκευή διαλύματος υποχλωριώδους νατρίου τελικής συγκέντρωσης 0,1% (1000ppm) από διάλυμα αρχικής συγκέντρωσης 3,5% : $[3,5\% / 0,1\%] - 1 = 35 - 1 = 34$ μέρη νερού για κάθε μέρος χλωρίνης. Συνεπώς πρέπει να προσθέσετε 1 μέρος χλωρίνης 3,5% σε 34 μέρη νερού (δηλ. 30 ml χλωρίνης σε 1000 ml νερού).

Επίσης για να υπολογίσετε τη συγκέντρωση της χλωρίνης που χρειάζεστε χρησιμοποιείται τον Νόμο της αραιώσης: $C1 \times V1 = C2 \times V2$

- C1 είναι η αρχική συγκέντρωση του διαλύματος λευκαντικού (υποχλωριώδες νάτριο).
- V1 είναι ο όγκος του λευκαντικού που θα αραιωθεί με νερό. Αυτό προσπαθείτε να υπολογίσετε.
- C2 είναι η συγκέντρωση του αραιωμένου διαλύματος λευκαντικού που προετοιμάζετε.
- V2 είναι ο όγκος του διαλύματος λευκαντικού που προετοιμάζετε.

Παράδειγμα: Έχω χλωρίνη συγκέντρωσης 5 % κατ' όγκο και θέλω να φτιάξω συγκέντρωση 200 ppm ή 0.02% σε ποσότητα 1 λίτρου.

Άρα $5\% \times V1 = 0.02\% \times 1\text{Λιτρο}$

$V1 = [0.02\% \times 1\text{Λιτρο}] / 5\% = 0.04$ Λίτρα, άρα θέλω 40 ml από την αρχική χλωρίνη και συμπληρώνω 960 λίτρα κρύου νερού.

Το υποχλωριώδες νάτριο (NaClO - γνωστό και ως λευκαντικό), είναι ένα ισχυρό οξειδωτικό και χρησιμοποιείται σε ποικιλία εφαρμογών περιλαμβανομένης και της απολυμαντικής του δράσης. Όταν διατίθεται στο εμπόριο για οικιακή χρήση για οικιακή χρήση, περιέχει συνήθως 1-3% ενεργό χλώριο.

Αλκοολούχα αντισηπτικά – απολυμαντικά επιφανειών

Η 100% αλκοόλη κρίνεται λιγότερο δραστική λόγω της πτητικότητας της όπου και εξατμίζεται πολύ γρήγορα από τις επιφάνειες ή τα χέρια, μην δίνοντας τον απαραίτητο χρόνο δράσης (1-2 λεπτά). Τα αλκοολούχα αντισηπτικά με ποσοστό αλκοόλης άνω του 70 % προτείνονται από τους διεθνείς οργανισμούς διότι οι αλκοόλες είναι εκλεκτικοί απορροφητές του λίπους. Αυτό σημαίνει ότι εάν πάνω σε μία επιφάνεια βρεθούν πρωτεΐνες και λίπος, οι αλκοόλες θα ενωθούν πρώτα με το λίπος.

Στην περίπτωση του SARS-CoV-2, η λιπόφιλη στοιβάδα του ενώνεται πρώτη με την αλκοόλη και ο ιός αποδιοργανώνεται πάνω στο δέρμα ή στις επιφάνειες. Η ισοπροπυλική αλκοόλη ή ισοπροπανόλη αποτελεί ένα δραστικό απολυμαντικό ενάντια σε πληθώρα παθογόνων μικροοργανισμών συμπεριλαμβανομένου και του SARS-COV2, με τη προϋπόθεση ότι εφαρμόζεται σε συγκέντρωση 70%. Στις αλκοόλες να υπενθυμίσουμε ότι σαν δραστικές ουσίες δεν λειτουργεί μόνο η αιθανόλη(οινόπνευμα), αλλά και η ισοπροπυλική αλκοόλη ή η βουτανολόλη. Προϋπόθεση για τα παραπάνω είναι να έρθουν οι αλκοόλες σε επαφή με κάθε πτυχή της επιφάνειας του δέρματος. Τα αντισηπτικά μαντηλάκια ή το τρίψιμο των χεριών με ένα πήκτωμα (ζελ) δεν εγγυάται ότι θα καλυφθεί κάθε πτυχή της επιδερμίδας των χεριών αρκετά, επομένως είναι η τελευταία λύση.

Η αιθανόλη για να είναι αποτελεσματική απαιτείται χρόνος επαφής ενός (1-2) λεπτού. Αντικαθιστά τα δ/τα χλωρίνης για επιφάνειες που δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί η τελευταία όπως μεταλλικές επιφάνειες.

Οδηγίες απολύμανσης

- Ελέγξτε στην ετικέτα την ημερομηνία λήξης του. Το οικιακό λευκαντικό λήγει 1 χρόνο από την ημερομηνία παραγωγής του.
- Χάνει τη δραστικότητά του (έκθεση στη θερμότητα και το φως) γρήγορα μετά το άνοιγμα της συσκευασίας, αν δεν αποθηκεύεται σωστά.
- Το διάλυμα πρέπει να φτιάχνεται (ανάμειξη χλωροκαθαριστικού με νερό) λίγο πριν την εφαρμογή.
- Έχει μέγιστη διάρκεια αποτελεσματικής εφαρμογής έως 24 ώρες από την αραίωσή του.
- Διατηρήστε τα προϊόντα καθαρισμού στην αρχική τους συσκευασία με τις αρχικές ετικέτες τους.
- Να φοράτε πάντα γάντια από καουτσούκ για να προστατεύεται το δέρμα στα χέρια.
- Φορέστε προστατευτικά γυαλιά ή άλλη προστασία για τα μάτια.
- Μην εισπνέετε τις αναθυμιάσεις.

- Κρατήστε παράθυρα και πόρτες ανοικτά για να αερίζετε καλά ο χώρος που απολυμαίνετε.
- Διατηρήστε τα πρότυπα ασφαλείας και ακολουθείτε πάντα τις οδηγίες όπως υποδεικνύονται από τον κατασκευαστή.
- Πρέπει να εφαρμόζεται αρκετό διάλυμα απολυμαντικού ώστε οι επιφάνειες να παραμένουν υγρές για το χρονικό διάστημα που απαιτείται απολυμαντικό να απενεργοποιεί τα παθογόνα, όπως συνιστά ο κατασκευαστής.
- Αν μιλάμε για διαλύματα λευκαντικού, σε συγκεντρώσεις μικρότερες από αυτό που προβλέπεται μπορεί να μην είναι αποτελεσματική. Διαλύματα υποχλωριώδους νατρίου σε συγκεντρώσεις μεγαλύτερες από αυτό που προβλέπεται θα προκαλέσει διάβρωση των εγκαταστάσεων και ερεθισμό της αναπνευστικής οδού τόσο σε άτομα όσο και σε ζώα.
- Οι υψηλές συγκεντρώσεις χλωρίου μπορεί να οδηγήσουν σε διάβρωση των μετάλλων και ερεθισμό του δέρματος ή των βλεννογόνων (εκτός από τις πιθανές παρενέργειες που σχετίζονται με τη μυρωδιά του χλωρίου στα ευάλωτα άτομα, όπως τα άτομα με άσθμα).
- Μετά την απολύμανση με διαλύματα χλωρίνης, οι επιφάνειες πρέπει να ξεπλένονται και να στεγνώνουν (Διαλύματα 200ppm και πάνω).
- Αποθηκεύστε τη χλωρίνη σε κλειστό χώρο υπό σκιά κλειδωμένο με σήμανση εξωτερικά και ειδικά μακριά από μέρη που φτάνουν τα παιδιά.
- Όταν αποθηκεύεται λανθασμένα και σε άμεση έκθεση σε ηλιακό φως ή σε θερμοκρασία >25°C χάνει τη δραστηριότητά της γρηγορότερα.
- Πρέπει να αποθηκεύεται σε αδιαφανείς περιέκτες για να προστατεύεται από τη ηλιακή ακτινοβολία.
- Δεν απορρίπτουμε χημικά απολυμαντικά στην τουαλέτα (πχ διαλύματα υποχλωριώδους νατρίου).
- Δεν απορρίπτουμε αναφλέξιμα απολυμαντικά στον αγωγό λυμάτων / βόθρο γιατί ελλοχεύει κίνδυνος έκρηξης.
- Ομοίως, τα απολυμαντικά φορμαλδεΰδης δεν πρέπει να απορρίπτονται στην αποχέτευση.

- Η άμεση προσθήκη απολυμαντικών σε σηπτικό σύστημα μπορεί να διαταράξει την ισορροπία των βακτηρίων που συνήθως διαλύουν τα απόβλητα.

ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ

Η εξυγίανση μειώνει τον αριθμό των μικροβίων σε επιφάνειες ή αντικείμενα σε ασφαλές επίπεδο, σύμφωνα με τα νομοθετικά όρια ή πρότυπα ή απαιτήσεις προστασίας της δημόσιας υγείας. Αυτή η διαδικασία λειτουργεί είτε καθαρίζοντας είτε απολυμαίνοντας επιφάνειες ή αντικείμενα για να μειώσετε τον κίνδυνο εξάπλωσης της μόλυνσης. Εξυγιαντικά είναι ουσίες ή μίγματα ουσιών με απολυμαντική δράση, που χρησιμοποιούνται με σκοπό την ελάττωση του μικροβιακού φορτίου σε υγειονομικά ασφαλή επίπεδα κυρίως στη βιομηχανία τροφίμων ή στο Περιβάλλον (Υ1β/οικ.772 ΦΕΚ 961 τ. Β' 23-12-1994 «Κυκλοφορία απολυμαντικών χώρου»).

Υπέρθερμος ατμός υπό πίεση

Σύμφωνα με τα κέντρα ελέγχου και πρόληψης νοσημάτων (CDC) των Η.Π.Α. που έχουν μελετήσει ελυτροφόρους ιούς (με λιπιδικό περίβλημα όπως και ο SARS-CoV-2) οι ιοί της γρίπης απενεργοποιούνται σε θερμοκρασίες άνω των 75°C. Ο ατμός, που παράγεται στους 100°C, είναι γνωστό ότι «σκοτώνει» τον ιό της γρίπης και αποτελεί μια εναλλακτική λύση του καθαρισμού υφασμάτων με απορρυπαντικό και νερό. Ο ατμός λειτουργεί συνδυαστικά πραγματοποιώντας καθαρισμό και απολύμανση ταυτόχρονα (η απολύμανση θανατώνει τα παθογόνα, ενώ ο καθαρισμός απομακρύνει τη βρωμιά).

Σε ευαίσθητες ή ιδιαίτερα ύποπτες περιοχές, θα πραγματοποιηθεί με χρήση ξηρού υπέρθερμου ατμού. Ο ξηρός υπέρθερμος ατμός αποτελεί οικολογική λύση για την καταπολέμηση των μικροοργανισμών χωρίς τη χρήση χημικών ουσιών και δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία και στο περιβάλλον. Η ροή του ξηρού υπέρθερμου

ατμού είναι αρκετά ισχυρή και διεισδύει αποτελεσματικά σε ρωγμές, σχισμές, έπιπλα, υφάσματα, απολυμαίνοντας άμεσα τις περιοχές που εφαρμόζεται. Η χρήση του ξηρού υπέρθερμου ατμού θα εφαρμοστεί και στις καμπίνες των οχημάτων. Η ατοξική μέθοδος αποτελεί οικολογική λύση για την καταπολέμηση των μικροβίων χωρίς τη χρήση χημικών ουσιών και δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία και στο περιβάλλον. Η ροή του ξηρού υπέρθερμου ατμού είναι αρκετά ισχυρή και διεισδύει αποτελεσματικά σε ρωγμές, σχισμές, έπιπλα, υφάσματα, απολυμαίνοντας άμεσα τις περιοχές που εφαρμόζεται. Εφαρμόζεται σε σημεία τα οποία πιθανόν να υποστούν φθορές από το υγρό ή/και χημικό παράγοντα και οι επιφάνειες είναι άμεσα παραδοτέες προς χρήση.

Υπάρχουν ενστάσεις σε σχέση με τον καθαρισμό στρωμάτων που βασίζονται στον διαδεδομένο ισχυρισμό σχετικά με την απολύμανση στρωμάτων με ατμοκαθαριστή, που αναφέρεται στην δημιουργία υγρασίας που μπορεί να περάσει στο στρώμα. Έχει αποδειχθεί ότι ένας σύγχρονος επαγγελματικός ατμοκαθαριστής με υψηλή πίεση και θερμοκρασία παρέχει ξηρό ατμό, ατμό που απολυμαίνει χωρίς να υγραίνει τις επιφάνειες.

Η εξήγηση στηρίζεται στην εν γένει διαδικασία παραγωγής υπέρθερμου ατμού και η οποία επηρεάζεται από 2 παράγοντες: την πίεση και τη θερμοκρασία. Σε κανονικές συνθήκες ατμοσφαιρικής πίεσης (1 atm), ατμός παράγεται στους 100°C. Αυξανόμενης της πίεσης (>1 bar), τόσο μεγαλύτερη θερμοκρασία απαιτείται για την παραγωγή ατμού. Περαιτέρω προσθήκη θερμότητας χωρίς αύξηση πίεσης, καθιστά τον ατμό υπέρθερμο. Ο υπέρθερμος ατμός έως 180°C είναι τελείως ξηρός, έχοντας μεν την ίδια πίεση αλλά μεγαλύτερη θερμοκρασία, προκαλώντας θερμικό σοκ στους παθογόνους μικροοργανισμούς.

Η αποτελεσματικότητα εναλλακτικών μεθόδων απολύμανσης, όπως κύματα υπερήχων, υπεριώδης υψηλής έντασης και χρήση UV-C λαμπτήρα κατά του ιού COVID-19 δεν είναι με ακρίβεια γνωστή. Οι UV-C λαμπτήρες σε δωμάτιο κρούσματος μπορεί να χρησιμοποιηθούν μόνο χωρίς την παρουσία ατόμου στο δωμάτιο και με ενεργοποίηση εξ' αποστάσεως. Παρόλα αυτά τέτοιες μέθοδοι μπορεί να μην είναι επαρκείς σε μη λείες επιφάνειες η κάτω από τραπέζια, καρέκλες ή σε δωμάτια με πάρα πολλά αντικείμενα. Επιπλέον ο χειρισμός απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή και

προστασία από την ακτινοβολία με χρήση των ενδεδειγμένων μέσων ατομικής προστασίας.

ΜΕΤΡΑ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Συστήνεται η έγκαιρη προμήθεια και καταγραφή των αποθεμάτων για την προστασία των εργαζομένων.

Τα βασικά είδη είναι:

- Χειρουργική μάσκα / μιας χρήσης: Για προστασία βλεννογόνων (μύτη, στόμα) κατά τη διάρκεια χειρισμών όπως διαχωρισμός λερωμένου ιματισμού, πλυντήριο.
- Μάσκα N95 Υψηλής Προστασίας (FFP2): Χρήση κατά τη διάρκεια εργασιών συντήρησης – ψυκτικός μηχανισμός, δειγματοληψία νερού, χειρισμοί υψηλής πίεσης.
- Γάντια μιας χρήσης: Χρήση γαντιών σε περίπτωση επαφής με σωματικά υγρά και εκκρίσεις, επαφή με βλεννογόνους, ή σε επαφή με μολυσματικά υλικά. Μετά την αφαίρεσή τους, είναι απαραίτητο το πλύσιμο των χεριών. Η χρήση γαντιών δεν υποκαθιστά σε καμία περίπτωση το πλύσιμο των χεριών.
- Καθαρή μη αποστειρωμένη αδιάβροχη ρόμπα με μακριά μανίκια: Συστήνεται σε περίπτωση έκθεσης σε βιολογικά υγρά και σε χειρισμούς υψηλής πίεσης που ενδέχεται να προκληθούν εκτίναξη / πιτσίλισμα. Επίσης συστήνεται η χρήση τους σε εργασίας συντήρησης (πχ κλιματιστικά) ή σε περιπτώσεις που είναι πιθανή έκθεση σε βιολογικό παράγοντα. Μετά την απόρριψή τους, είναι απαραίτητο το πλύσιμο των χεριών.
- Οφθαλμική προστασία, προστασία προσώπου (ασπίδα προσώπου ή προστατευτικά γυαλιά ευρέως πεδίου), συστήνεται ιδιαίτερα σε χειρισμούς υψηλής πίεσης. Επισημαίνεται ότι απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στους χειρισμούς των φακών επαφής λόγω αυξημένου κινδύνου επιμόλυνσής τους. Σε περιπτώσεις επαναχρησιμοποιούμενων γυαλιών ή ασπίδων προσώπου, ακολουθούνται οι οδηγίες του κατασκευαστή για την εξυγίανσή τους πριν την

επόμενη χρήση. Επισημαίνεται ότι οι φακοί επαφής ή τα γυαλιά οράσεως που φέρει το προσωπικό, δεν προσφέρουν την απαραίτητη προστασία.

- Σε περιόδους φιλοξενίας ΑμΕΑ, συνιστάται η υποχρεωτική χρήση προστατευτικής μάσκας από το προσωπικό της κατασκήνωσης, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις συγχρωτισμού σε κλειστούς χώρους και σε συνθήκες δυσκολίας τήρησης απόστασης 1,5 μέτρου
- Συστήνεται η χρήση της μάσκας κατά την ετοιμασία ή/και επιμέλεια φαγητού.
- Η χρήση μάσκας είναι υποχρεωτική για το επισκεπτήριο και τους εξωτερικούς συνεργάτες της κατασκήνωσης.
- Ειδικά για τις περιόδους φιλοξενίας ΑμΕΑ, οι συνοδοί / φροντιστές καθώς και τα μέλη του προσωπικού, όταν έρχονται σε στενή επαφή με κατασκηνωτές και η φύση της εργασίας τους θέτει τον κίνδυνο έκθεση σε εκκρίσεις, θα πρέπει εκτός από την προστατευτική μάσκα, να φορούν γάντια μιας χρήσης, αδιάβροχη ποδιά και οφθαλμική προστασία (ασπίδα προσώπου ή γυαλιά ευρέος οπτικού πεδίου).
- Μετά την αφαίρεση του εξοπλισμού ατομικής προστασίας θα πρέπει να ακολουθεί η υγιεινή των χεριών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΙΣΟΔΟΥ

Αγαπητέ επισκέπτη, σε καλωσορίζουμε και παρακαλούμε να μας βοηθήσεις στο να συμβάλουμε στον περιορισμό της μετάδοσης του κορωνοϊού. Ίσως χρειαστεί ο Ιατρός της μονάδας στη συνέχεια να επικοινωνήσει μαζί σας. Τα προσωπικά σας δεδομένα διαχειρίζονται και φυλάσσονται σύμφωνα με τους κανονισμούς GDPR.

Σε παρακαλούμε να απαντήσεις στα ακόλουθα:

1. **ΟΝΟΜΑ / ΕΠΩΝΥΜΟ:**
2. **Email:**
3. **ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ:**
4. **ΕΧΕΤΕ ΠΥΡΕΤΟ 37,5°C ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
5. **ΕΧΕΤΕ ΕΠΙΜΟΝΟ ΒΗΧΑ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
6. **ΔΥΣΚΟΛΕΥΕΣΤΕ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΝΟΗ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
7. **ΤΑΞΙΔΕΨΑΤΕ ΤΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ 4 ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
8. **ΗΡΘΑΤΕ ΣΕ ΣΤΕΝΗ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΑ ΝΟΣΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΡΩΝΟΙΟ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
9. **ΗΡΘΑΤΕ ΣΕ ΣΤΕΝΗ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΠΤΟ ΚΡΟΥΣΜΑ ΚΟΡΩΝΟΙΟΥ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
10. **ΕΧΕΤΕ ΡΙΓΟΣ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ 24 ΩΡΕΣ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
11. **ΑΙΣΘΑΝΕΣΘΕ ΠΟΝΟ ΣΤΟ ΣΩΜΑ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ 24 ΩΡΕΣ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
12. **ΑΙΣΘΑΝΕΣΘΕ ΠΟΝΟ ΛΑΙΜΟ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ 24 ΩΡΕΣ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
13. **ΑΙΣΘΑΝΕΣΘΕ ΠΟΝΟΚΕΦΑΛΟ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ 24 ΩΡΕΣ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**
14. **ΕΧΕΤΕ ΔΙΑΡΡΟΙΑ ΤΙΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ 24 ΩΡΕΣ;** **ΝΑΙ** - **ΟΧΙ**

ΧΗΜΙΚΑ ΑΠΟΛΥΜΑΝΤΙΚΑ ΕΥΡΕΙΑΣ ΧΡΗΣΗΣ ΣΕ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΜΗ ΧΩΡΟΥΣ

Πηγή: Παπαδάκης Αντώνιος, Κουφάκης Ελευθέριος, Έκδοση Επιμελητηρίου Ηρακλείου Κρήτης, Ιούνιος 2020 ISBN 978-618-84941-0-7

Δραστική Ουσία	Φάσμα δράσης	Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
Τεταρτοταγή αμμωνιακά αλάτια (QAC, χλωριούχο βενζαλκόλιο ή χλωριούχο δωδεκυλ-διμεθυλ-αμμώνιο)	Χαμηλού Βαθμού	<ul style="list-style-type: none"> Γενικά δεν προκαλούν ευαισθησία στο δέρμα, άοσμες Έχουν επιφανειοδραστικές ιδιότητες (βλ σαπούνι) 	<ul style="list-style-type: none"> Δεν έχει μεγάλο φάσμα βιοκτόνου δράσης Αφρίζουν, επιφανειοδραστικά απορρυπαντικά Αδρανοποιούνται παρουσία υψηλής σκληρότητας νερού.
Αλκοόλες (60-90%): Ισοπροπανόλη, Αιθανόλη, Βουταν2-όλη Σε γενικές γραμμές, τα απολυμαντικά με βάση αλκοόλη (αιθανόλη, προπαν-2-όλη, προπαν-1-όλη) έχει αποδειχθεί ότι μειώνουν σημαντικά την μολυσματικότητα των επικαλυμμένων ιών όπως ο SARS-CoV-2, σε συγκεντρώσεις 70-80% με χρόνο έκθεσης ενός λεπτού. Ωστόσο, η αιθανόλη δεν έχει ακόμη εγκριθεί βάσει του κανονισμού BPR και, ως εκ τούτου, σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό τα	Χαμηλού έως Ενδιάμεσου Βαθμού	<ul style="list-style-type: none"> Άμεση δράση Όχι υπολείμματα Δεν βιάζει Χαμηλό κόστος 	<ul style="list-style-type: none"> Πτητική Εξάτμιση μπορεί να προκαλέσει λάθος συγκέντρωση Μη δραστικό σε βρώμικες επιφάνειες Μπορεί να διαλύει συγκολλήσεις επιφανειών, ακρυλικά εύφλεκτη

<p>βιοκτόνα με βάση την αιθανόλη δεν επιτρέπονται αλλά είναι διαθέσιμα βάσει μεταβατικών μέτρων. Τα περισσότερα κράτη μέλη δεν διαθέτουν σύστημα αδειοδότησης ή καταχώρισης για τα προϊόντα που υπόκεινται σε μεταβατικά μέτρα και, συνεπώς, δεν διαθέτουν εξαντλητική επισκόπηση των απολυμαντικών προϊόντων στην αγορά τους.</p>			
<p>Ενώσεις Ιωδίου, ιωδιούχος ποβιδόνη</p>	<p>Χαμηλού Βαθμού</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ευρεία ιοκτόνος δράση • Χαμηλές θερμοκρασίες 	<ul style="list-style-type: none"> • Μόνο σε καθαρές επιφάνειες • Διαταραχές θυροειδούς
<p>Ενώσεις Χλωρίου (Υποχλωριώδες Νάτριο, NaOCl 5%, 100-5000 ppm)</p>	<p>Χαμηλού έως Υψηλού Βαθμού</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Χαμηλό κόστος • Γρήγορη δράση • Επάρκεια στην αγορά 	<ul style="list-style-type: none"> • Διαβρωτική σε μέταλλα >500ppm • Απενεργοποιείται από τα οργανικά • Ερεθισμό δέρματος και βλεννογόνων • Απαίτηση εξαερισμού • Ξεθάβει ρουχισμό • Τοξική σε μίξεις με άλλα χημικά • Ασταθής αν αφήνεται εκτεθειμένη σε αέρα και φως

Φαινόλες, χλωροξυλενόλη	Χαμηλού έως Ενδιάμεσου Βαθμού	<ul style="list-style-type: none"> • Εμπορικά διαθέσιμο με άλλους παράγοντες ώστε να περιέχει και το στάδιο καθαρισμού. • Μεγάλο εύρος δράσης 	<ul style="list-style-type: none"> • Συνθετικά πατώματα μπορεί να αλλοιωθούν με το καιρό • Δεν συνιστάται για επιφάνειες που έρχονται σε επαφή με τρόφιμα • Τοξικά για γάτες
Υπεροξείδιο του Υδρογόνου	Χαμηλού (3%) έως Υψηλού (6%) Βαθμού	<ul style="list-style-type: none"> • Ισχυρό οξειδωτικό • Γρήγορη δράση • Διαλύεται στο νερό • Όχι υπολείμματα • Μη ερεθιστικό για το δέρμα • Αποστειρωτικό κρύο 	<ul style="list-style-type: none"> • Διαβρωτικό σε αλουμίνιο, χαλκό, ψευδάργυρο κτλ. • Καταστρέφει ενδοσκοπικά εργαλεία
Αλδεύδες: Φορμαλδεύδη, Γλουταραλδεύδη, αιθανεδιάλη, γλυοξάλη	Υψηλού Βαθμού	<ul style="list-style-type: none"> • Μη διαβρωτικό • Ενεργό ακόμα και σε βρώμικες επιφάνειες • Αποστείρωση 6-10 ώρες 	<ul style="list-style-type: none"> • Υπερβολικό Ερεθισμό δέρματος και βλεννογόνων • Μικρή ημερομηνία χρήσης κατά την αραίωση
Υπεροξικό ή παρασιτικό οξύ (ΡΑΑ) 0.2-0.35%	Υψηλού Βαθμού	<ul style="list-style-type: none"> • Υψηλή δράση σε χαμηλές θερμοκρασίες • Ενεργό σε ακαθαρσίες • Φιλικό προς το περιβάλλον 	<ul style="list-style-type: none"> • Μπορεί να είναι διαβρωτικό σε μέταλλα • Ασταθές όταν αραιώνεται • Ερεθιστικό για το δέρμα

ΑΣΦΑΛΗΣ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΓΑΝΤΙΩΝ

Φοράμε τα γάντια μιας χρήσης πάντα αφότου έχουμε πλύνει τα χέρια μας καλά με νερό και σαπούνι, το λιγότερο για 20 δευτερόλεπτα και αφού τα έχουμε στεγνώσει επαρκώς.

Επιλέγουμε το κατάλληλο μέγεθος γαντιών.

Δεν φοράμε ποτέ χρησιμοποιημένα γάντια μιας χρήσεως. Φορώντας τα γάντια μας, συμπεριφερόμαστε, όσον αφορά τους κανόνες υγιεινής, με τον ίδιο τρόπο σαν να μην φορούσαμε τα γάντια. Η καλύτερη οδηγία ασφαλούς χρήσης γαντιών μια χρήσεως είναι να τα αλλάζουμε προσεκτικά και συχνά.

Δεν αγγίζουμε το πρόσωπό μας και το γυμνό δέρμα μας με τα γάντια. Και τα γάντια, όπως τα χέρια μας μπορούν να μεταδώσουν ιούς.

Τα γάντια θα πρέπει να αφαιρούνται κάθε φορά μετά από:

1. Επαφή / χειρισμό απορριμμάτων
2. Χρήση τουαλέτας
3. Καθαρισμό επιφανειών
4. Μόλις χαλάσουν ή τρυπήσουν
5. Κάθε χρηματική συναλλαγή

Η χρήση των γαντιών δεν αντικαθιστά σε καμία περίπτωση την υγιεινή των χεριών. Μετά την αφαίρεση των γαντιών και πριν τη τοποθέτηση νέων, μεσολαβεί πάντα πλύσιμο των χεριών με νερό και σαπούνι.

Επισημαίνεται η πιθανή παρουσία αόρατων οπών στα γάντια. Εξάλλου τα κοσμήματα μπορούν να βλάψουν την ακεραιότητα των γαντιών. Οι αμυχές και τα κοψίματα στο χέρι όποιου πρέπει να καλύπτονται με αδιάβροχο αποστειρωμένο αυτοκόλλητο, πριν την εφαρμογή των γαντιών

Απαγορεύεται το πλύσιμο των γαντιών με νερό και σαπούνι ή η χρήση απολυμαντικού ή αντισηπτικού διαλύματος.

ΑΦΑΙΡΕΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΓΑΝΤΙΩΝ ΜΙΑΣ ΧΡΗΣΕΩΣ:

1. Εφόσον έχουμε φορέσει τα γάντια μιας χρήσεως και έχουμε ολοκληρώσει τις εργασίες μας θεωρούμε πλέον ότι η εξωτερική επιφάνεια των γαντιών είναι βρώμικη, για την ασφαλή αφαίρεση τους και τη διατήρηση των κανόνων υγιεινής:
2. Με τον δείκτη και τον αντίχειρα του ενός χεριού σας πιάστε την εξωτερική επιφάνεια του γαντιού του άλλου χεριού αφαιρέστε το γάντι γυρίζοντας το ανάποδα
3. Τοποθετήστε το γάντι στην παλάμη του χεριού στο οποίο ακόμη φοράτε γάντι
4. Εισάγεται τα δύο σας δάχτυλα ανάμεσα στο χέρι και στο γάντι στο ύψος του καρπού – χωρίς να ακουμπήσετε την εξωτερική επιφάνεια – και με την βοήθεια των δαχτύλων αφαιρέστε το γάντι γυρνώντας το ανάποδα
5. Απορρίψτε τα γάντια στο κάδο σκουπιδιών και όχι στον κάδο ανακύκλωσης
6. Πλύνετε σχολαστικά τα χέρια σας

ΟΡΘΗ ΧΡΗΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΗΣ ΜΑΣΚΑΣ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

- Εφαρμόστε υγιεινή των χεριών με πλύσιμο ή με αλκοολούχο αντισηπτικό αμέσως πριν φορέσετε τη μάσκα και οπωσδήποτε πριν την αφαιρέσετε.
- Τοποθετείστε τη μάσκα ώστε να καλύπτει πλήρως τη μύτη, το στόμα και το πηγούνι και να μην υπάρχουν κενά μεταξύ μάσκας και προσώπου.
- Εάν η μάσκα έχει μεταλλικό έλασμα πιέστε το απαλά γύρω από τη ράχη της μύτης. Μην αγγίζετε τη μάσκα όταν τη φοράτε γιατί μπορεί να μεταφέρετε τον ιό στα δάκτυλά σας.
- Η μάσκα αφαιρείται πιάνοντας μόνο τα κορδόνια πρώτα από κάτω και μετά από πάνω. Εάν πρόκειται για μάσκα με λαστιχένιους βραχίονες, αφαιρείται πιάνοντας ταυτόχρονα τους λαστιχένιους βραχίονες.
- Μην αγγίζετε το μπροστινό μέρος της μάσκας
- Η χειρουργική μάσκα να μην μετακινείται προς τα κάτω και μετά να εφαρμόζεται εκ νέου

- Η μάσκα πρέπει να αφαιρείται και να απορρίπτεται σε ποδοκίνητο κάδο, όταν υγρανθεί ή μολυνθεί
- Απορρίπτετε τη μάσκα κρατώντας την πάντα από τα κορδόνια ή τους λαστιχένιους βραχίονες.
- Εάν η μάσκα είναι πολλαπλών χρήσεων πλύνετε την το συντομότερο δυνατόν μετά από κάθε χρήση με κοινό απορρυπαντικό και σε θερμοκρασία 60°.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. (<https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2020/03/covid-19-asfali-trofima.pdf>)
2. Bradsher K.A. (2003), "A respiratory disease: tourism; illness takes a toll on hotels in Asia"
3. Centers for Disease Control and Prevention. (2000). Laundry in Health Care Setting. Retrieved November 15, 2005 from http://www.cdc.gov/ncidod/dhqp/bp_laundry.html
4. Centers for Disease Control and Prevention. Best Practices for Environmental Cleaning in Healthcare Facilities: in Resource-Limited Settings-Version 2
5. Centers for Disease Control and Prevention. Guideline for Isolation Precautions: Preventing Transmission of Infectious Agents in Healthcare Settings, 2007.
6. Current Diagnosis & Treatment Occupational and Environmental Medicine
7. COVID-19: infection prevention and control guidance, Updated April 2020, Public Health England
8. European Centre for Disease Prevention and Control. Disinfection of environments in healthcare and non-healthcare settings potentially contaminated with SARS-CoV-2. ECDC: Stockholm; 2020
9. Guideline for Disinfection and Sterilization in Healthcare Facilities, 2008
10. Guidelines for cleaning and disinfection procedures for hotels and residential insitutions for infectious disease of public health concern - kementerian kesihatan ministry of health
11. NHS Executive. Hospital Laundry Arrangements for Used and Infected Linen. (1995) Retrieved March 1, 2005, from http://www.dh.gov.uk/PublicationsAndStatistics/LettersAndCirculars/HealthServiceGuidelines/HealthServiceGuidelinesArticle/fs/en?CONTENT_ID=4017865&chk=5M eXDx
12. The Occupational Safety and Health of Cleaning Workers. EU-OSHA
13. The role of the hotel industry in the response to emerging epidemics: a case study of SARS in 2003 and H1N1 swine flu in 2009 in Hong Kong

14. The survival of hotels during disaster: A case study of Hong Kong in 2003
15. “Working with Household (Chlorine) Bleach”, Canadian Centre for Occupational Health and Safety.
16. World Health Organization-Western Pacific Region. Practical Guidelines for Infection Control in Health Care Facilities.(2003) Retrieved February 21, 2005, from <http://www.wpro.who.int/sars/docs/practicalguidelines/default.asp>
17. Yu IT, Li Y, Wong TW, et al. Evidence of airborne transmission of the severe acute respiratory syndrome virus. *N Engl J Med.* 2004;350(17):1731-1739
18. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 852/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την υγιεινή των τροφίμων.
19. Διαδικασίες καθαρισμού, απολύμανσης και αποστείρωσης επιφανειών – χώρων – αντικειμένων, Παπαδάκης Αντώνιος, Κουφάκης Ελευθέριος, Έκδοση Επιμελητηρίου Ηρακλείου Κρήτης, Ιούνιος 2020 ISBN 978-618-84941-0-7 .
20. <https://www.who.int/publications-detail/cleaning-and-disinfection-ofenvironmental-surfaces-inthe-context-of-covid-19>.
21. Persistence of coronaviruses on inanimate surfaces and their inactivation with biocidal agents G. Kampf et al. *Journal of Hospital Infection* 104 (2020) 246e25
[https://www.journalofhospitalinfection.com/article/S0195-6701\(20\)30046-3/fulltext](https://www.journalofhospitalinfection.com/article/S0195-6701(20)30046-3/fulltext) van Doremalen N, Bushmaker T, Morris DH, Holbrook MG, Gamble A, Williamson BN, et al. Aerosol and surface stability of SARS-CoV-2 as compared with SARS-CoV-1. *New England Journal of Medicine.* 2020

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η επανεκκίνηση και επιστροφή στην κανονικότητα στον τομέα του τουρισμού και της αναψυχής είναι μια πρόκληση για όλους τους εμπλεκόμενους, προκειμένου να βρεθεί η καλύτερη δυνατή ισορροπία μεταξύ της δημόσιας υγείας, της οικονομίας και της ποιότητας ζωής των ανθρώπων σε κάθε επίπεδο. Η ασφάλεια των παιδιών έναντι του SARS-CoV-2 σε μια παιδική κατασκήνωση είναι ιδιαίτερης σημασίας και αποτελεί μια πρόκληση σε επίπεδο διαχείρισης του παιδιού που φιλοξενείται στην κατασκήνωση. Αυτός ο Οδηγός, αποσκοπεί να αποτελέσει ένα εργαλείο για την αποτελεσματική εφαρμογή των υγειονομικών πρωτοκόλλων στις κατασκηνώσεις, ενσωματώνοντας τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να μετριαστεί ο κίνδυνος μετάδοσης της λοίμωξης από SARS-CoV-2, για την προστασία της υγείας των παιδιών, των εργαζομένων και των εξωτερικών συνεργατών.

ABSTRACT

Restarting and returning to normalcy in the tourism sector is a challenge for all involved, in order to find the balance between preventing public health, keeping the economic wealth and protecting the quality of life at every level. The safety of children against SARS-CoV-2 in a children's camp is very important and also a challenge at the level of child management hosted in the camp. This Guide aims to be a tool for the effective implementation of health protocols in camps, incorporating the measures to be taken to mitigate the risk of transmission of SARS-CoV-2 infection to protect the health of children, employees and external partners.